

**ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข
ร่วมกันในสังคมไทย**
ประจำปี

2564

**GREEN AND HAPPINESS
INDEX (GHI)
2021**

กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นประจำปี รายงานดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี 2564 ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอการประเมินผลกระทบสุดท้ายที่เกิดกับคนไทยจากการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ในช่วง 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 รวมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะการพัฒนาที่เกิดขึ้นดังกล่าว นอกจากนี้ ยังเป็นการประเมินผลตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ที่ระบุให้ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยและสังคมไทยเป็นประเด็นสำหรับการประเมินผลการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติฯ อีกด้วย

ในปี 2564 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ลดความรุนแรงลงจากปี 2563 เนื่องจากการฉีดวัคซีนอย่างแพร่หลาย ประกอบกับมีมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในภาพรวมมีแนวโน้มดีขึ้น โดยเฉพาะองค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม องค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล ดังนั้น นอกจากผลการประเมินด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในปี 2564 แล้ว รายงานดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี 2564 ฉบับนี้ ยังได้นำเสนอประเด็นความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อเนื่องจากปี 2563 รวมทั้งมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ จากภาครัฐ อีกด้วย เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่สามารถนำไปศึกษาและเตรียมพร้อมสำหรับกรณีที่คล้ายคลึงกันซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

สำนักงานฯ ได้เผยแพร่รายงานดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี 2564 ฉบับนี้ ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานฯ (<https://www.nesdc.go.th/>) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มีนาคม 2567

สารบัญ

สรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 วิธีการคำนวณดัชนีความยั่งยืนเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย	7
บทที่ 3 ดัชนีความยั่งยืนเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2564	13
บทที่ 4 ความยั่งยืนเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19	63
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	72
ภาคผนวก ตารางดัชนีความยั่งยืนเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2555 - 2564	W - 1

สรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการประเมินผลกระทบทบการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2564 ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ความเป็นมา

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (Green and Happiness Index: GHI) ใช้ในการประเมินผลกระทบทบการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเริ่มใช้ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และมีการปรับดัชนีให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละแผน ซึ่ง**ดัชนีชุดปัจจุบันแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก** ได้แก่ **การมีสุขภาพะ เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม** แบ่งออกเป็น 16 องค์ประกอบย่อย และ 75 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย นอกเหนือจากการนำไปใช้ในการประเมินผลกระทบจากแผนพัฒนาประเทศแล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ติดตามและประเมินผลแผนการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นองค์รวม สามารถใช้เป็นเครื่องมือ/ฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาโดยอาจใช้ร่วมกับดัชนีอื่น ๆ รวมทั้งใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของสังคม/ชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้อีกด้วย

วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับดีมาก (90.00 - 100.00 คะแนน) ระดับดี (80.00 - 89.99 คะแนน) ระดับปานกลาง (70.00 - 79.99 คะแนน) ระดับต้องปรับปรุง (60.00 - 69.99 คะแนน) และระดับเร่งแก้ไข (0 - 59.99 คะแนน) โดยมีวิธีการคำนวณแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคำนวณคะแนนของตัวชี้วัด เป็นการคำนวณคะแนนเทียบกับค่ามาตรฐาน (Benchmark) มีคะแนนเต็ม 100 2) การคำนวณคะแนนองค์ประกอบย่อย เป็นการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัดโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก 3) การคำนวณคะแนนองค์ประกอบหลัก เป็นการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบย่อยทุกองค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก และ 4) การคำนวณดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เป็นการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก สำหรับการแปลความหมาย คะแนนที่คำนวณได้เป็นการบ่งบอกถึงการเข้าใกล้ค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น ค่าคะแนนตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้น หมายถึง ระดับการเข้าใกล้ค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ดีขึ้น หรือตัวชี้วัดนั้นมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ไม่ว่าข้อความของตัวชี้วัดจะสื่อในเชิงบวกหรือลบ เช่นเดียวกัน หากค่าคะแนนมีค่าลดลง หมายถึง มีการห่างจากค่าเกณฑ์มาตรฐานมากขึ้น หรือมีการพัฒนาที่ลดลง

ความยั่งยืนเป็นส่วนร่วมกันของสังคมไทย ปี 2564

ผลจากการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ทำให้ดัชนีความยั่งยืนเป็นส่วนร่วมกันของสังคมไทย ปี 2564 ปรับตัวดีขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มาอยู่ในระดับปานกลางมาตั้งแต่ปีที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และลดลงในช่วงปีที่ 2 และ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

อย่างไรก็ตาม ในปี 2564 สถานการณ์การแพร่ระบาดมีแนวโน้มลดความรุนแรงลง เนื่องจากมีการฉีดวัคซีนอย่างแพร่หลาย ทำให้จำนวนผู้เสียชีวิตลดลง ประกอบกับมีมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความยั่งยืนเป็นส่วนร่วมกันในสังคมไทยในภาพรวมมีแนวโน้มดีขึ้น ทำให้ดัชนีความยั่งยืนเป็นส่วนร่วมกันในสังคมไทยในปี 2564 หรือปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 72.74 ในปี 2563 เป็น 74.72 ในปี 2564 แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลางอย่างต่อเนื่อง โดย**องค์ประกอบที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น** ได้แก่ **(1) ด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม** มีคะแนนเพิ่มขึ้น จาก 81.20 ในปี 2563 เป็น 85.96 ในปี 2564 และยังคงอยู่ในระดับดี เนื่องจากเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นมาก โดยเพิ่มจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง สาเหตุสำคัญเนื่องจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชาชนมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานเพิ่มขึ้นเกินเกณฑ์มาตรฐานและอยู่ในระดับดีมาก และเศรษฐกิจมีความเป็นธรรมทรงตัวอยู่ในระดับดี **(2) ด้านการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย** มีคะแนนเพิ่มขึ้น จาก 74.04 ในปี 2563 เป็น 78.05 ในปี 2564 และยังคงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาสและการถูกเลือกปฏิบัติมีคะแนนเพิ่มขึ้นมาก และปรับตัวจากระดับปานกลางเป็นระดับดีมาก สาเหตุสำคัญเนื่องจากมีผู้ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมเพิ่มขึ้นจนเกินเกณฑ์มาตรฐาน และจากร้องเรียนว่าด้วยการถูกเลือกปฏิบัติลดลง ขณะที่การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีคะแนนลดลงแต่ยังคงอยู่ในระดับดี และความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีคะแนนลดลงเล็กน้อยและยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และ **(3) ด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล** มีคะแนนเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้น จาก 72.21 ในปี 2563 เป็น 76.69 ในปี 2564 โดยยังคงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากระบบนิเวศสมดุลมีคะแนนดีขึ้นมาก และปรับตัวจากระดับปานกลางเป็นระดับดีมาก สาเหตุสำคัญเนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้เพิ่มขึ้นมาก และสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้นแต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่เศรษฐกิจสีเขียวมีคะแนนลดลงและยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

สำหรับ**องค์ประกอบที่มีคะแนนลดลง** ได้แก่ **(1) ด้านสุขภาพ** ลดระดับลง จากระดับดีที่คะแนน 80.28 ในปี 2563 เป็นระดับปานกลางที่ 76.83 ในปี 2564 เนื่องจากคนไทยมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ลดลงมาก โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากคovid-19 ที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะปัญหาหายาเสพติดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ลดลง ขณะที่คนไทยมีสุขภาพทางสังคมลดลงจากระดับดีเป็นระดับปานกลาง โดยมีสาเหตุสำคัญเนื่องจากมีผู้สูงอายุอยู่คนเดียวมากขึ้น และที่คนไทยมีสุขภาพกายและจิตตกต่ำลง แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง และ **(2) ด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล** มีคะแนนลดลงจากระดับต้องปรับปรุงที่ 60.86 ในปี 2563 เป็นระดับเร่งแก้ไขที่ 58.93 ในปี 2564 เนื่องจากการกระจายอำนาจมีคะแนนลดลงจากระดับปานกลางเป็นระดับต้องปรับปรุง นิติธรรมและธรรมาภิบาลของไทยมีคะแนนลดลงและอยู่ในระดับเร่งแก้ไข และประชาธิปไตยที่มีคุณภาพยังคงทรงตัวอยู่ในระดับเร่งแก้ไข สำหรับการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

ความยั่งยืนเป็นส่วนร่วมกันของสังคมไทย

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกใหม่ ของประเทศไทยในปี 2564 มีการกลายพันธุ์ของเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้มีผู้ติดเชื้อ เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ภาครัฐจึงได้กำหนดมาตรการเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาด โดยมีทั้ง 1) มาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ได้แก่ มาตรการการฉีดวัคซีน มาตรการควบคุมพื้นที่เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด มาตรการพักกักตัวที่บ้าน (Home Isolation) กรณีผู้ป่วยกลุ่มติดเชื้อที่ไม่แสดง อาการ เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการ แพร่ระบาดของโรค 2) มาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ในปี 2563 คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้ตราพระราชกำหนดให้อำนาจ กระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับ ผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 และต่อมาใน ปี 2564 คณะรัฐมนตรีได้ตราพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 โดยในวันที่ 30 ธันวาคม 2564 มี **โครงการภายใต้พระราชกำหนด ฯ ทั้งสอง พ.ร.ก. รวมทั้งสิ้น 1,169 โครงการ วงเงินอนุมัติทั้งสิ้น 1,329,281.47 ล้านบาท** จากวงเงินตามบัญชีท้ายทั้งสิ้น 1,500,000.00 ล้านบาท มีผลเบิกจ่ายแล้ว ทั้งสิ้น 1,173,206.90 ล้านบาท และสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (สบน.) ลงนามกู้ เงินแล้วทั้งสิ้น 1,260,178.35 ล้านบาท โครงการเยียวยาภายใต้พระราชกำหนดฯ 2563 ซึ่งดำเนินการในปี 2564 ที่สำคัญ อาทิ โครงการราชนະ โครงการ ม. 33 เรา รักกัน การบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขโรคเจ็บพื้นฐาน โครงการกระตุ้นการ บริโภคที่สำคัญ อาทิ โครงการคนละครึ่งระยะที่ 2 และ 3 สำหรับโครงการเยียวยา ภายใต้พระราชกำหนดฯ พ.ศ.2564 ซึ่งดำเนินการในปี 2564 ที่สำคัญ อาทิ โครงการ จัดหาวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับบริการ ประชากรในประเทศไทย โครงการเพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนที่สำคัญ อาทิ โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ ระบาดของโรคโควิด 19 โครงการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมเพื่อรักษาระดับการ จ้างงานของผู้ประกอบการที่สำคัญ อาทิ โครงการส่งเสริมและรักษาระดับการจ้าง งานในธุรกิจ SMEs

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ทำให้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย ปี 2564 ปรับตัวดีขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มาอยู่ในระดับปานกลางมาตั้งแต่ปีที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และลดลงในช่วงปีที่ 2 และ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้ มีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในระยะต่อไปหลายด้าน ได้แก่

- 1) การจัดสรรสวัสดิการและการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุทุกคนโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยเพียงลำพัง
- 2) การลดจำนวนคดีอาญา
- 3) การเร่งแก้ไขปัญหานี้คร้วเรือน
- 4) การส่งเสริมการนำขยะไปใช้ประโยชน์มากขึ้น
- 5) การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ
- 6) การลดอุบัติเหตุที่เกิดจากสารเคมี
- 7) การสร้างความตระหนัก และร่วมรับผิดชอบการแก้ไขปัญหามลพิษอย่างจริงจังในทุกภาคส่วน
- 8) การสร้างเสริมให้สังคมมีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
- 9) การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ
- 10) การส่งเสริมการรวมของกลุ่มแรงงานนอกระบบ

บทที่ 1 บทนำ

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เป็นเครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลจาก การพัฒนาประเทศที่เกิดขึ้นต่อประชาชนทุกคนในสังคม

ทำไมต้องมีดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย?

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 - 2565) จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยในการรองรับการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล โดยมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ **ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข** สำหรับในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ นั้น ได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาประเทศไว้ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดเหล่านั้นถูกใช้เพื่อวัดผลของการพัฒนาในมิติย่อย แต่ยังไม่สามารถวัดผลกระทบ (Impact) จากการพัฒนาในภาพรวมได้ ดังนั้น เพื่อให้สามารถสะท้อนผลการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ อย่างเป็นองค์รวมและสามารถประเมินผลการบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศที่คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงพัฒนา **“ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”** เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ **วัดผลกระทบในภาพรวมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่มีต่อประชาชนในสังคม** อย่างรอบด้าน โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีสุขภาพ เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดย สศช. มีการรายงานผลเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการติดตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ควรดำเนินการต่อไปในอนาคต

พัฒนาการของการจัดทำดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

สศช. ได้พัฒนาเครื่องมือวัดผลกระทบการพัฒนาที่มีต่อประชาชนจากการพัฒนาประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาฯ นับตั้งแต่**แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544)** ที่มีการกำหนดหลักการสำคัญของการพัฒนาประเทศโดยเน้น**คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา** ทั้งในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และในฐานะผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา ซึ่งได้มีการพัฒนา **“ดัชนีความอยู่ดีมีสุข”** เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินผลกระทบการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่เกิดขึ้นกับคนอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิต ต่อมาในช่วง**แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (2545 - 2549)** สศช. ได้พัฒนาเครื่องมือในการวัดผลกระทบจากการพัฒนา ในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็ง และดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อวัดผลกระทบจากการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากผลกระทบที่เกิดจากตัวคนด้วย

จากนั้น ในช่วง**แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (2550 - 2554)** มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศมุ่งสู่การสร้าง**ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย** การใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขเป็นเครื่องมือวัดผลกระทบการพัฒนาจึงไม่เพียงพอ เนื่องจากขอบเขตของนิยามความอยู่ดีมีสุขกว้างขวางมากขึ้น จากมิติของการดำรงชีวิตและแนวปฏิบัติของปัจเจกบุคคลไปสู่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมความถูกต้องดีงามต่าง ๆ ดังนั้น สศช. จึงได้ปรับเปลี่ยนเครื่องมือการประเมินผลกระทบจากการพัฒนา โดยผนวกตัวชี้วัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็ง และดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าด้วยกันเพื่อลดความทับซ้อนของดัชนีต่าง ๆ และสร้างความเข้าใจในการวัดผลกระทบของการพัฒนาฯ แก่สาธารณชนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งเครื่องมือการประเมินผลกระทบที่พัฒนาขึ้นใหม่ คือ **“ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (Green and Happiness Index: GHI)”** โดยกำหนดองค์ประกอบของความอยู่เย็นเป็นสุขที่กว้างขวางครอบคลุมมากขึ้น ทั้งการมีสุขภาพ ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลโดยดำเนินการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและเห็นพ้องต้องกันของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบ่งชี้สถานะของประเทศ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และประเมินผลกระทบของการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในแต่ละช่วงของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับ สศช. ได้ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้มีความเหมาะสม ชัดเจน มีความสอดคล้องและสามารถสะท้อนผลการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคล้ายคลึงกับวิสัยทัศน์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (2560 - 2565) ดังนั้น ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขฯ ที่พัฒนาขึ้นสำหรับประเมินผลกระทบการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงยังมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลกระทบจากการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และ 12 อยู่ ดังนั้น การประเมินผลกระทบการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในครั้งนี้จึงยังคงใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เช่นเดิม

กรอบแนวคิดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยนั้น มีวัตถุประสงค์ที่จะสะท้อนผลกระทบสุดท้ายที่เกิดขึ้นกับประชาชนอันเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ซึ่งมีการปรับตัวชีวิตให้เหมาะสมในแต่ละแผนพัฒนาฯ รวมทั้งวัดทุกมิติอย่างครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม และด้านจิตใจ ความสุขที่เป็นนามธรรมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ **นิยามของคำว่า “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”** หมายถึง สภาวะที่คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพทั้งในด้านจิตกาย ปัญญา เป็นผลที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม โดยมีความสัมพันธ์กันบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล นำไปสู่การพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนในการพัฒนา รวมถึงการให้ความสำคัญของคนในฐานะเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ นั่นคือ **การที่คนในสังคมสามารถอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน** และบูรณาแนวคิดการพัฒนาในระดับสากล ในส่วนของ**เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)** ร่วมด้วย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (Green and Happiness Index : GHI) มีความแตกต่างจาก “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)” “ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI)” และ “ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI)” ดังนี้

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (GHI) กับดัชนีอื่น ๆ

ประเด็น	ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (GHI)	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI)	ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI)
จุดเด่น	มีจุดเน้นที่ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศที่มีต่อคนเป็นหลัก โดยครอบคลุมความอยู่ดีมีสุขของตัวคน และสังคม รวมถึงด้านคุณธรรมและจริยธรรม	ภาพรวมการพัฒนาประเทศตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ภายในปี ค.ศ. 2030 ในมิติต่าง ๆ	เน้นการติดตามการพัฒนาคนของแต่ละประเทศ จัดลำดับการพัฒนา และเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มการพัฒนา/ภูมิภาคเดียวกัน	เน้นผลลัพธ์ของการพัฒนาระดับจังหวัด ด้านความอยู่ดีมีสุข (Well-being) ที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคล
องค์ประกอบ/เป้าหมาย	5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การมีสุขภาพะ 2. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม 3. สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล 4. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล 5. การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	17 เป้าหมาย โดยจัดกลุ่มได้ 5 มิติ ได้แก่ 1. การพัฒนาคน 2. สิ่งแวดล้อม 3. เศรษฐกิจและความมั่นคง 4. สันติภาพและความยุติธรรม 5. ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา	3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี 2. ความรู้ 3. มาตรฐานคุณภาพชีวิต	8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. สุขภาพ 2. การศึกษา 3. ชีวิตการทำงาน 4. รายได้ 5. ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 6. ชีวิตครอบครัวและชุมชน 7. การคมนาคมและการสื่อสาร 8. ด้านการมีส่วนร่วม
ระดับการสะท้อนข้อมูล	ประเทศ	ประเทศ	ประเทศ	ประเทศ / เน้นระดับจังหวัด
ความถี่การรายงานผล	ทุกปี	ทุกปี	ทุกปี	ทุก 2 ปี

ที่มา : ประมวลโดยกองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนภาพที่ 2 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของไทย

ที่มา: undp.org/content/undp/

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร

1. การประเมินผลกระทบจากแผนพัฒนาฯ อย่างเป็นองค์รวม

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เป็นเครื่องมือประเมินผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งจะสะท้อนความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศที่จะบรรลุเป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ในภาพรวมของแผนพัฒนาฯ โดยเฉพาะผลการพัฒนาประเทศที่กระทบต่อ “คน” ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ มักจะเป็นเป้าหมายในเชิงนามธรรมซึ่งประเมินเชิงปริมาณได้ยาก ดังนั้นแม้ว่าการประเมินผลการพัฒนาในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ จะบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดในแต่ละยุทธศาสตร์แล้ว ก็อาจไม่สามารถสะท้อนได้ว่าการดำเนินการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ได้บรรลุเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ หรือไม่ การประเมินผลกระทบโดยใช้ “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” ซึ่งถูกออกแบบให้สามารถประเมินมิติการพัฒนาหลายด้าน จึงสามารถตอบโจทย์การประเมินผลการบรรลุเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ได้อย่างชัดเจน

2. การเป็นเครื่องมือและฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนา

ในการวางแผนพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลในหลายมิติอย่างรอบด้านเพื่อให้สามารถเข้าใจบริบท เข้าใจปัญหาหรือประเด็นสำคัญ (Critical Issue) ของการพัฒนาได้อย่างลึกซึ้ง อันจะส่งผลให้การกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาเป็นไปในทางที่ถูกต้องและตอบสนองต่อปัญหาการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน มีชุดข้อมูลมากมายสำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการพัฒนาประเทศ แต่ส่วนใหญ่เป็นชุดข้อมูลที่แยกตามแต่ละประเด็นการพัฒนา เช่น การศึกษา สาธารณสุข ทรัพยากร เศรษฐกิจ เป็นต้น แต่ชุดข้อมูลที่มาจากการประเมินผลการพัฒนาในระดับผลกระทบ (Impact) อันเกิดจากการพัฒนาในทุกมิติยังมีจำกัด ดังนั้น ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังเป็น **การพัฒนาชุดข้อมูลสถิติสำคัญที่ถูกรวบรวมอย่างเป็นระบบ** และนำมาใช้วิเคราะห์การพัฒนาประเทศที่กระทบต่อการพัฒนาคนในประเทศที่เหมาะสมในแต่ละช่วงการพัฒนาประเทศด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การประเมินผลการพัฒนาประเทศที่มีต่อคนมีความลุ่มลึกและรอบด้านมากขึ้น อาจพิจารณาประเมินโดยการ **ใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยควบคู่กับดัชนีชี้วัดผลการพัฒนาอื่น ๆ** ทั้งในบริบทสากล อาทิ ดัชนีพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ที่เน้นผลการพัฒนามนุษย์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประเทศ และดัชนีที่พัฒนาภายใต้บริบทสังคมไทย เช่น ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) และดัชนีการพัฒนายั่งยืนระดับจังหวัด เป็นต้น

3. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของสังคมหรือชุมชนในการแก้ปัญห

“Education is a human right with immense power to transform.

On its foundation rest the cornerstones of freedom, democracy and sustainable human development.”

-Kofi Annan-

ในการจัดทำดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ตั้งแต่กระบวนการเลือกตัวชี้วัด เก็บข้อมูล หรือในขั้นตอนของการรายงานผลนั้น มีการระดมความคิดเห็น พุดคุย แสดงความเห็น และสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งเป็นช่องทางในการสื่อสารถ่ายทอดให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจในประเด็น แนวทาง และเป้าหมาย การพัฒนาได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถต่อยอดไปสู่การร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทิศทางที่เข้าใจตรงกัน และอาจนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการตระหนักและเปลี่ยนวิธีคิด รวมถึงค่านิยมในสังคมไทยที่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมได้ด้วย

บทที่ 2

วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

องค์ประกอบและตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย มีลักษณะเป็น**ดัชนีรวม (Composite index)** ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การมีสุขภาวะ เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลและการสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งแต่ละองค์ประกอบหลักแบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อยที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ จำนวน 16 องค์ประกอบย่อย และแต่ละองค์ประกอบย่อย ประกอบด้วยตัวชี้วัด **รวมทั้งสิ้น 75 ตัวชี้วัด** มีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนผลกระทบสุดท้ายที่เกิดจากการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาประเทศ ซึ่งได้แก่ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคมไทย โดยจะแสดงผลในรูปแบบคะแนน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน และ**แบ่งระดับทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบ ออกเป็น 5 ระดับ** ดังนี้

แผนภาพที่ 4

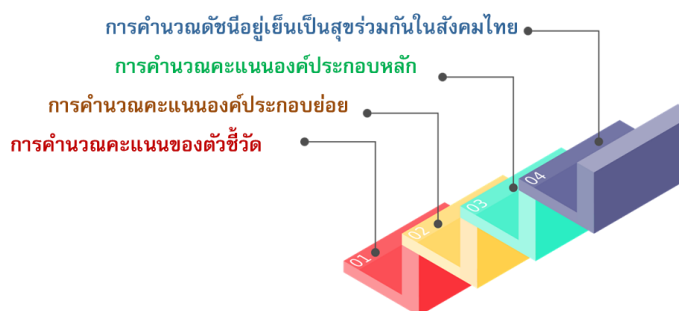
ระดับความอยู่เย็นเป็นสุขและ
ค่าคะแนนของแต่ละระดับ

ระดับ	ช่วงคะแนน
ดีมาก	90.00 – 100.00
ดี	80.00 – 89.99
ปานกลาง	70.00 – 79.99
ต้องปรับปรุง	60.00 – 69.99
เร่งแก้ไข	0.00 – 59.99

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนภาพที่ 5

วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

วิธีการคำนวณ

1. การคำนวณคะแนนของตัวชี้วัด

โดยแต่ละตัวชี้วัดจะมีการกำหนด “**ค่าเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark)**” หมายถึง ค่าข้อมูลค่าหนึ่งที่ใช้เพื่อกำหนดเป็นค่าเกณฑ์พื้นฐาน ภายใต้แนวคิดที่ว่าในช่วงการดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน ค่าของตัวชี้วัดควรจะอยู่ในระดับเท่าไร ซึ่งข้อมูลหรือตัวชี้วัดที่ใช้เป็นค่าเกณฑ์มาตรฐานนี้จะผ่านการพิจารณาคัดเลือกในหลายวิธี เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ อาทิ ค่าเป้าหมายที่กำหนดในแผนระดับประเทศต่าง ๆ ค่ามาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ค่าที่ดีที่สุดที่สามารถทำได้ในช่วงที่ผ่านมา ค่าที่ประเทศไทยน่าจะบรรลุได้ภายในช่วงเวลาหนึ่งเมื่อพิจารณาจากสถิติที่ผ่านมา (ค่าท้าทาย) ซึ่งค่าเกณฑ์พื้นฐานเหล่านี้จะถูกนำมาใช้เป็นค่าอ้างอิงหรือค่าเกณฑ์มาตรฐานในการคำนวณ โดยใช้เป็นค่าฐานของแต่ละตัวชี้วัดเพื่อเปลี่ยนเป็นคะแนน และนำคะแนนเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับกันได้ โดยจะมี**คะแนนเต็ม 100 คะแนน** ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดจะมีสูตรในการคำนวณเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป

2. การคำนวณคะแนนองค์ประกอบย่อย

คะแนนองค์ประกอบย่อย เป็นการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัด โดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก เนื่องจากตัวชี้วัดทุกตัวมีความสำคัญเท่ากัน สามารถเขียนเป็นสูตรการคำนวณคะแนนองค์ประกอบย่อยได้ ดังนี้

$$\text{คะแนนองค์ประกอบย่อย} = \frac{(\text{คะแนนตัวชี้วัดที่ 1} + \text{คะแนนตัวชี้วัดที่ 2} + \dots + \text{คะแนนตัวชี้วัดที่ } n)}{n}$$

เมื่อ n คือ จำนวนของตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบย่อย

3. การคำนวณคะแนนองค์ประกอบหลัก

คะแนนองค์ประกอบหลัก สามารถคำนวณได้จากการหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบย่อยทุกองค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก สาเหตุที่ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยเรขาคณิตแทนการคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิตเนื่องจากค่าเฉลี่ยเรขาคณิตใช้ในกรณีที่ค่าแต่ละค่าที่ใช้คำนวณไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้ โดยในกรณีนี้ แต่ละองค์ประกอบย่อยมีลักษณะเด่นที่สะท้อนองค์ประกอบหลักในมิติที่แตกต่างกันไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้ จึงเหมาะสมกับการคำนวณด้วยค่าเฉลี่ยเรขาคณิต ทั้งนี้ สูตรการคำนวณคะแนนองค์ประกอบหลัก มีดังนี้

$$\text{คะแนนองค์ประกอบหลัก} = \sqrt[n]{\text{คะแนนองค์ประกอบย่อยที่ 1} \times \text{คะแนนองค์ประกอบย่อยที่ 2} \times \dots \times \text{คะแนนองค์ประกอบย่อยที่ } n}$$

เมื่อ n คือ จำนวนขององค์ประกอบย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก

4. การคำนวณดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย คำนวณจากการหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก เนื่องจากองค์ประกอบหลักแต่ละองค์ประกอบเป็นการสะท้อนความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคมไทยในมิติที่ต่างกัน ไม่สามารถทดแทนกันได้ การใช้ค่าเฉลี่ยเรขาคณิตจึงมีความเหมาะสมกว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต สามารถแสดงสูตรการคำนวณดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยได้ ดังนี้

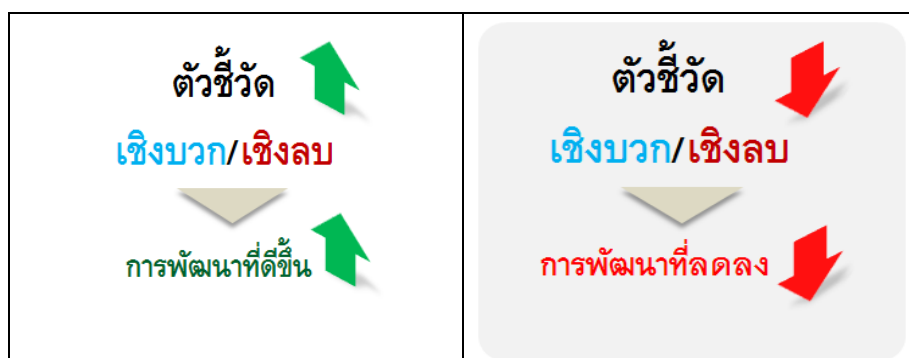
ดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย =

$$\sqrt[5]{\text{คะแนนองค์ประกอบหลักที่ 1} \times \text{คะแนนองค์ประกอบหลักที่ 2} \times \cdots \times \text{คะแนนองค์ประกอบหลักที่ 5}}$$

การแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

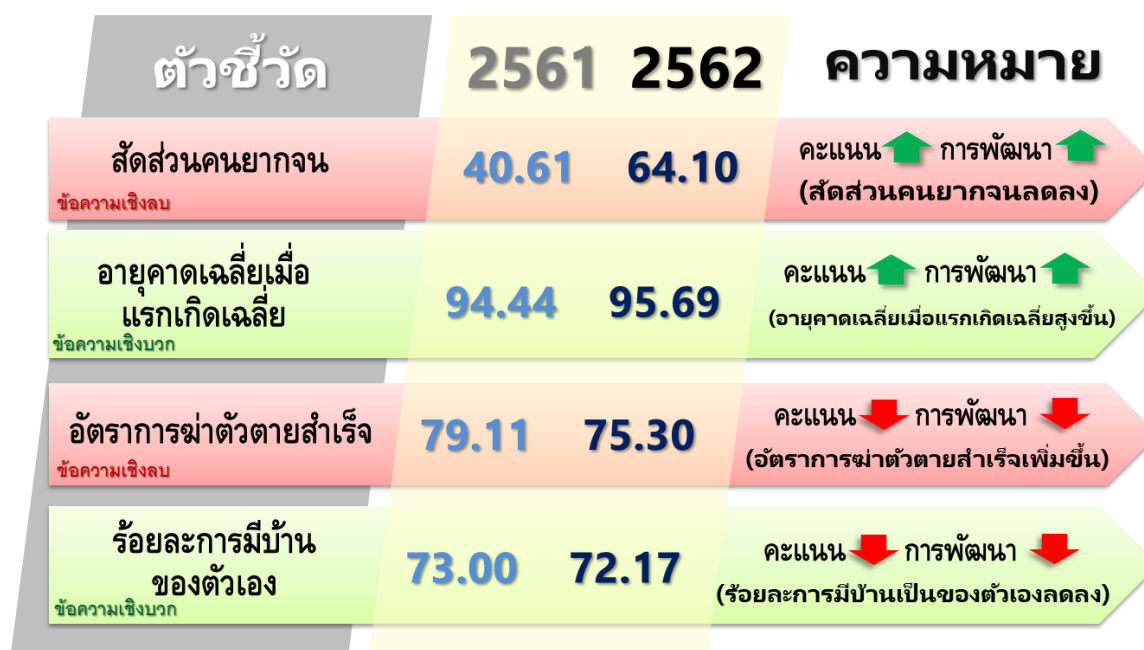
ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย การแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยบางครั้งอาจเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการแปลความหมายของตัวชี้วัดได้ เนื่องจากตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. **ตัวชี้วัดที่มีความหมายในเชิงบวก** เช่น ร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมด ร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ เป็นต้น
2. **ตัวชี้วัดที่มีความหมายในเชิงลบ** เช่น อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ สัดส่วนคนยากจน จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ เป็นต้น

คะแนนที่คำนวณได้เป็นการบ่งบอกการเข้าใจค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น ค่า**คะแนนตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้น** หมายถึง ระดับการเข้าใจค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ดีขึ้น หรือ**ตัวชี้วัดนั้นมีการพัฒนาที่ดีขึ้น** ไม่ว่าข้อความของตัวชี้วัดจะสื่อในเชิงบวกหรือลบ เช่นเดียวกัน หากค่า**คะแนนมีค่าลดลง** หมายถึง มีการห่างจากค่าเกณฑ์มาตรฐานมากขึ้น หรือมี**การพัฒนาที่ลดลง** ยกตัวอย่างเช่น

แผนภาพที่ 6 ตัวอย่างการแปลความหมายของคะแนนตัวชี้วัดทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

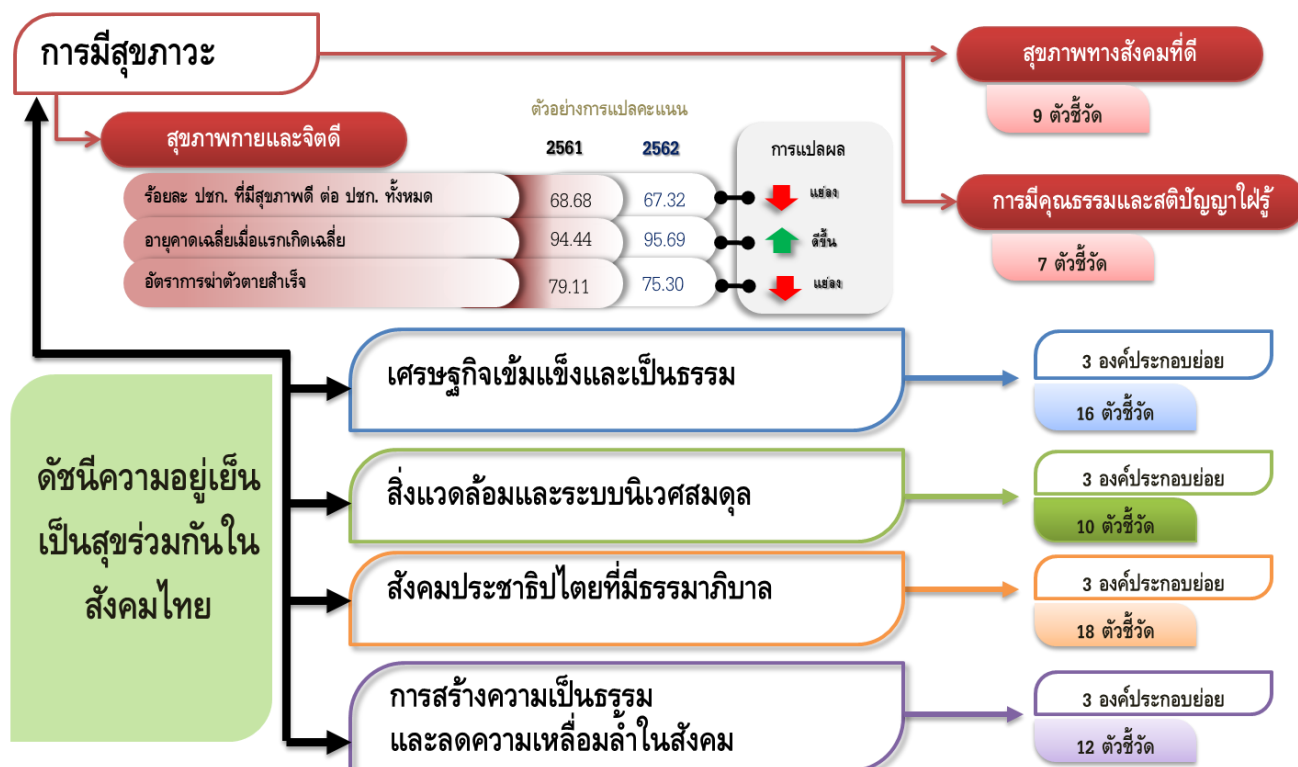

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา, สศช.

สำหรับการแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย สามารถอธิบายโดยการนำค่าคะแนนของดัชนีเปรียบเทียบกับระดับความอยู่เย็นเป็นสุข เช่น คะแนนดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2562 เท่ากับ 74.98 หมายถึง ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในปี 2562 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2561 ที่เท่ากับ 74.84 คะแนน เป็นต้น สำหรับการแปลความหมายขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยใช้หลักการเดียวกันกับการแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

สรุปการดำเนินงานและการแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

แผนภาพที่ 7 ตัวอย่างการแปลความหมายของคะแนนตัวชี้วัด

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

การคำนวณคะแนน

ตัวชี้วัด : ค่าข้อมูลเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

องค์ประกอบย่อย : ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของทุกตัวชี้วัด

องค์ประกอบหลัก : ค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของทุกองค์ประกอบย่อย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน : ค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของทุกองค์ประกอบหลัก

ระดับ	ช่วงคะแนน
ดีมาก	90.00 – 100.00
ดี	80.00 – 89.99
ปานกลาง	70.00 – 79.99
ต้องปรับปรุง	60.00 – 69.99
เร่งแก้ไข	0.00 – 59.99

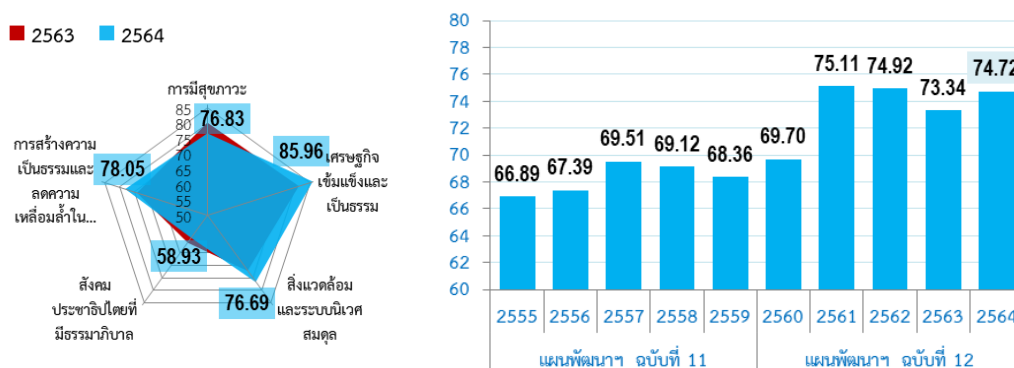
บทที่ 3 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2563

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 กำหนดให้ “ความอยู่เย็นเป็นสุข” เป็นประเด็นการประเมินผลการพัฒนาประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติฯ ซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขเป็นผลกระทบสุดท้ายที่เกิดกับตัวคน สำหรับในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งเป็นแผนระยะแรกภายใต้ช่วงเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศที่เกิดกับตัวคนสามารถวัดได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ทั้งในเรื่องการมีสุขภาวะ การมีเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรม การอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่สมดุล การมีความเป็นประชาธิปไตยและมีธรรมาภิบาล รวมทั้งการมีความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

การประเมินผลกระทบสุดท้ายที่เกิดจากการพัฒนาประเทศในปีที่ 5 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พบว่า ในภาพรวม **คนไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มขึ้น** โดยความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มาอยู่ในระดับปานกลางมาตั้งแต่ปีที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และลดลงในช่วงปีที่ 2 และ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากนั้นได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นในช่วงปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จาก 72.74 ในปี 2563 เป็น 74.72 ในปี 2564 สาเหตุหลักเนื่องมาจากเนื่องจากการมีการฉีดวัคซีนอย่างแพร่หลาย ประกอบกับมีมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ประกอบที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นและส่งผลให้ความอยู่เย็นเป็นสุข ๆ โดยรวมมีคะแนนเพิ่มขึ้นมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) **เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม** มีคะแนนเพิ่มขึ้น จาก 81.20 ในปี 2563 เป็น 85.96 ในปี 2564 และยังคงอยู่ในระดับดี (2) **การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม** มีคะแนนเพิ่มขึ้น จาก 74.04 ในปี 2563 เป็น 78.05 ในปี 2564 และยังคงอยู่ในระดับปานกลาง และ (3) **สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล** มีคะแนนเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้น จาก 72.21 ในปี 2563 เป็น 76.69 ในปี 2564 โดยยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

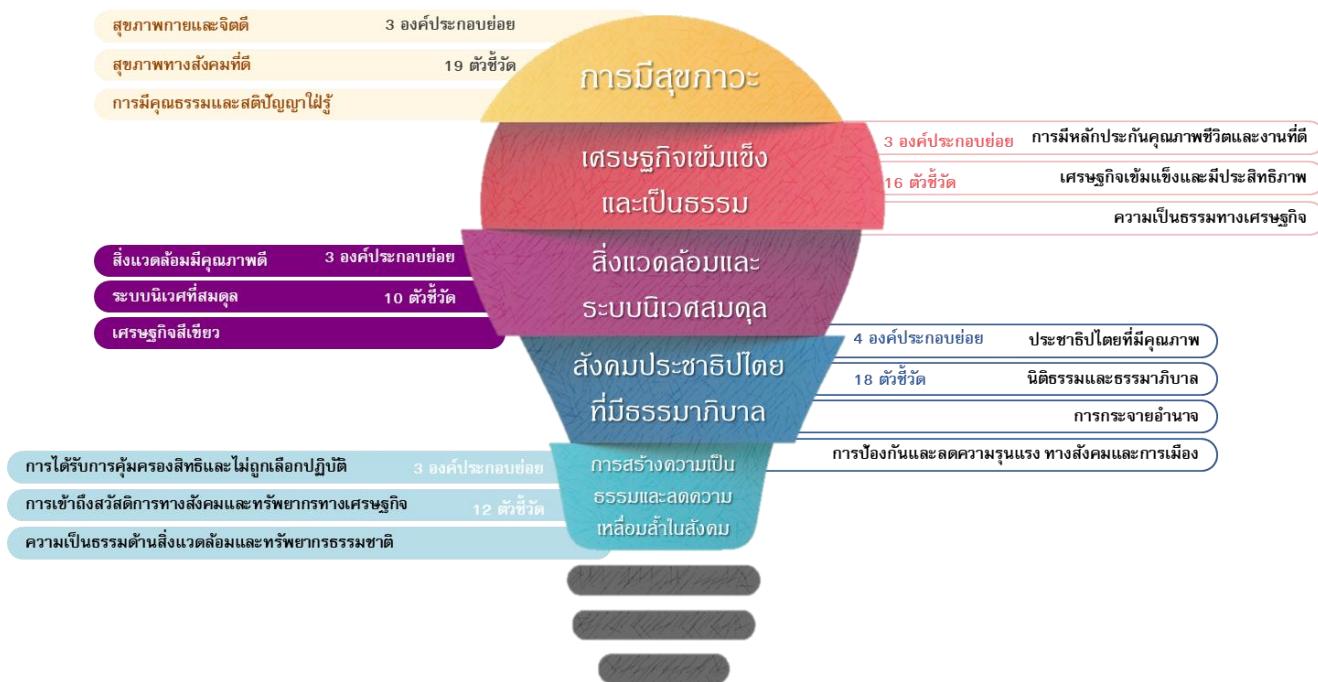
อย่างไรก็ตาม ยังมี 2 องค์ประกอบที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ (1) **การมีสุขภาวะ** มีคะแนนลดระดับลง จากระดับดีที่คะแนน 80.28 ในปี 2563 เป็นระดับปานกลางที่ 76.83 ในปี 2564 และ (2) **สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล** มีคะแนนลดระดับลง จากระดับต้องปรับปรุงที่ 60.86 ในปี 2563 เป็นระดับเร่งแก้ไขที่ 58.93 ในปี 2564 ดังแสดงในแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพที่ 8 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

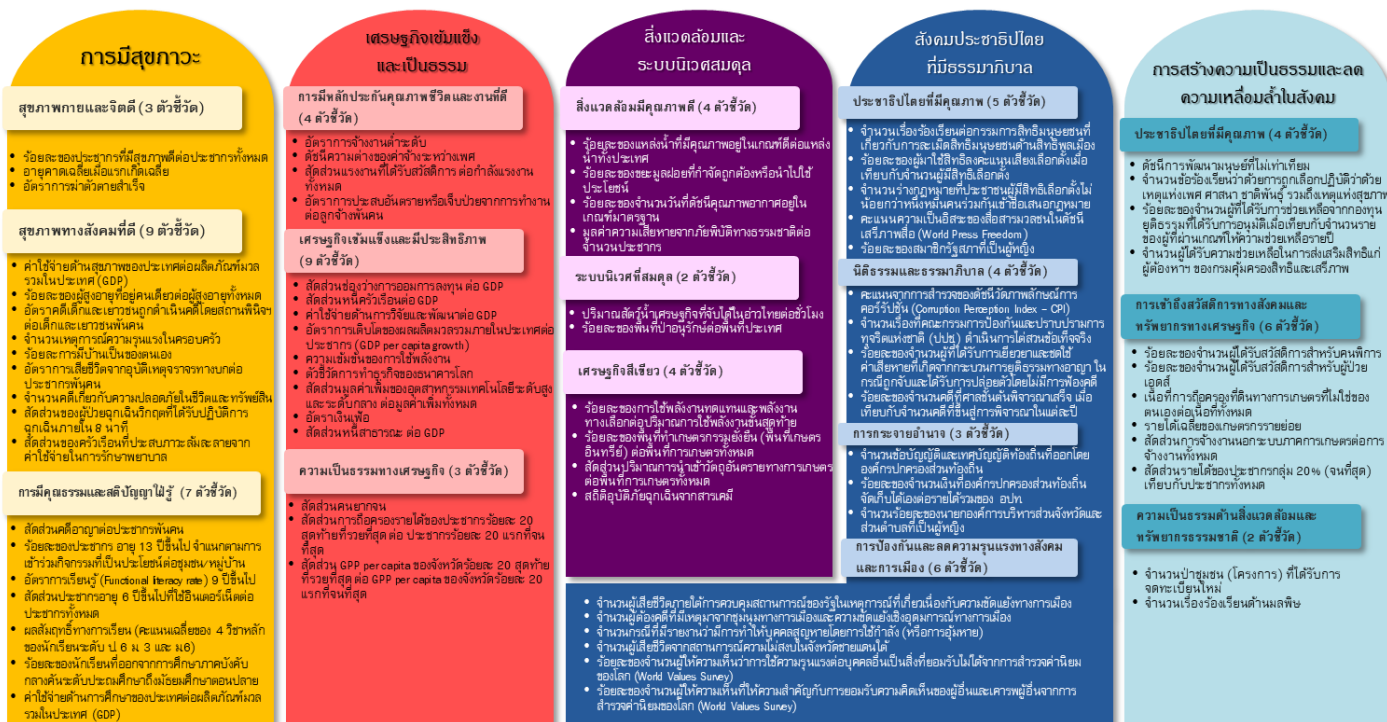

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนภาพที่ 9 องค์ประกอบของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

แผนภาพที่ 10 ตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบหลัก

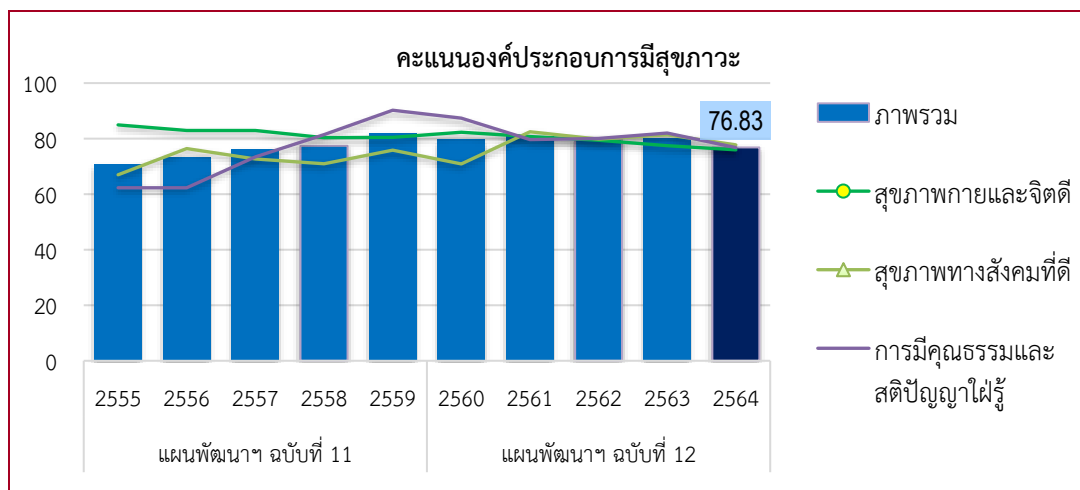
3.1 คนไทยมีสุขภาวะโดยรวมลดลง

แผนภาพที่ 11 องค์ประกอบย่อยของการมีสุขภาวะ

คนไทยไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน หรือสังคมโดยรวม จะมีความอยู่เย็นเป็นสุขได้นั้น จะต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ทั้งในด้านการมีสุขภาวะทางกายทางจิตที่ดี การมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ดี อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ภายใต้การปกครองที่เป็นธรรม และมีความเท่าเทียมกันในสังคมโดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ซึ่งใน**องค์ประกอบของการมีสุขภาวะ**นั้น จะกล่าวถึงผลกระทบการพัฒนาในมิติที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจของคน สุขภาพของครอบครัว สังคมหรือชุมชนที่ทุกคนอาศัยอยู่ร่วมกัน ตลอดจนสุขภาพทางด้านการพัฒนาสติปัญญาและคุณธรรมของคนในสังคม

แผนภาพที่ 12 องค์ประกอบของการมีสุขภาวะ

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ในปีที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 องค์ประกอบด้านการมีสุขภาพะ มีคะแนนลดลงเมื่อเทียบกับในปี 2563 จากคะแนน 80.28 ซึ่งอยู่ในระดับดี ปรับตัวลดลงเป็นคะแนน 76.83 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางในปี 2564 และเมื่อพิจารณา**คะแนนองค์ประกอบย่อยของการมีสุขภาพะทั้ง 3 องค์ประกอบ** พบว่า คะแนนองค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพกายและจิตดีในปี 2564 คือ 75.96 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลดลงเล็กน้อยจากคะแนน 77.47 ในปี 2563 ขณะที่คะแนนด้านการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ในปี 2564 ลดลงเหลือ 76.75 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง จาก 82.04 ในปี 2563 ซึ่งอยู่ในระดับดี และคะแนนองค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพทางสังคมที่ดีมีคะแนนลดลงเมื่อเทียบกับปี 2563 โดยในปี 2564 คะแนนองค์ประกอบย่อยดังกล่าวอยู่ที่ 77.77 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลดลงจากระดับดีที่คะแนน 81.40 ในปี 2563 สาเหตุสำคัญมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งแม้ว่าจะลดความรุนแรงลงจากปี 2563 โดยมีจำนวนผู้เสียชีวิตลดลง เนื่องจากเริ่มมีการฉีดวัคซีนอย่างแพร่หลาย แต่ยังคงมีจำนวนผู้ติดเชื้อจำนวนมาก ประกอบกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการปิดเมืองที่ยังคงส่งผลกระทบมาต้งปี 2564 ทำให้ประชาชนเกิดความวิตกกังวลสูง ส่งผลต่อสุขภาพะของคน โดยมีรายละเอียดของสาเหตุการเปลี่ยนแปลงดังแสดงในส่วนต่อไป

ตารางที่ 2 คะแนนองค์ประกอบหลักการมีสุขภาพะปี 2555 - 2563

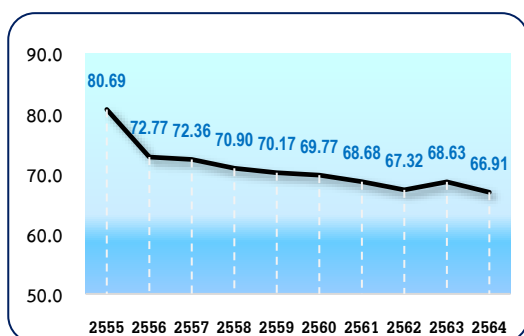
องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
ภาพรวมการมีสุขภาพะ	70.77	73.37	76.21	77.43	81.96	79.88	80.95	79.77	80.28	76.83
สุขภาพกายและจิตดี	84.95	82.94	82.94	80.35	80.48	82.31	80.74	79.44	77.47	75.96
สุขภาพทางสังคมที่ดี	66.98	76.43	72.68	70.92	75.83	70.88	82.48	79.84	81.40	77.77
การมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้	62.30	62.30	73.44	81.46	90.23	87.37	79.66	80.03	82.04	76.75

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

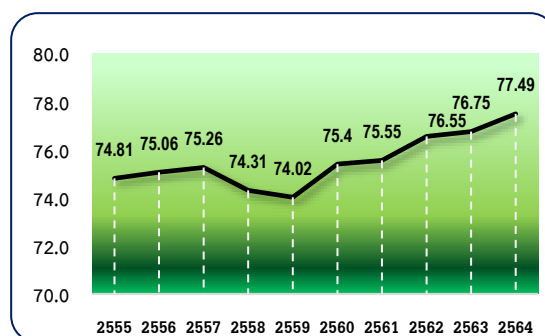
สุขภาพกายและสุขภาพจิตใจของคนไทยในปี 2564 ปรับตัวลดลง

แผนภาพที่ 13 ร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมด และอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ปี 2555 - 2564

ร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมด

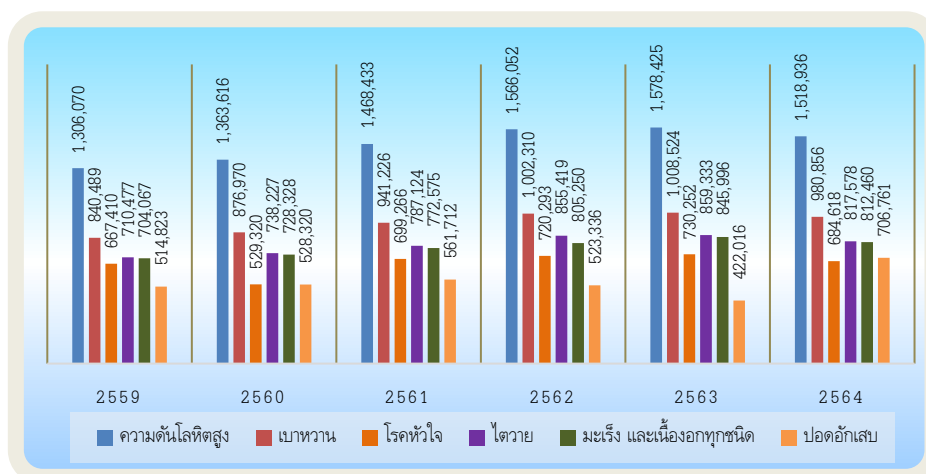
อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

ที่มา: สรุปรายงานการป้อย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

คนไทยมีสุขภาพกายตกต่ำลงในปี 2564 สะท้อนจาก**สัดส่วนประชากรที่มีสุขภาพดีปรับตัวลดลง**เมื่อเทียบกับปี 2563 โดยจำนวนผู้ป่วยในจากโรครวมทั้งหมด 298 กลุ่มโรคปี 2564 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 21.90 ล้านคน จากจำนวน 20.94 ล้านคนในปี 2563 ทั้งนี้ หากพิจารณาจำนวนผู้ป่วยในกลุ่มโรคที่สำคัญ 5 โรคที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุดในปี 2564 จะพบว่า กลุ่มโรคไม่ติดต่อ (non-communicable diseases : NCDs) ซึ่งได้แก่ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีจำนวนสูงสุด โรคเบาหวาน ไตวาย โรคมะเร็งและกลุ่มเนื้องอก และโรคหัวใจยังคงเป็น 5 กลุ่มโรคที่คนไทยมีสถิติจำนวนผู้ป่วยสูงสุดและใกล้เคียงกับจำนวนผู้ป่วยในปี 2563 อย่างไรก็ตาม กลับพบว่าในปี 2564 คนไทยเข้ารับการรักษาการป่วยด้วยโรคปอดอักเสบเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับปี 2563 ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของอย่างหนักของโรคโควิด 19 สายพันธุ์เดลต้า ในช่วงปี 2564 จนทำให้มียอดผู้ติดเชื้อสูงมาก อย่างไรก็ตาม โรคปอดอักเสบยังมีสาเหตุจากทั้งการรับเชื้อไวรัสและแบคทีเรียที่แพร่กระจายในอากาศ และการได้รับมลพิษในอากาศทำให้ระบบทางเดินหายใจด้วย ทั้งนี้ ปัจจัยที่ยังคงส่งต่อการเจ็บป่วยของคนไทยที่เพิ่มมากขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจาก **พฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนไทย เช่น การนิยมรับประทานอาหารรสจัด ที่มีไขมันสูงและไม่ถูกสุขลักษณะ การพักผ่อนไม่เพียงพอ ภาวะความเครียดสะสม และใช้ระยะเวลาในการออกกำลังกายน้อย** ทำให้คนไทยป่วยด้วยกลุ่มโรค NCDs โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้คนลดกิจกรรมที่ทำให้เกิดการออกกำลังกายลง และบริโภคอาหารที่มีไขมันและน้ำตาลสูงมากขึ้น รวมทั้งมีความเครียดสูง นอกจากนี้ **ปัญหามลพิษทางอากาศจากการจราจรและการอยู่กันอย่างหนาแน่นในเขตเมือง**ก็ส่งผลจากการป่วยด้วยโรคปอดอักเสบเช่นกัน

แผนภาพที่ 14 จำนวนผู้ป่วยจากกลุ่มโรคสำคัญ (คน) ระหว่างปี 2559-2564

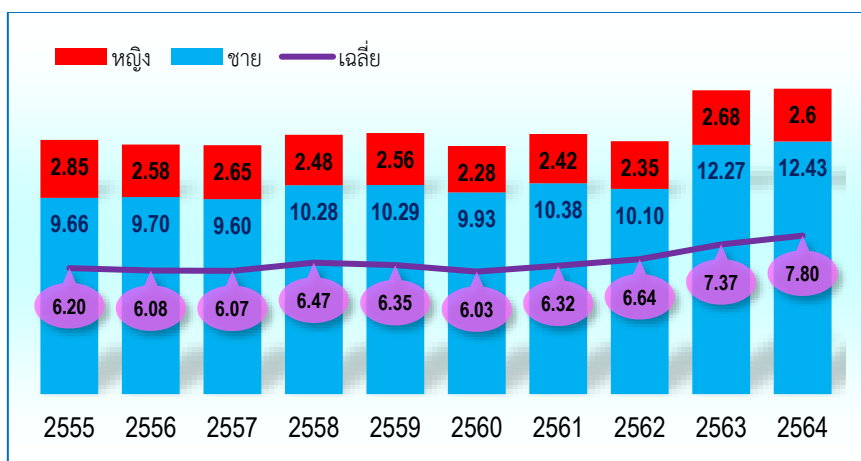
ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ประมวลผลโดยกองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา

“Positive psychology is not remotely intended to replace therapy or pharmacology. So when depressed, anxious or in panic or post-traumatic stress disorder, I am all for therapies that will work. Positive psychology is another arrow in the quiver of public policy and psychology through which we can raise wellbeing above zero.”

—Martin Seligman —

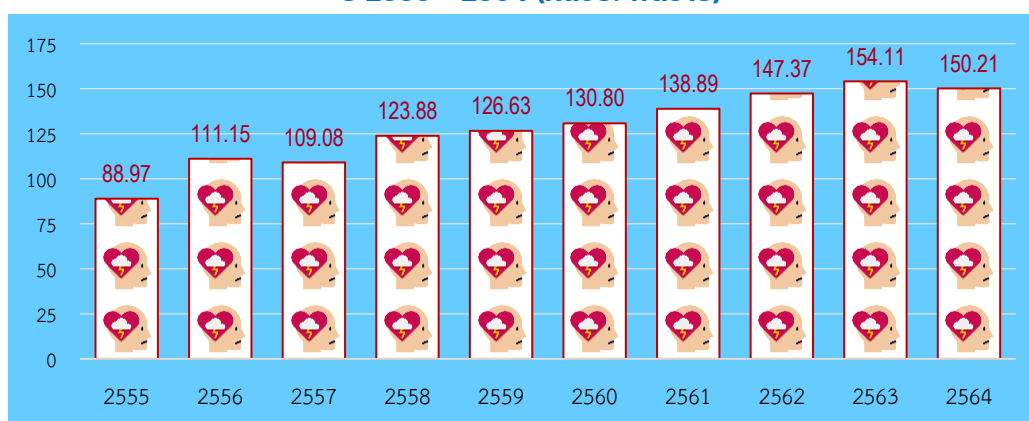
ในปี 2564 สหภาพจิตใจของคนไทยปรับตัวลดลงเช่นเดียวกับด้านสุขภาพกาย โดยเมื่อพิจารณา**อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อแสนประชากร**ในปี 2564 มีจำนวน 7.80 คนต่อแสนประชากร ซึ่งสูงกว่าปี 2563 ซึ่งมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ 7.37 คนต่อแสนประชากร อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จนี้ส่วนหนึ่งมาจากการลดลงของจำนวนของผู้ที่เข้ารับการรักษาด้านโรคทางจิตเวช โดยในปี 2564 มีผู้เข้ารับการรักษากลุ่มโรคความผิดปกติจิตเภท อารมณ์ และโรคประสาท/ความเครียด จำนวน 150,211 ราย ลดลงจากปี 2563 ที่มีจำนวน 154,110 ราย **สำหรับปัจจัยที่กระตุ้นให้อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จสูงขึ้น** ในปี 2564 พบว่า ส่วนหนึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยาวนานกว่า 2 ปี ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดระลอกใหม่ในปี 2564 มีจำนวนผู้ติดเชื้อมากกว่าระลอกแรกที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีผู้เสียชีวิตลดลง ทำให้เกิดความกังวลว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดจะมีความยืดเยื้อยาวนาน และกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและการใช้ชีวิตของประชาชน ส่งผลต่อความเครียดและสุขภาพจิตของคนไทย

แผนภาพที่ 15 อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคน ปี 2555 - 2564

ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, สถิติอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคน

แผนภาพที่ 16 จำนวนผู้เข้ารับการรักษากลุ่มโรคความผิดปกติจิตเภท อารมณ์ และโรคประสาท/ความเครียด ปี 2555 - 2564 (หน่วย: พันราย)

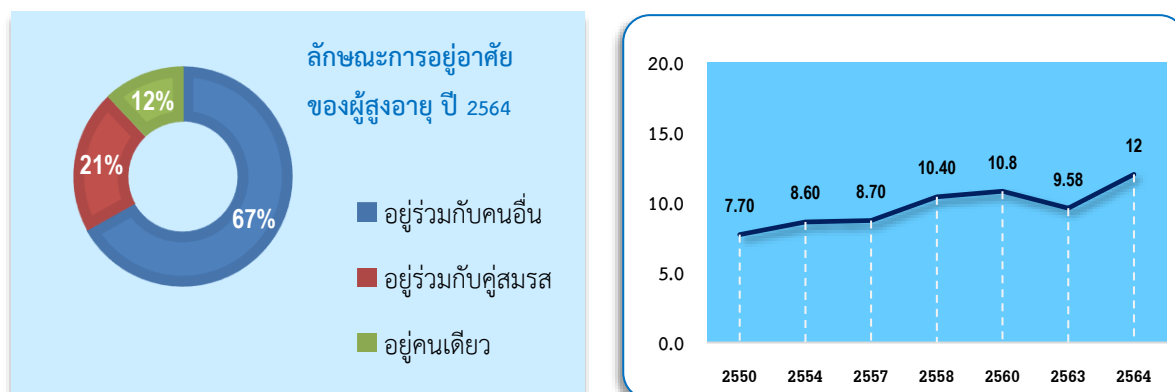

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ภาพรวมขององค์ประกอบย่อยสภาวะทางสังคมในปี 2564 อยู่ในระดับปานกลางที่คะแนน 77.77 ซึ่งลดลงจากปี 2563 ที่คะแนน 81.40 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อผู้สูงอายุทั้งหมด และการปรับตัวลดลงเล็กน้อยของสัดส่วนการมีบ้านเป็นของตนเอง

แผนภาพที่ 17 ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังต่อผู้สูงอายุทั้งหมด ปี 2550 - 2564

ที่มา: การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

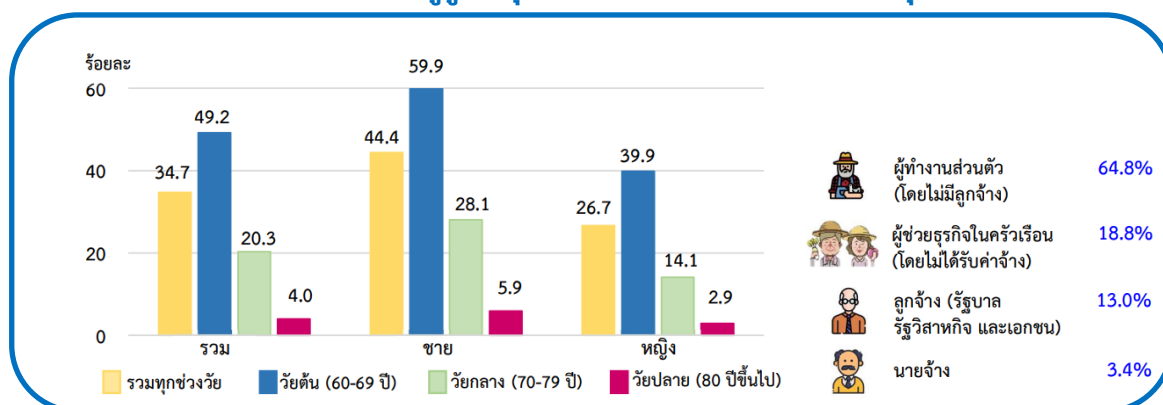
ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ¹ โดยปี 2564 มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) 13.36 ล้านคน หรือร้อยละ 19.6 ของประชากรทั้งประเทศ โดยประชากรผู้สูงอายุเพศชายคิดเป็นร้อยละ 44.7 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด ขณะที่ประชากรผู้สูงอายุเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.3 ของประชากรทั้งหมด ส่วนผลการสำรวจผู้สูงอายุเกี่ยวกับลักษณะการอยู่อาศัยถึงแม้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะพักอาศัยร่วมกับครอบครัวและคู่สมรสคิดเป็นร้อยละ 88 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด แต่กลับพบว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะอาศัยอยู่ลำพังมากขึ้น ซึ่งในปี 2564 **ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อผู้สูงอายุทั้งหมด** คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 9.58 ในปี 2563 สาเหตุสำคัญที่ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่ตามลำพัง ได้แก่ การมีสถานะเป็นหม้าย หย่าร้าง หรือเป็นโสด รวมไปถึงการที่ลูกหลานและสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่ลำพังเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากญาติผู้สูงอายุขาดรายได้ เนื่องจากได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่มีรายได้เพียงพอสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ จึงทำให้ต้องทิ้งผู้สูงอายุให้ดูแลตนเองเพียงลำพังมากขึ้น

¹ องค์การสหประชาชาติ (United Nations:UN) ได้ให้นิยาม ผู้สูงอายุ (Older person) หมายถึงประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่

- 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
- 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่
- 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

ด้านสถานะการทำงานของผู้สูงอายุในปี 2564 พบว่า ผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่มีสัดส่วนร้อยละ 34.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด โดยร้อยละ 49.2 มีอายุระหว่าง 60 - 69 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศชาย ทั้งนี้ ผลการสำรวจอาชีพของผู้สูงอายุที่ทำงานส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.6) ทำงานในธุรกิจตัวเองหรือครอบครัว โดยเป็นผู้ที่ทำงานส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้างสูงสุด (ร้อยละ 64.8) รองลงมาเป็นผู้ที่ช่วยธุรกิจครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 18.8) และเป็นนายจ้างร้อยละ 3.4 ส่วน ผู้สูงอายุที่ทำงานเป็นลูกจ้าง (รัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชน) ร้อยละ 13.0 ซึ่งเหตุผลที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังทำงานอยู่แม้จะอยู่ในช่วงวัยเกษียณอายุ เนื่องจากยังคงมีสุขภาพแข็งแรงและสามารถทำงานได้ รวมถึงต้องการหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัวเพิ่มเติม สำหรับแหล่งรายได้หลักในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุที่สำคัญ ได้แก่ รายได้จากการทำงานและจากบุตร นอกจากนี้ ยังมีรายได้จากเบี้ยยังชีพจากทางราชการ บำเหน็จ/บำนาญ และคู่สมรสตามลำดับ อย่างไรก็ตามการสำรวจความเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับรายได้ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยร้อยละ 39.4 ระบุว่า รายได้ที่ได้รับจากทุกแหล่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และร้อยละ 22.8 ของผู้สูงอายุมีรายได้เพียงพอในบางครั้ง ขณะที่ผู้สูงอายุร้อยละ 36.3 มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีเพียงร้อยละ 1.5 เท่านั้นที่มีรายได้เกินพอ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาด้านรายได้เป็นปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุ

แผนภาพที่ 18 ร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามเพศ อาชีพ กลุ่มช่วงวัย ปี 2564

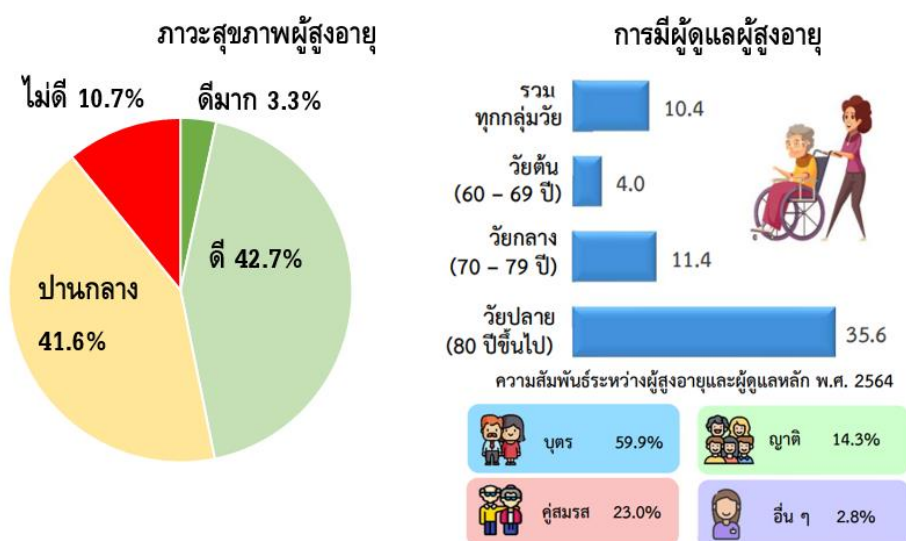
ตารางที่ 3 แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุ ปี 2564

แหล่งรายได้หลัก	รวม	ชาย	หญิง
การทำงาน	32.4	43.0	23.8
บุตร	32.2	24.9	38.1
เบี้ยยังชีพจากทางราชการ	19.2	16.2	21.6
บำเหน็จ/บำนาญ	7.5	10.1	5.5
คู่สมรส	4.5	2.3	6.2
ดอกเบี้ยเงินออม	1.5	1.4	1.5
อื่น ๆ	2.7	2.1	3.3

ที่มา: การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับภาวะสุขภาพในภาพรวมและความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีระดับภาวะสุขภาพดีและปานกลาง และมีความสามารถดูแลและช่วยเหลือตัวเองได้ และร้อยละ 10.4 เป็นผู้สูงอายุที่มีผู้ดูแล โดยผู้สูงอายุวัยปลายเป็นผู้ที่มีผู้ดูแลมากที่สุด (ร้อยละ 35.6) กลุ่มวัยกลางมี ผู้ดูแลร้อยละ 11.4 และกลุ่มวัยต้นมีผู้ดูแลเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 4.0) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ดูแลเป็นบุตรของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 59.9) รองลงมาเป็นคู่สมรส (ร้อยละ 23.0) ญาติ (ร้อยละ 14.3) และมีเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 2.8) ที่เป็นบุคคลอื่น เช่น คนรับใช้/ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ จากศูนย์บริการ/ผู้รับจ้างดูแล และเพื่อนบ้าน/เพื่อน/คนรู้จัก ตามลำดับ

แผนภาพที่ 19 ภาวะสุขภาพและการมีผู้ดูแลของผู้สูงอายุ ปี 2564

ที่มา: การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

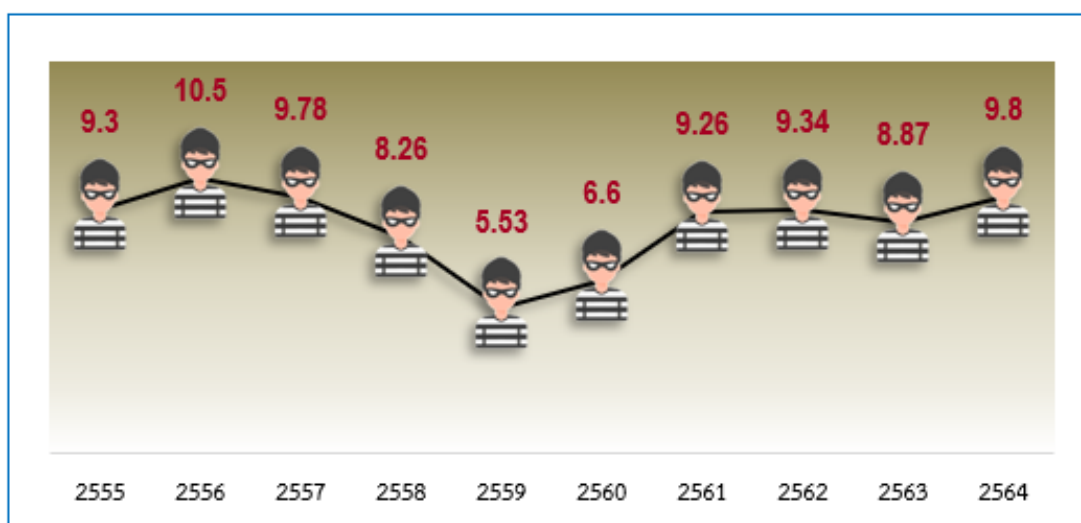
ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ (ผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10) โดยคาดว่าจะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (ผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20) ภายในปี 2566 ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยร่วมกับครอบครัวลูกหลานและคู่สมรสในรูปแบบครอบครัวขยายที่มีสมาชิกในครอบครัวสามารถเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวได้ สำหรับด้านรายได้ถึงแม้เข้าสู่วัยเกษียณแล้วแต่ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบำนาญ/บำนาญ เงินสวัสดิการจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ รวมทั้งเงินชดเชยเพิ่มเติมผ่านโครงการเพิ่มวงเงินสนับสนุนต่างๆ เช่น โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เป็นต้น ประทับกับผู้สูงอายุบางส่วนที่ยังคงทำงานอยู่เนื่องจากต้องการหารายได้เพิ่มเติมในครอบครัว อย่างไรก็ตาม สัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันและมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต อาจส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดสรรสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุให้ทั่วถึงทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เพียงคนเดียวซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาด้านการดูแลช่วยเหลือตนเอง การหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเองในวัยเกษียณ ตลอดจนการจัดหาสวัสดิการด้านสาธารณสุขที่เพียงพอและเหมาะสมให้กับคนกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว รวมทั้งการบริหารจัดการบุคลากรและงบประมาณเพื่อดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณภาพการเรียนรู้ลดลง

สังคมที่มีสภาวะที่ดีและมีความอยู่เย็นเป็นสุข นอกเหนือจากคนในสังคมจะต้องมีสภาวะทางกาย ทางจิตใจ และสภาพทางสังคมที่ดีแล้ว คนในสังคมยังต้องมีคุณธรรมจริยธรรมรวมทั้งมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ดีด้วย **คะแนนองค์ประกอบย่อยการมีคุณธรรมและสติปัญญาไม่รู้** ในปี 2564 อยู่ในระดับปานกลางที่ 76.75 ลดลงจากระดับดีที่คะแนน 82.04 ในปี 2563 ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญเนื่องจากในปี 2564 มีสัดส่วนคดีอาญาเพิ่มสูงขึ้น คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาลดลง และจำนวนนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคืนเพิ่มขึ้น

คุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งสะท้อนได้จากตัวชี้วัด**สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน** ในปี 2564 มีการรับแจ้งและดำเนินจับกุมคดีอาญาในภาพรวมสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2563 ข้อมูลจากสถิติฐานความผิดคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปี 2564 มี จำนวนคดีอาญาที่ได้รับแจ้งเฉพาะกลุ่มคดีอาญาที่ไม่รวมฐานความผิดพิเศษ จำนวน 651,288 คดี คิดเป็นสัดส่วนการรับแจ้งจำนวน 9.80 คดีต่อพันประชากร ซึ่งสูงกว่าในปี 2563 ที่มีคดีได้รับแจ้ง จำนวน 583,343 คดี คิดเป็นสัดส่วนการรับแจ้งจำนวน 8.78 คดีต่อพันประชากร ทั้งนี้เมื่อจำแนกคดีตามฐานความผิด พบว่า กลุ่มคดีที่มีรับแจ้งเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว ได้แก่ คดีอุกฉกรรจ์ ดัดประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ลักทรัพย์ และทำให้เสียทรัพย์) คดีโจรกรรมและฉ้อโกง และความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) อาวุธปืน พ.ร.บ. ยาเสพติด และ พ.ร.บ. การพนัน

แผนภาพที่ 20 สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน ปี 2555 - 2563

ที่มา: ข้อมูลจากสถิติฐานความผิดคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตารางที่ 4 จำนวนคดีอาญาที่รับแจ้ง ปี 2563 - 2564

กลุ่มฐานความผิด	จำนวนคดีที่รับแจ้ง		การเปลี่ยนแปลง	
	2563	2564	(จำนวน)	(ร้อยละ)
คดีฉ้อโกงทรัพย์	863	972	109	12.63%
คดีขี้ขี้ดและร่างกาย	11,639	8,527	-3,112	-26.74%
ประทุษร้ายต่อทรัพย์	26,054	27,710	1,656	6.36%
โจรกรรม ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์	16,731	17,492	761	4.55%
พ.ร.บ.อาวุธปืน	34,488	36,744	2,256	6.54%
พ.ร.บ.การพนัน	53,699	72,704	19,005	35.39%
พ.ร.บ.ยาเสพติด	411,218	463,366	52,148	12.68%
พ.ร.บ.ค้าประเวณี	28,583	23,698	-4,885	-17.09%
การมีและเผยแพร่วัตถุลามก	68	75	7	10.29%
รวมทั้งสิ้น	583,343	651,288	67,945	11.65%

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม

ประมวลผลโดย : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

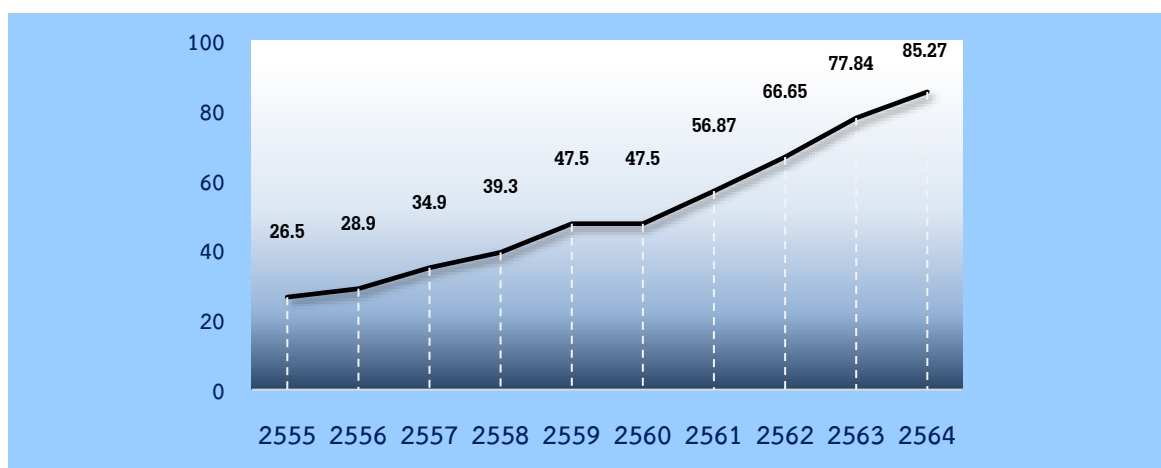
จากสถิติการรับแจ้งคดีอาญา จะพบว่าคดียาเสพติดมีจำนวนการรับแจ้งสูงที่สุด รองลงมาคือคดีการพนัน ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน และความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์ ตามลำดับ จำนวนคดีเหล่านี้สะท้อนปัญหาทางสังคมที่คนไทยกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งส่งผลต่อสวัสดิภาพและความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยในภาพรวม ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นสาเหตุให้คดีอาญาเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยืดเยื้อมาตั้งแต่ปี 2563 ส่งผลให้คนประสบปัญหาการขาดรายได้ ทำให้ขาดความยั้งคิด แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในทางที่ผิดด้วยการก่อคดีอาญา

ในด้าน**การเรียนรู้ของคนไทย** ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คนในสังคมสามารถช่วยเหลือตนเอง หารายได้ และดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งสะท้อนจาก **ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ 4 วิชาหลักของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6** โดยในปี 2564 มีคะแนนเฉลี่ย 35.07 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าปี 2563 ที่มีคะแนนเฉลี่ย 37.13 คะแนน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากมาตรการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดปรับรูปแบบการสอนเป็นการเรียนออนไลน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนผ่านทางระบบออนไลน์ยังจำเป็นต้องมีการปรับปรุงในหลายด้าน โดยเฉพาะการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความพร้อมในด้านอุปกรณ์และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของผู้เรียน เนื่องจากครอบครัวที่รายได้น้อยยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่อในราคาที่เหมาะสม นอกจากนี้ สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานในด้านอุปกรณ์ ทักษะบุคลากร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถรองรับรูปแบบการเรียนออนไลน์แบบเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะสถานศึกษาในพื้นที่ชนบท ซึ่งการสร้างความพร้อมของผู้เรียนและสถานศึกษาดังกล่าว จะเป็นการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนไปสู่เป้าหมายการให้ผู้เรียนเข้าทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงตามที่กำหนดไว้ตามที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2570 - 2579

นอกจากนี้ **สัดส่วนร้อยละของนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย** เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.07 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 0.17 ในปี 2564 ซึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้รายได้ของครอบครัวคนไทยลดลง ส่งผลให้เด็กบางส่วนต้องออกจากโรงเรียนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย โดยต้องหันมาทำงานเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว

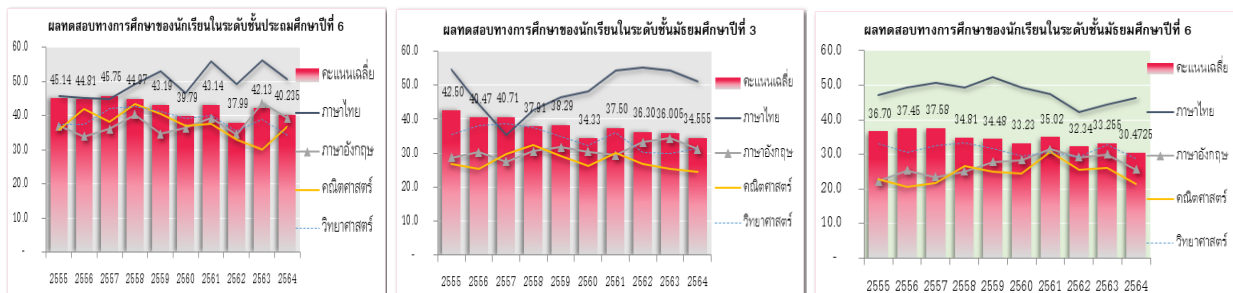
อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ของแรงงานไทยมีแนวโน้มดีขึ้น สะท้อนจาก **ตัวชี้วัดอัตราการเรียนรู้ 9 ปีขึ้นไป** ที่แสดงถึงจำนวนกำลังแรงงานของไทยที่สำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าการศึกษาระดับภาคบังคับ มีสัดส่วนสูงขึ้น โดยในปี 2564 มีสัดส่วนร้อยละ 58.04 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าในปี 2563 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 54.35 ของกำลังแรงงาน นอกจากนี้ ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ของคนไทยมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจาก **ตัวชี้วัดสัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด** เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 85.27 ต่อประชากรทั้งหมด สูงกว่าในปี 2563 ที่ 77.84 ต่อประชากรทั้งหมด สาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำเป็นต้องมีการเว้นระยะห่าง (Social Distancing) จึงทำให้การติดต่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องจำเป็นในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการจับจ่ายซื้อสินค้า การเรียนการสอน การประชุมหรือติดต่อธุรกิจต่าง ๆ ส่งผลให้คนส่วนใหญ่จำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างกว้างขวาง

แผนภาพที่ 21 สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด ปี 2555 - 2564

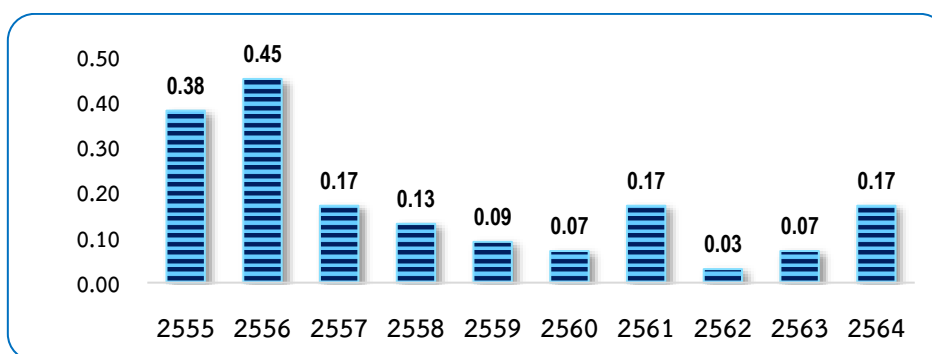
ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สํารวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของคนไทย

แผนภาพที่ 22 ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ รวบรวมโดยกองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา, สสช.

แผนภาพที่ 23 ร้อยละของนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคืนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายปี 2555 - 2564

ที่มา: สถิติการศึกษาปี 2564 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น องค์ประกอบการมีสุขภาพะในปี 2564 ปรับตัวลดลงเมื่อเทียบกับปี 2563 ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับตัวลดลงของคะแนนทุกองค์ประกอบย่อย โดยองค์ประกอบย่อยสุขภาพกายและจิตดีมีคะแนนลดลงเนื่องจากการเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรค NCDs และโรคปอดอักเสบ อันเกิดจากเชื้อไวรัสและมลภาวะเพิ่มสูงขึ้น องค์ประกอบย่อยสุขภาพสังคมที่ดีมีคะแนนลดลงเนื่องจากผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยเพียงลำพังมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับองค์ประกอบย่อยการมีคุณธรรมและการใฝ่รู้มีคะแนนลดลงเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนคดีอาญาโดยเฉพาะกลุ่มคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การพนัน และอาชญากรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กไทยลดลงเนื่องจากการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ที่ยังขาดความพร้อมในบางพื้นที่

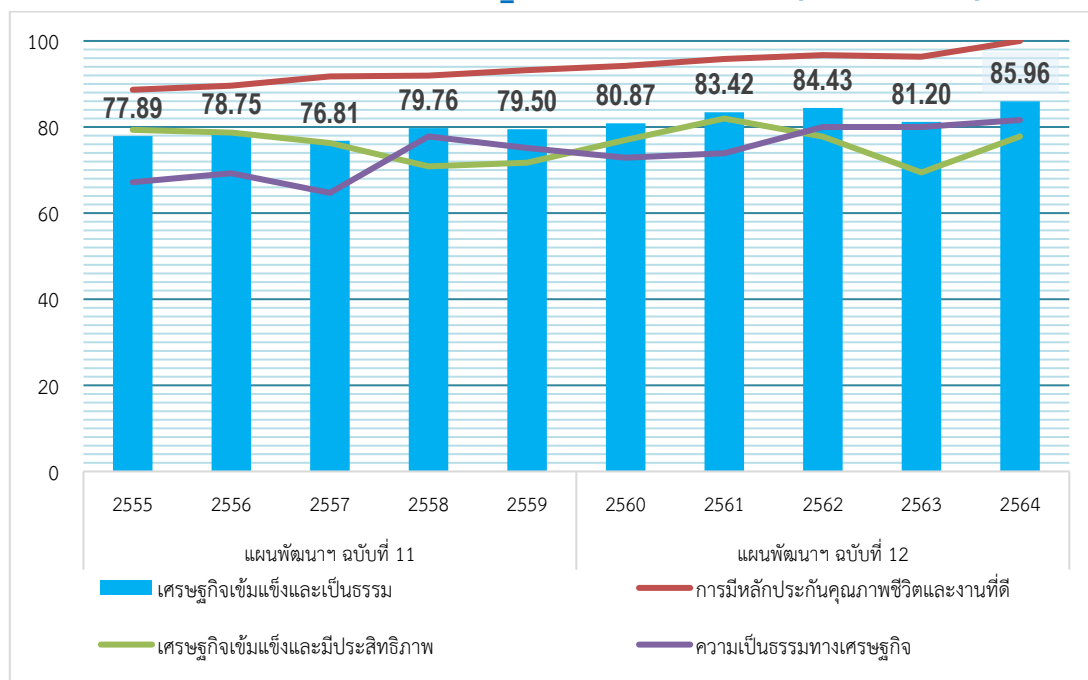
3.2 เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมลดลงจากผลกระทบของโควิด-19

แผนภาพที่ 24 องค์ประกอบย่อยของเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเริ่มต้นในปี 2563 ได้ส่งผลกระทบต่อคนไทยหลายในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ รายได้ และความเป็นอยู่โดยรวม และแม้ว่าสถานการณ์การระบาดยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและมีผู้ติดเชื้ออยู่ในระดับสูงมาจนถึงปี 2564 แต่ความรุนแรงของการระบาดได้ลดระดับลง เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดีของทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม ทั้งในด้านการจัดหาวัคซีนให้ประชาชนในประเทศ การกำหนดมาตรการทางสาธารณสุขเพื่อรับมือปัญหาอย่างเร่งด่วน มาตรการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ในปี 2564 องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมยังอยู่ในระดับดีและมีคะแนนสูงที่สุดนับตั้งแต่เริ่มต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

แผนภาพที่ 25 องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม (ปี 2555-2564)

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ทั้งนี้ ในปี 2564 องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมมีคะแนนอยู่ในระดับดีที่ 85.96 เพิ่มขึ้นจาก 81.20 ในปี 2563 เนื่องจากองค์ประกอบย่อยมีคะแนนเพิ่มขึ้นถึง 3 องค์ประกอบ โดยเฉพาะองค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพที่ปรับเพิ่มขึ้นเปลี่ยนจากระดับต้องปรับปรุงที่คะแนน 69.46 เป็นระดับปานกลางที่คะแนน 77.80 โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากอัตราการเติบโตเฉลี่ยของรายได้ที่แท้จริงต่อประชากรที่ปรับตัวดีขึ้นอย่างมากตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ดีขึ้น และองค์ประกอบย่อยการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดีซึ่งปรับตัวสูงขึ้นจนกระทั่งมีคะแนนเต็มในทุกตัวชี้วัด โดยเฉพาะสัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการต่อกำลังแรงงานทั้งหมดที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นมาก รวมทั้งองค์ประกอบย่อยความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเนื่องจากสัดส่วนคนยากจนที่ลดลง

ตารางที่ 5 คะแนนองค์ประกอบหลักเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ปี 2555 - 2563

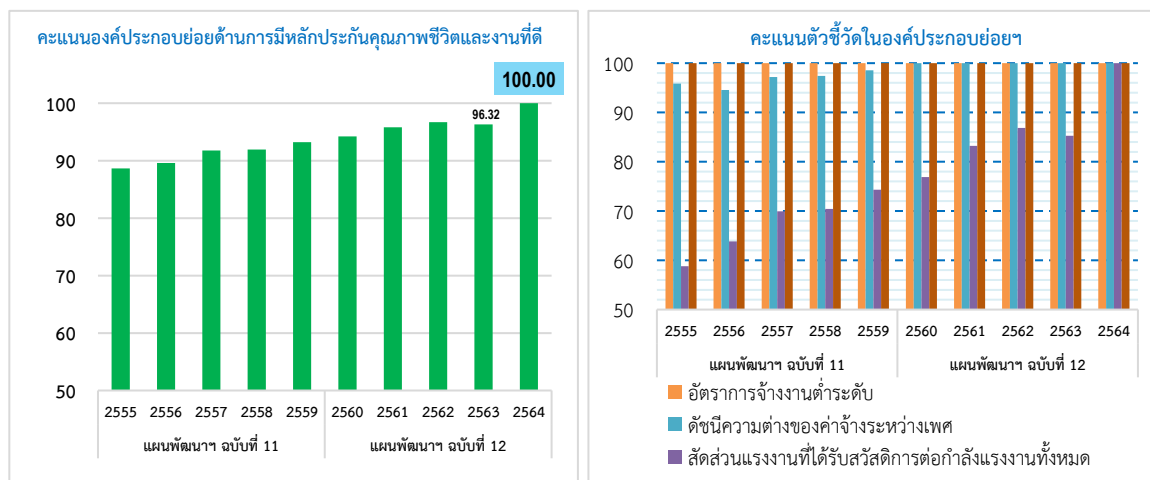
องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
ภาพรวมเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	77.89	78.75	76.81	79.76	79.50	80.87	83.42	84.43	81.20	85.96
การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี	88.66	89.59	91.78	91.95	93.22	94.22	95.81	96.71	96.32	100.00
เศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ	79.33	78.71	76.30	70.88	71.74	77.01	81.98	77.79	69.46	77.80
ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	67.19	69.25	64.71	77.84	75.15	72.89	73.91	80.00	80.02	81.63

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

คนไทยมีสวัสดิการรองรับในการทำงานทุกระดับ

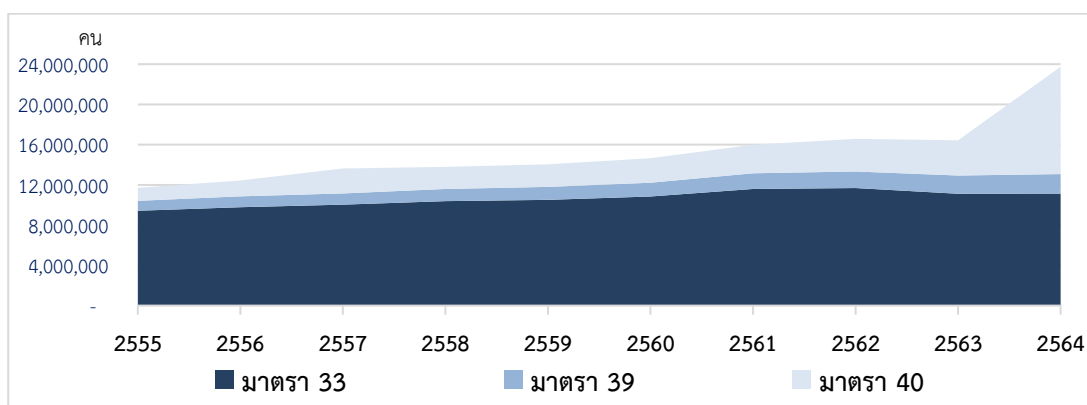
แผนภาพที่ 26 คะแนนองค์ประกอบย่อยด้านการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี
และคะแนนตัวชี้วัดในองค์ประกอบย่อยฯ ปี 2555-2564

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

ในปี 2564 พบว่า **องค์ประกอบย่อยการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี** มีคะแนนเต็ม 100.00 และอยู่ในการพัฒนา **ระดับดีมาก** ซึ่งตัวชี้วัดที่มีคะแนนสูงขึ้นมากได้แก่ **สัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการต่อกำลังแรงงานทั้งหมด** มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากคะแนน 85.27 ในปี 2563 เป็นคะแนน 100.00 ในปี 2564 เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจำนวนผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 ที่ในปี 2564 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 10,664,848 คน จากจำนวน 3,508,970 คน ในปี 2563 ซึ่งผู้ประกันในมาตรา 40 เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระหรือผู้ที่เป็แรงงานนอกระบบ ซึ่งการนำคนเหล่านี้เข้ามาสู่ระบบประกันสังคมนอกจากจะเป็นเข้าถึงสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะกรณีการเจ็บป่วยแล้ว ยังช่วยลดภาระด้านการคลังของประเทศที่ต้องสนับสนุนค่ารักษาพยาบาลผ่านระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศอีกด้วย

แผนภาพที่ 27 จำนวนผู้ประกันในมาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40 ระหว่างปี 2555-2564

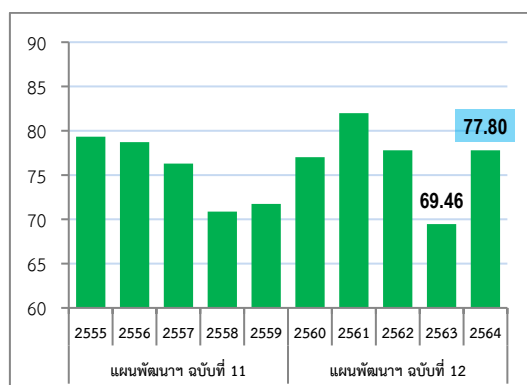
ที่มา : สำนักงานประกันสังคม, สืบค้นวันที่ 8 ตุลาคม 2565 ประมวลผลโดย กบผ. สสช.

นอกจากนี้ ตัวชี้วัดที่สะท้อนการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดีในด้านอื่น ๆ อาทิ **ดัชนีความต่างของค่าจ้างระหว่างเพศ** และ**สถิติการเกิดอุบัติเหตุอันตรายและโรคจากการทำงาน** มีแนวโน้มดีขึ้น และยังคงมีคะแนนเต็ม 100 โดยอยู่ในระดับดีมากตั้งแต่เริ่มต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 อย่างไรก็ตาม อัตราการจ้างงานต่ำระดับซึ่งแม้ว่าจะยังคงมีคะแนนเต็ม 100 และอยู่ในระดับดีมาก แต่อัตราการจ้างงานต่ำระดับได้เพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จาก 0.65 ในปี 2562 เป็น 1.26 ในปี 2563 และยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 1.51 ในปี 2564 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาการจ้างงานต่ำระดับซึ่งเกิดขึ้นจากการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในตลาดแรงงานทำให้แรงงานต้องทำงานต่ำระดับ และได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าที่ควรได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการของประเทศ ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่เร่งแก้ไข

มาตรการรับมือกับโควิด-19 ของไทยในปี 2564

ส่งผลให้เศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

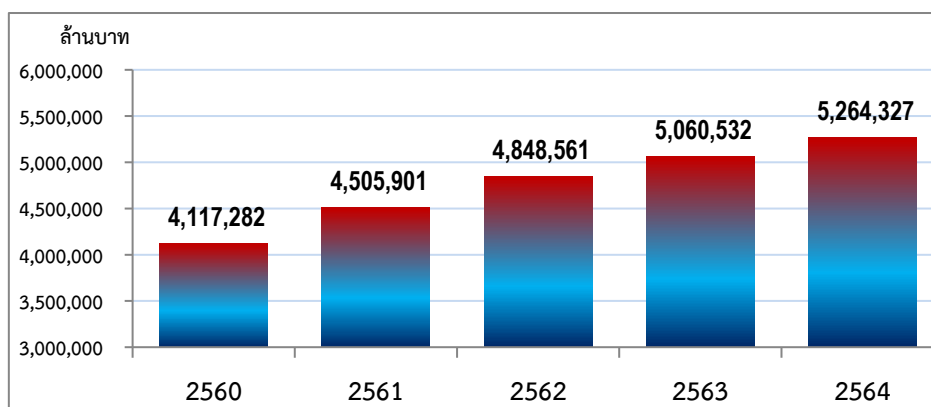
แผนภาพที่ 28 คะแนนองค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ปี 2555-2564

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

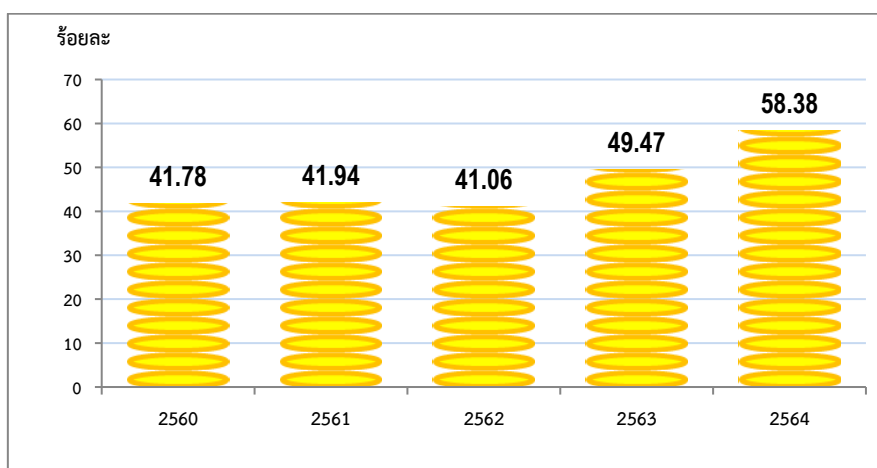
องค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพปรับตัวดีขึ้นจากคะแนน 69.46 ในปี 2563 มาอยู่ที่คะแนน 77.80 ในปี 2564 ทำให้ระดับการพัฒนาปรับตัวขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็น**ระดับปานกลาง** ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจาก**อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita growth)** ปรับตัวเพิ่มขึ้นมาก จากคะแนน 0 ในปี 2563 เป็น 58.07 ในปี 2564 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายภาครัฐ โดยเฉพาะการดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มเติม พ.ศ.2564 ซึ่งมีแผนงาน/โครงการที่ช่วยเหลือ เยียวยา ชดเชยให้กับผู้ได้รับผลกระทบ และฟื้นฟูเศรษฐกิจในทุกระดับรวมทั้งระดับฐานราก รวมทั้งอัตราเงินเฟ้อที่ปรับตัวขึ้นมาอยู่ในระดับที่ดี ทำให้คะแนนปรับตัวขึ้นจาก 63.00 ในปี 2563 เป็น 100.00 ในปี 2564 นอกจากนี้ **สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูงและระดับกลางต่อมูลค่าเพิ่มทั้งหมด**ปรับตัวเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของการผลิตที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ต่อเนื่องเป็นเวลานานกว่า 2 ปี ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายและภาระหนี้สินของครัวเรือนโดยเฉพาะการกู้ยืมเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ ทำให้**สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP** เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงเริ่มต้นการระบาดจากร้อยละ 79.90 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 89.80 ในปี 2563 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90.00 ในปี 2564 อีกทั้งมาตรการภาครัฐต่าง ๆ ที่รัฐจำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหาและบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้**สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP เพิ่มขึ้น**ตามไปด้วย แต่ยังคงต่ำกว่าเพดานหนี้สาธารณะตามกรอบวินัยการเงินการคลังของคณะกรรมการนโยบายการเงินการคลัง

แผนภาพที่ 29 มูลค่าเงินให้กู้ยืมการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ ปี 2560 - 2564

ที่มา: ข้อมูลสินเชื่อรายปีที่ส่งของแต่ละปี ตาราง EC_MB_033_S3 : เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามประเภทธุรกิจ (ISIC Rev.4) ของธนาคารแห่งประเทศไทย วันที่สืบค้น 18 ตุลาคม 2565

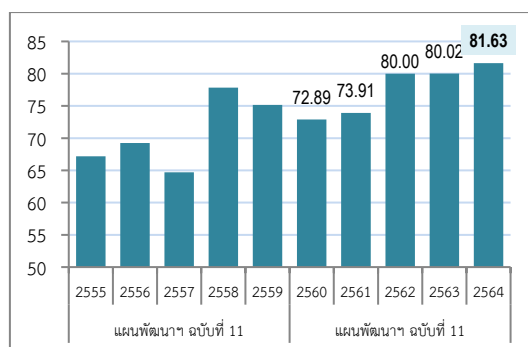
แผนภาพที่ 30 สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ณ สิ้นปีงบประมาณ (30 กันยายน) ปี 2560-2564

ที่มา: ข้อมูลหนี้สาธารณะคงค้าง สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ วันที่สืบค้น 18 ตุลาคม 2565

เศรษฐกิจมีความเป็นธรรมเพิ่มขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

แผนภาพที่ 31 คะแนนองค์ประกอบย่อยความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ปี 2555-2564

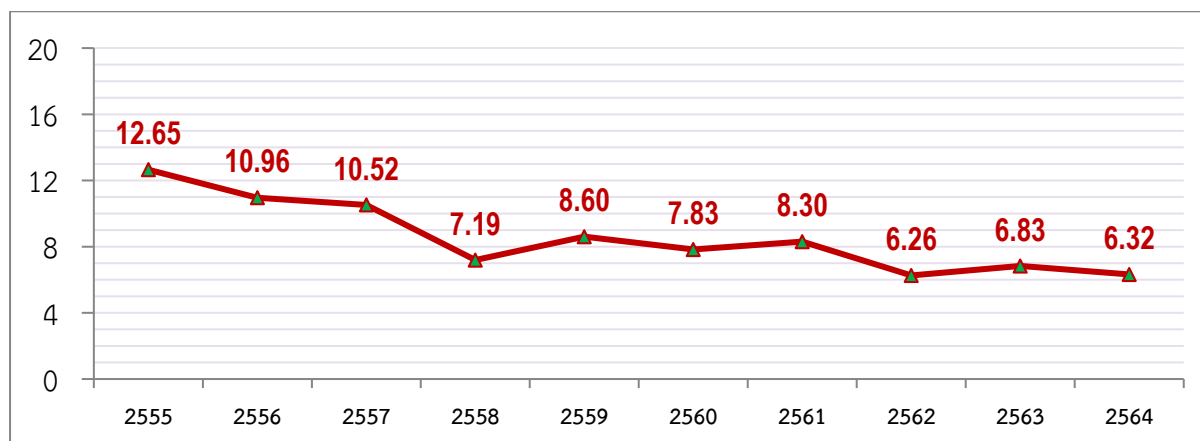

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

องค์ประกอบย่อยความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นและอยู่ในระดับดีมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยมีคะแนน 81.63 ในปี 2564 เพิ่มขึ้นจากคะแนน 80.02 ในปี 2563 สาเหตุสำคัญเนื่องจากจำนวนคนยากจนที่ลดลง ส่งผลให้คะแนนตัวชี้วัด **สัดส่วนคนยากจน**ปรับตัวเพิ่มขึ้น จากระดับเร่งแก้ไขที่คะแนน 58.48 ในปี 2563 เป็นระดับต้องปรับปรุงที่คะแนน 63.29 ในปี 2564 ขณะที่การถือครองรายได้ของประชากรร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุดต่อประชากรร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุดมีสัดส่วนค่อนข้างคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างปี 2562 และ 2564 (เก็บข้อมูลทุก 2 ปี) สะท้อนความพยายามในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยด้วยมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ โดยเฉพาะมาตรการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินฯ ทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งมีโครงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยที่หลากหลาย อาทิ มาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของกระทรวงการคลัง โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจน

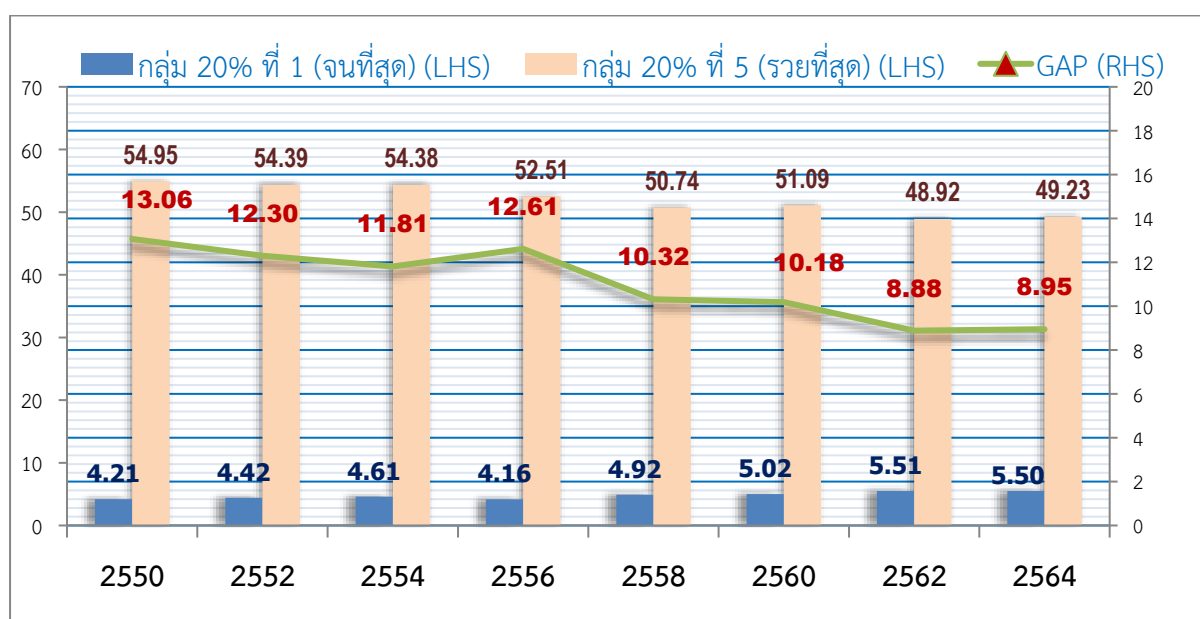
พิเศษแบบมีเงื่อนไขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทย

แผนภาพที่ 32 สัดส่วนคนยากจน

ที่มา : กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แผนภาพที่ 33 สัดส่วนคนยากจนแบ่งตามระดับรายได้

ที่มา : กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะพบว่า องค์ประกอบหลักเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมมีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยในปี 2564 องค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบมีคะแนนปรับตัวเพิ่มขึ้น โดยองค์ประกอบย่อยการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดีมีคะแนนเต็ม 100 และอยู่ในระดับดีมากทุกตัวชี้วัด องค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมีคะแนนเพิ่มขึ้นและอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจไทย และองค์ประกอบย่อยความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจมีคะแนนเพิ่มขึ้นเช่นกันและอยู่ในระดับดีเนื่องจากสัดส่วนคนยากจนลดลงซึ่งสะท้อนความเป็นอยู่ด้านรายได้และการเข้าถึงสวัสดิการของคนไทยที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ทุกภาคส่วนควรต้องเพิ่มความระมัดระวังด้านการใช้จ่ายของครัวเรือน เนื่องจากการระเหินของครัวเรือนที่ปรับเพิ่มสูงขึ้นตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่คาดคิด เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับคนไทยโดยเฉพาะกลุ่มคนจนให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทั่วถึง

3.3 องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล

แผนภาพที่ 34 องค์ประกอบย่อยของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล

การที่ประชาชนอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ดี จะส่งผลกระทบโดยตรงทั้งทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพเศรษฐกิจ ดังนั้นคนในสังคมจะมีความอยู่เย็นเป็นสุขได้ จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามในปี 2564 ประชาชนยังคงเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมต้องชะลอหรือหยุดชะงัก ซึ่งรวมถึงกิจกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย จึงเป็นสาเหตุของการปรับตัวดีขึ้นขององค์ประกอบหลักด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย จากคะแนน 72.21 ในปี 2563 เป็น 76.69 ในปี 2564 แต่ระดับการพัฒนาวยังอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ องค์ประกอบหลักสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลสามารถแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพที่ดี ระบบนิเวศที่สมดุล และเศรษฐกิจสีเขียว โดยมีรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ตารางที่ 6 คะแนนองค์ประกอบหลักสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล ปี 2555 - 2563

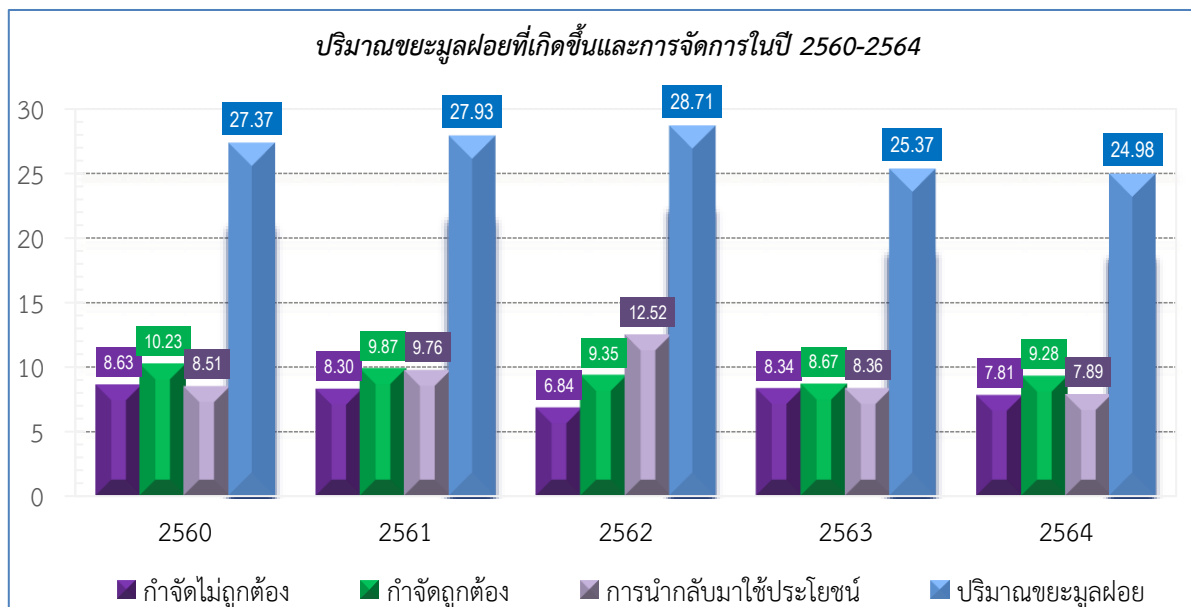
องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
ภาพรวมสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	60.30	62.17	65.31	68.98	67.34	63.81	73.47	70.57	72.21	76.69
สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี	61.66	64.98	66.72	69.05	72.77	74.29	83.50	71.98	77.25	78.13
ระบบนิเวศที่สมดุล	69.32	70.43	73.26	78.26	70.80	64.22	66.30	69.68	70.88	92.75
เศรษฐกิจสีเขียว	51.30	52.52	56.98	60.75	59.26	54.44	71.64	70.06	68.77	62.24

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

ในปี 2564 **คนอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น** ทั้งจำนวนขยะมูลฝอยที่ลดลง คุณภาพอากาศที่มีมลพิษลดลง และแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคน โดย**คุณภาพสิ่งแวดล้อมมีคะแนนเพิ่มขึ้น**เล็กน้อยจาก 77.25 ในปี 2563 เป็น 78.13 ในปี 2564 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากตัวชี้วัด**สัดส่วนขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องหรือนำไปใช้ประโยชน์** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 การสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ ภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.93 ในปี 2563 เป็น ร้อยละ 65.46 ในปี 2564 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ขยะมูลฝอยโดยรวมลดลง โดยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 24.98 ล้านตัน ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 1.54 โดยภูมิภาคที่มีปริมาณขยะมูลฝอยสูงสุด คือ ภาคตะวันออกเฉลี่ยเหนือ 16,771 ตัน/วัน ในขณะที่ภาคตะวันตกมีปริมาณขยะมูลฝอยน้อยที่สุด โดยมีปริมาณ 3,334 ตัน/วัน

แผนภาพที่ 35 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การนำกลับไปใช้ประโยชน์ และการกำจัดถูกต้องและไม่ถูกต้อง ปี 2560-2564 (ล้านตัน)

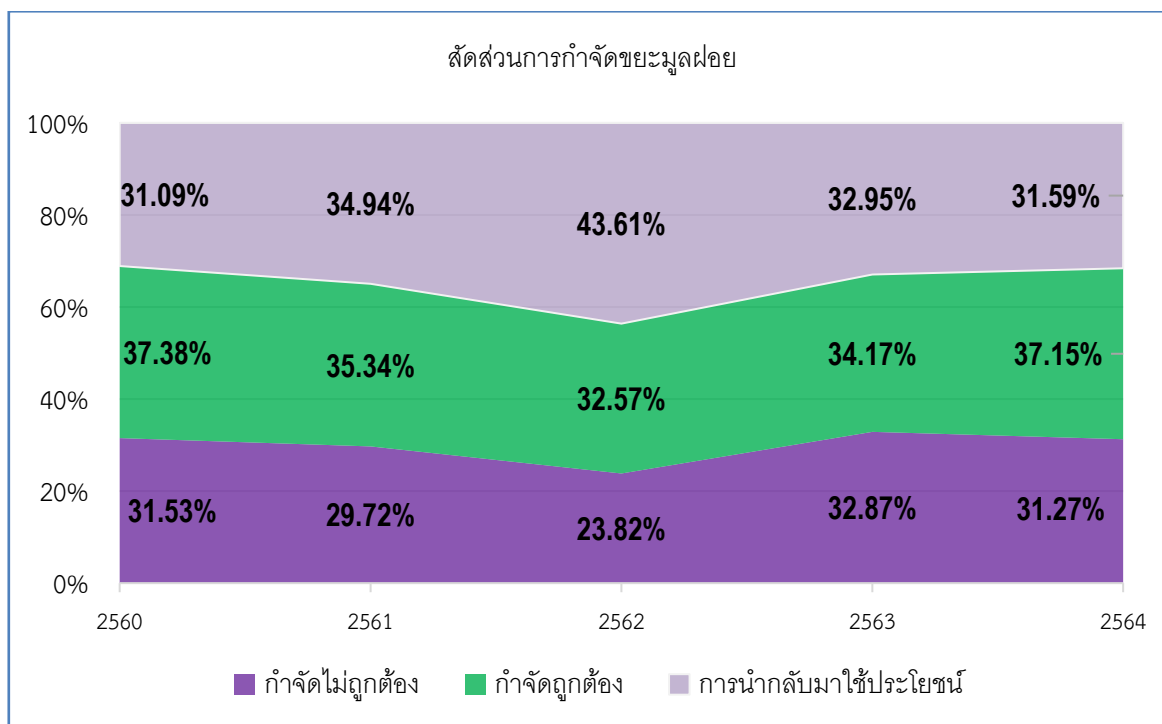

หมายเหตุ: กรมควบคุมมลพิษทำการปรับปรุงข้อมูลปี พ.ศ. 2560-2564 ให้ระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบการเทกองที่มีการควบคุมเป็นการกำจัดไม่ถูกต้อง

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปใช้ประโยชน์ พบว่ามีปริมาณลดลง จาก 8.36 ล้านตันในปี 2563 เป็น 7.89 ล้านตันในปี 2564 และการกำจัดอย่างไม่ถูกต้องมีปริมาณลดลงร้อยละ 6.36 ในขณะที่ขยะมูลฝอยถูกกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้วยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การฝังกลบแบบกึ่งใช้อากาศ เตาเผาผลิตพลังงาน เตาเผาระบบบำบัดมลพิษอากาศ การหมักทำปุ๋ย เป็นต้น มีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.04 จาก 8.67 ล้านตัน ในปี 2563 เป็น 9.28 ล้านตันในปี 2564 เนื่องจากมีการดำเนินงานตามมาตรการของภาครัฐต่าง ๆ เช่น แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563 -2565) การจัดทำมาตรการลดและแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ การกำหนดอัตราค่าบริการกำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประชาชนนิยมสั่งซื้อสินค้าและอาหารผ่านระบบออนไลน์ที่มีการใช้ภาชนะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมากขึ้น ส่งผลให้มีปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2563 แต่ถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์เพียงร้อยละ 20 โดยส่วนที่เหลือจะถูกนำไปฝังกลบหรือเผาในเตาเผา และร้อยละ 3 ของขยะพลาสติกยังคงตกค้างในสิ่งแวดล้อม

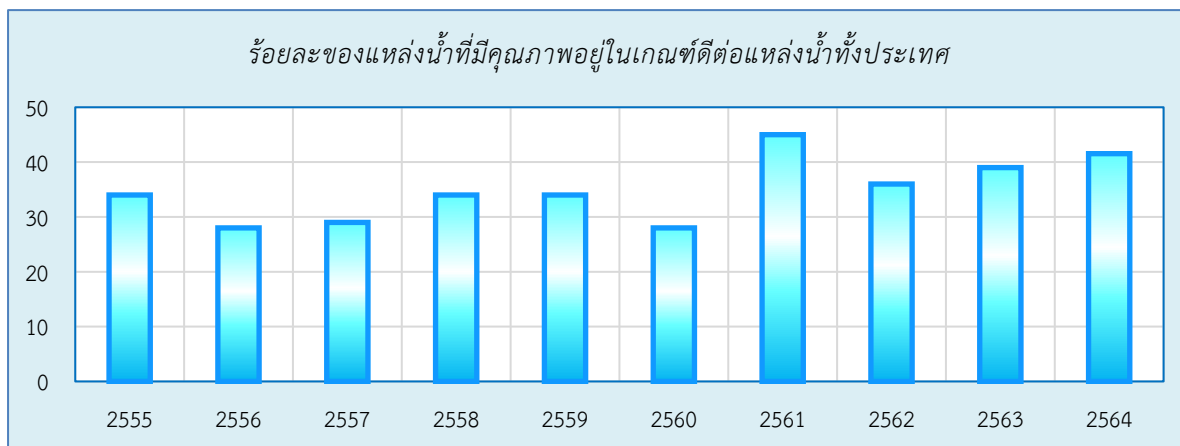
แผนภาพที่ 36 สัดส่วนการนำขยะมูลฝอยกลับไปยังประโยชน์ การกำจัดถูกต้องและไม่ถูกต้อง ปี 2560-2563

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในด้านคุณภาพน้ำ ซึ่งพิจารณาจาก**ร้อยละของจำนวนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีต่อแหล่งน้ำทั้งประเทศ** มีจำนวนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 39 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 42 ในปี 2564 โดยจากการสำรวจคุณภาพแหล่งน้ำ 59 แหล่งน้ำและ 6 แหล่งน้ำนิ่ง พบว่า มีคุณภาพ อยู่ในเกณฑ์ดีมากร้อยละ 2 เกณฑ์ดีร้อยละ 40 เกณฑ์พอใช้ร้อยละ 44 และเกณฑ์เสื่อมโทรมร้อยละ 14 แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด ได้แก่ แม่น้ำตาปิตอนบน (อยู่ในเกณฑ์ดีมาก) และแหล่งน้ำที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมที่สุด ได้แก่ แม่น้ำลำเจ้าพระยาตอนล่าง อย่างไรก็ตามในปี 2564 ไม่มีแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก สาเหตุหลักที่คุณภาพน้ำผิวดินและน้ำทะเลเสื่อมโทรมเนื่องจากการระบายน้ำเสียที่เกิดจากการใช้น้ำของชุมชนและการท่องเที่ยว กระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนบางแห่งยังไม่มีประสิทธิภาพและมีไม่เพียงพอครอบคลุมพื้นที่ให้บริการ

แผนภาพที่ 37 ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีต่อแหล่งน้ำทั่วประเทศ

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับคุณภาพอากาศของไทยซึ่งส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพของคน คนไทยอาศัยอยู่ในสภาพอากาศที่มีคุณภาพดีขึ้น โดยวัดจากการใช้ดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index : AQI) ตรวจวัดโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษจำนวน 77 สถานีใน 46 จังหวัดทั่วประเทศ หาก AQI เกิน 120 หมายถึงมลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐาน และมีผลกระทบต่อสุขภาพ เมื่อพิจารณาจากร้อยละของจำนวนวันที่ดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน พบว่าในปี 2564 ประชาชนดำเนินกิจกรรมภายใต้สภาวะอากาศที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ร้อยละ 93.78 จากทั้งปี ซึ่งสูงกว่าปีก่อนหน้าเล็กน้อยที่ร้อยละ 92.91 โดยมีจังหวัดที่มีจำนวนวันที่เกินค่ามาตรฐานสูงสุดอยู่ที่ 126 วัน และไม่เกินค่ามาตรฐาน 7 จังหวัด ได้แก่อุดรธานี อุตรดิตถ์ นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา ยะลา และสตูล ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ ภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดในเรื่องคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤติหมอกควันได้รับการแก้ไขและมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้ จากการขับเคลื่อนตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง ส่งผลให้ค่าฝุ่นละอองในอากาศลดลง และอากาศโดยรวมทั่วประเทศมีคุณภาพดีขึ้น ปัญหาเรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน หรือ PM2.5 ในพื้นที่วิกฤติโดยเฉพาะใน 9 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทยมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น โดยประชาชนที่อาศัยในภาคเหนือเผชิญกับค่าเฉลี่ย PM2.5 ใน 9 จังหวัดที่ลดลงจาก 46 มคก./ลบ.ม. ในปี 2563 เป็น 40 มคก./ลบ.ม. ในปี 2564 มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเฝ้าระวัง เช่น เทคโนโลยีอวกาศตรวจวัดและพยากรณ์อากาศ Line Chatbot : Firemanth บัญชาการเฝ้าระวังและดับไฟป่า การบริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบครบวงจร เป็นต้น

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้งที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งในแต่ละครั้งทำให้เกิดความเสียหายคิดเป็นมูลค่ามหาศาล อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและการดำรงชีวิตของประชาชน โดยในปี 2564 **มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อ**

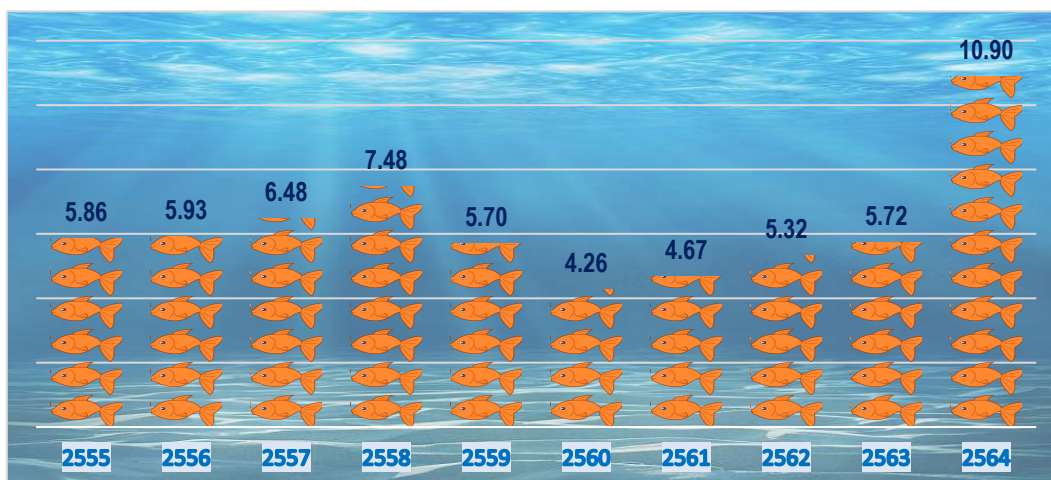
จำนวนประชากรปรับตัวสูงขึ้นเล็กน้อยเป็น 12.82 บาทต่อคน จากเดิม 7.84 บาทต่อคน ในปี 2563 ซึ่งยังเป็นมูลค่าที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตลอดทศวรรษที่ผ่านมา

ระบบนิเวศสมดุลอยู่ในระดับดีมาก

คะแนนองค์ประกอบระบบนิเวศสมดุลมีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงห้าปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยเพิ่มขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงที่คะแนน 64.22 ในปี 2560 เป็นระดับปานกลางที่คะแนน 70.88 ในปี 2563 และปรับตัวขึ้นเป็นระดับดีมากที่คะแนน 92.75 ในปี 2564 ระบบนิเวศสมดุลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดียังยั่งยืน ส่งผลให้ประชาชนสามารถอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีสุขภาพดีและมีกินมีใช้อย่างมีความสุข โดยสะท้อนได้จาก**ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (เฉพาะปลาหน้าดิน)** โดยวัดได้จากปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในพื้นที่อ่าวไทย² ในปี 2564 พบว่ามีปริมาณ 10.9 กิโลกรัม/ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่าในปี 2563 ที่ 5.72 กิโลกรัม/ชั่วโมง ถึงร้อยละ 90.42 แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในท้องทะเลที่มีเพิ่มขึ้น ส่งผลดีต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคน และสอดคล้องกับเป้าหมายการรักษาฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปกป้องทรัพยากรทางทะเลและป้องกัน การกัดเซาะตลิ่งและชายฝั่ง ภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และเมื่อพิจารณาถึงทั้ง 9 เขตการประมงฝั่งอ่าวไทย จะพบว่า 8 จาก 9 เขต มีค่าอัตราการจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น โดยเขต 1 (ตราด), 3 (เพชรบุรีถึงชลบุรี) และ 7 (นครศรีธรรมราช) มี CPUE เพิ่มขึ้นกว่าปีก่อนหน้าอย่างมาก ร้อยละ 451.37 , 86.92 , 132.08 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการกวดขันเรือประมงที่ถูกต้องใช้ทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และโครงการบริหารจัดการทรัพยากรประมงต่าง ๆ ผนวกกับการท่องเที่ยวที่ลดลงตั้งแต่ปี 2563 และยังไม่ฟื้นตัวเทียบเท่าก่อนเกิดสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีระยะเวลาสำหรับระบบนิเวศในการฟื้นตัวได้อย่างเต็มที่

² ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในพื้นที่อ่าวไทย วัดโดยวิธีสำรวจด้วยการใช้เครื่องมืออวนลากแผ่นตะเภา ขนาดตาอวนกันตุง 4.0 ซม. ทำการลากอวน 1 ชั่วโมง ทั้ง 64 สถานี 9 เขตสำรวจในฝั่งอ่าวไทย และทำการสำรวจในช่วง มกราคม - กรกฎาคม ของทุกปี

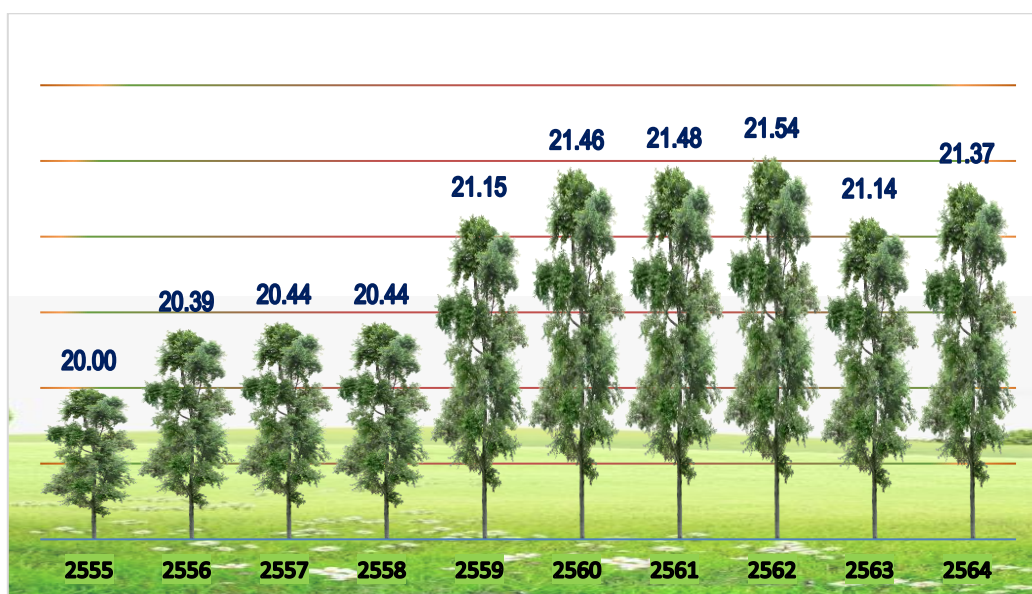
แผนภาพที่ 38 ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (เฉพาะปลาหน้าดิน) (หน่วย: กิโลกรัมต่อชั่วโมง)

ที่มา : รายงานประจำปี 2564, กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง

นอกจากนี้ **ร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ทั้งประเทศ** ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยรักษาสภาพอากาศที่ดีของประเทศและส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพที่ดีของคนไทย มีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 21.14 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 21.37 ในปี 2564 ซึ่งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติวนอุทยานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าใน พ.ศ. 2564 มีจำนวนทั้งสิ้น 382 แห่ง มีพื้นที่รวม 68,541,717.77 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 372 แห่ง มีพื้นที่รวม 67,797,064.40 ไร่

แผนภาพที่ 39 ร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ

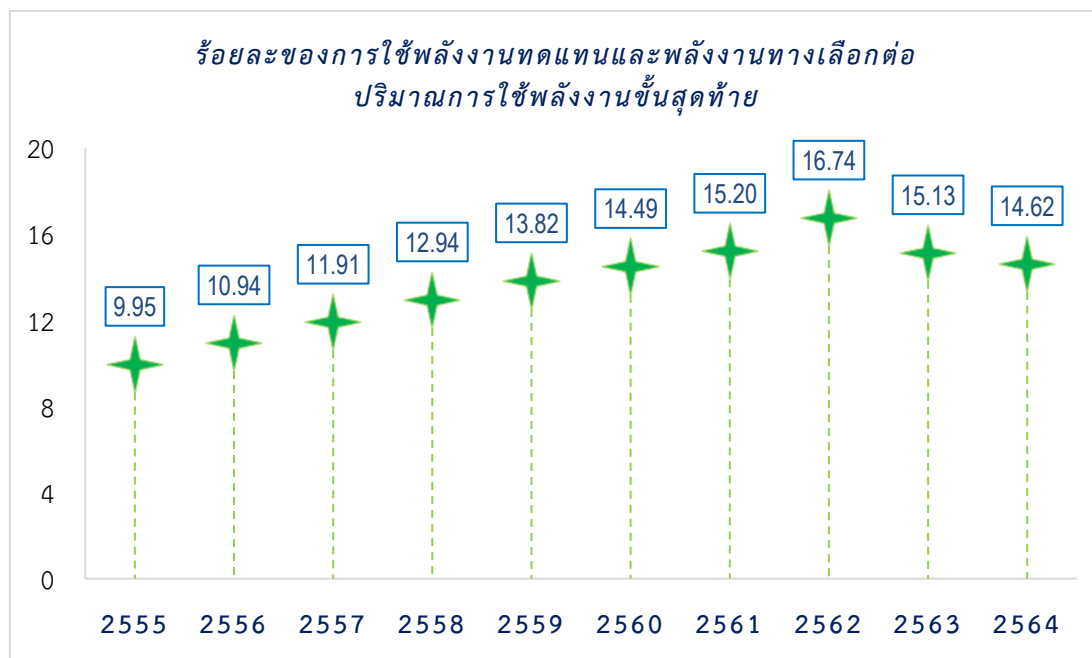

ที่มา : รายงานประจำปี 2564, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เศรษฐกิจสีเขียวอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

เศรษฐกิจสีเขียวมีคะแนนลดลงจาก 68.77 ในปี 2563 เป็น 62.24 ในปี 2564 และยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ทั้งนี้ เศรษฐกิจสีเขียวซึ่งเป็นตัวแทนของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้คนสามารถทำกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจาก **ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย** ซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 15.13 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 14.62 ในปี 2564 โดยในปี 2564 ประเทศไทยมีการใช้พลังงานทดแทน 10,527 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 9.58 ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทุกสาขาเศรษฐกิจมีการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย การใช้พลังงานทดแทน และพลังงานทางเลือกลดลง แต่หากคำนึงถึงแนวโน้ม 10 ปีที่ผ่านมาสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปี 2563 พบว่าประชาชนใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อพลังงานขั้นสุดท้ายมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สัดส่วนการใช้พลังงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (Energy Intensity) ลดลงอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายของแผนอนุรักษ์พลังงาน 20 ปี (พ.ศ. 2554-2573) และแผนอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2558-2579 โดยในปี 2564 สัดส่วนความเข้มข้นขั้นของการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอยู่ที่ 6.92 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบต่อพันล้านบาท ซึ่งลดลงจากปีก่อนหน้าที่ 7.53 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบต่อพันล้านบาท

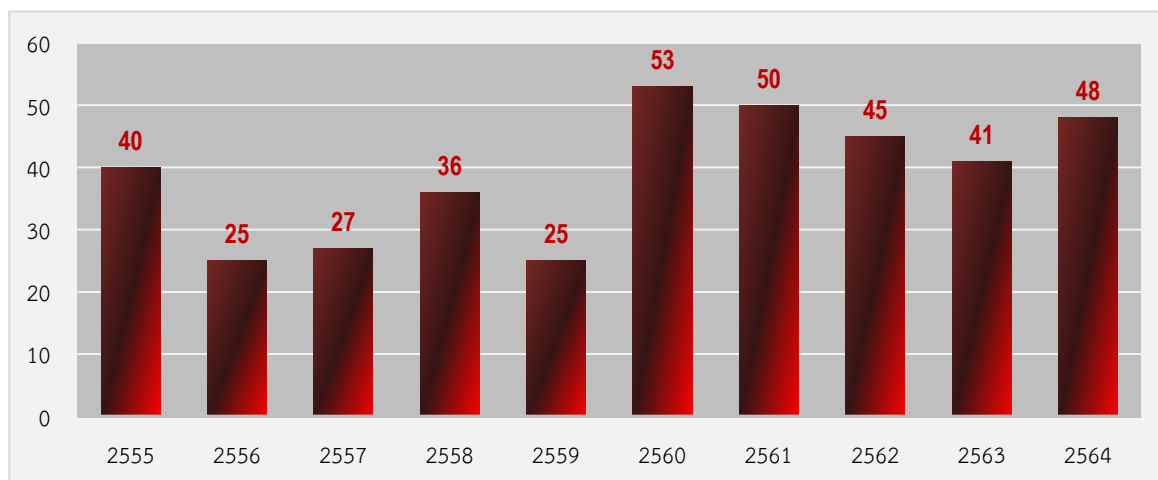
แผนภาพที่ 40 ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

ที่มา : กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน

การนำเข้าวัตถุดิบตราทางการเกษตร ในปี 2564 มีปริมาณทั้งสิ้น 136.14 ล้าน กก. คิดเป็นมูลค่า 29,341.90 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนมากกว่าปี 2563 ซึ่งอยู่ที่ 98.45 ล้าน กก. คิดเป็นมูลค่า 21,168.70 ล้านบาท โดยการนำเข้าวัตถุดิบตราจำนวนสูงสุด แบ่งตามประเภทได้แก่ สารกำจัดวัชพืช (Herbicide) ปริมาณ 74.20 ล้าน กก. สารกำจัดแมลง (Insecticide) 29.56 ล้าน กก. และสารป้องกันกำจัดโรคพืช (Fungicide) 24.25 ล้าน กก. สำหรับ**อุบัติเหตุจากสารเคมี** ซึ่งเป็นอุบัติเหตุร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมากกว่าอุบัติเหตุทั่วไป รวมทั้งมีผลโดยตรงต่อความสูญเสียและความปลอดภัยของคนในสังคม โดยอุบัติเหตุจากสารเคมี มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และกลับเพิ่มขึ้นในปี 2564 จาก 41 ครั้งในปี 2563 เป็น 48 ครั้งในปี 2564 ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากโรงงานหรือสถานประกอบการ อุตสาหกรรม 23 ครั้ง โดยมีเหตุการณ์สำคัญคือ เกิดเหตุระเบิดและเพลิงไหม้ บริษัท หมิงตี้ เคมีคอล จำกัด พื้นที่ตำบลกิ่งแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2564 รองลงมาเป็นการขนส่งสารเคมี 8 ครั้ง การลักลอบทิ้งของเสียอันตราย 6 ครั้ง โดย**เหตุระเบิดและเพลิงไหม้ บริษัท หมิงตี้ เคมีคอล** นับเป็นอุบัติเหตุจากสารเคมีที่สร้างความเสียหายอย่างรุนแรง³ โดยศูนย์อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ ต้องใช้โฟมดับไฟจำนวนรวมกว่า 66,000 ลิตร และใช้เฮลิคอปเตอร์ KA-32 ของกองทัพบก โปรมสารเคมีทางอากาศ จนเพลิงสงบในช่วงสายของวันที่ 6 ก.ค. 64 สำรองพบบ้านเรือนเสียหายกว่า 155 หลัง รถยนต์เสียหาย 138 คัน รถจักรยานยนต์ 12 คัน แจ้งความแล้วจำนวน 1,266 ราย ความเสียหายไม่น้อยกว่า 423 ล้านบาท ประชาชนและอาสาสมัครได้รับบาดเจ็บไม่น้อยกว่า 30 ราย และมีเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเสียชีวิต 1 ราย นอกจากนี้ โรงงานดังกล่าวยังเป็นโรงงานผลิตเม็ดโฟม เม็ดพลาสติก ที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน และมีการเก็บวัตถุดิบสำหรับผลิตเม็ดพลาสติกจำนวนมาก ประกอบด้วย **เพนเทน** 60-70 ตัน **สไตรีนโพลิเมอร์** ประมาณ 1,600 ตัน ซึ่ง**สารเหล่านี้เมื่อเกิดการเผาไหม้ จะทำให้อากาศและน้ำในบริเวณที่เกิดเหตุปนเปื้อนสารซึ่งเป็นพิษต่อสุขภาพของคน โดยเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งในระยะยาวอีกด้วย**

แผนภาพที่ 41 ปริมาณอุบัติเหตุจากสารเคมี

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยสรุป องค์ประกอบหลักสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลมีแนวโน้มดีขึ้น เนื่องจากคนไทยอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพดีขึ้น สะท้อนจากคุณภาพแหล่งน้ำและคุณภาพอากาศที่ดี

³ ที่มา: สำนักข่าวเนชั่น 4 กรกฎาคม 2565 <https://www.nationtv.tv/columnist/378878671>

ขึ้น ปริมาณขยะที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องมีปริมาณลดลง แต่ปริมาณขยะที่ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ยังคงมีปริมาณลดลงต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา และระบบนิเวศของไทยมีความสมดุลมากขึ้น สังเกตได้จากปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในพื้นที่อ่าวไทยที่สูงขึ้นมาก ขณะที่เศรษฐกิจสีเขียวมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจากปี 2563 และมีการนำเข้าวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกิดอุบัติเหตุเงินจากสารเคมีซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงเพิ่มขึ้น

3.4 วงศ์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

แผนภาพที่ 42 วงศ์ประกอบย่อยของสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยไม่เพียงแต่พิจารณาด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ หรือ สิ่งแวดล้อมรอบตัวคน แต่ยังครอบคลุมไปถึงการที่สังคมไทยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ มีการบริหารจัดการอย่างมีนิติธรรมและธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจมีความทั่วถึงสู่ระดับชุมชน และมีการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองที่ผู้คนมีความเห็นต่างทางความคิดได้อย่างสันติด้วยเช่นกัน โดยในปี 2564 คนไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลอยู่ในระดับเร่งแก้ไข โดยมีคะแนน 58.93 คะแนน ซึ่งลดลงจากปี 2563 ที่มี 60.86 คะแนน และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2562

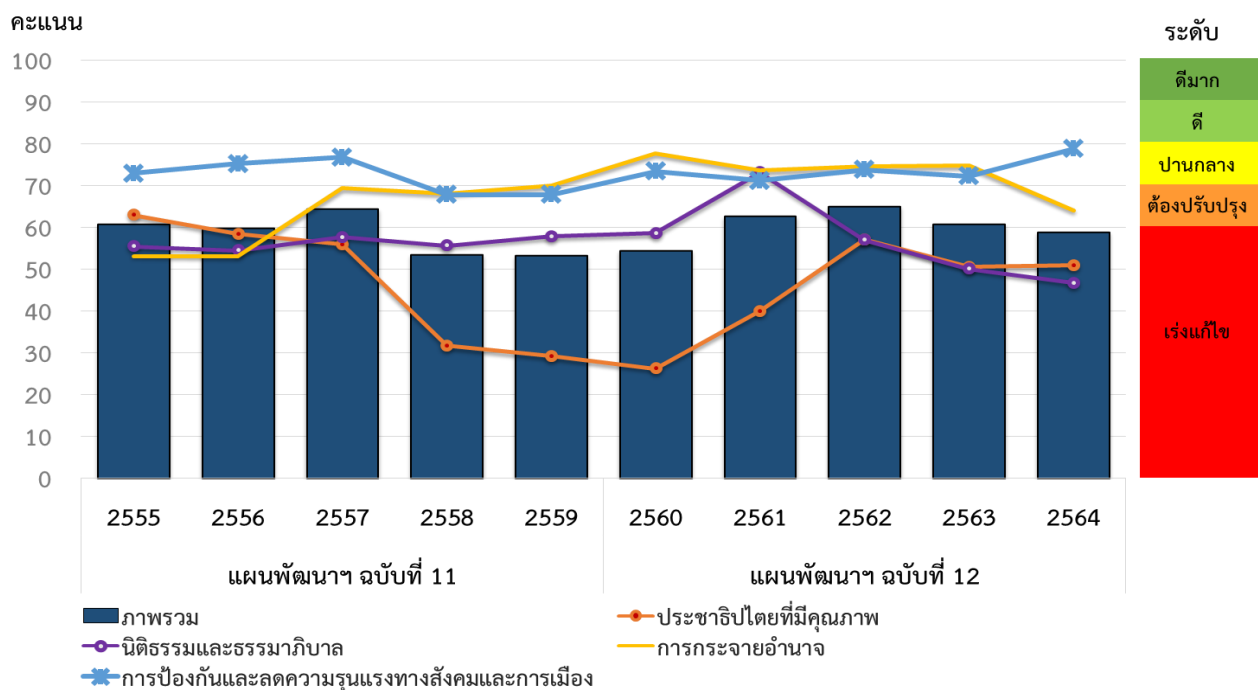
**“องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปี 2564
คะแนนภาพรวมยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง
และอยู่ในระดับเร่งแก้ไข”**

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านขององค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล พบว่าในปี 2564 มี 2 องค์ประกอบย่อยที่มีแนวโน้มดีขึ้น ได้แก่ **องค์ประกอบย่อยด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ** มีคะแนน 50.99 ดีขึ้นเล็กน้อยจากคะแนน 50.53 ในปี 2563 และ**องค์ประกอบย่อยด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง** ปรับเพิ่มขึ้นจากคะแนน 72.24 ในปี 2563 เป็น 78.83 ในปี 2564 ขณะที่อีก 2 องค์ประกอบย่อยมีคะแนนลดลง ได้แก่ **องค์ประกอบย่อยด้านนิติธรรมและธรรมาภิบาล** ลดลงจากคะแนน 50.18 ในปี 2563 เป็น 46.77

ในปี 2564 และมีแนวโน้มลดลงนับตั้งแต่ปี 2561 เนื่องจากปัญหาคอร์รัปชันที่เพิ่มสูงขึ้น วัดได้จากคะแนนการสำรวจของดัชนีวัดภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index - CPI) ปรับลดลง และเรื่องที่เกิดขึ้นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ส่วนองค์ประกอบย่อยด้านการกระจายอำนาจ ในปี 2564 มีคะแนน 64.14 ซึ่งลดลงจาก 74.89 ในปี 2563 โดยองค์ประกอบนี้มีการปรับเปลี่ยนระดับจากปานกลาง มาสู่ระดับต้องปรับปรุง อันเป็นผลมาจากการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ลดลงเนื่องจากมาตรการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้กับผู้ประกอบการและประชาชน

"ปัญหาทุจริต-คอร์รัปชันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการจัดเก็บรายได้ของ อปท. ลดลง จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดความท้าทายต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคม ประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลในปี 2564"

แผนภาพที่ 43 องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตย (ปี 2555 - 2564)

ที่มา: กองวิจัยเคลื่อนไหวและประเมินผลการพัฒนา สสช.

ตารางที่ 7 องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปี 2555 - 2564

องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
ภาพรวมองค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	60.76	59.75	64.45	53.49	53.26	54.50	62.64	65.07	60.86	58.93
ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ	62.98	58.47	55.97	31.73	29.23	26.33	40.07	57.07	50.53	50.99
นิติธรรมและธรรมาภิบาล	55.49	54.58	57.77	55.75	57.91	58.64	73.25	57.06	50.18	46.77
การกระจายอำนาจ	53.45	53.12	69.49	68.22	70.08	77.85	73.67	74.60	74.89	64.14
การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง	72.95	75.21	76.82	67.82	67.84	73.37	71.17	73.82	72.24	78.83

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

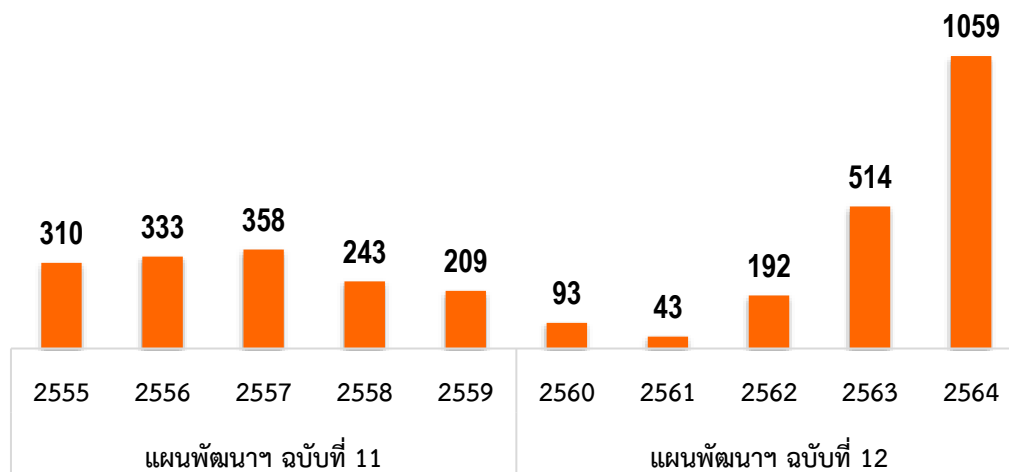
นิติธรรมและธรรมาภิบาลมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในระดับเร่งแก้ไข

โดยมี “คะแนนต่ำที่สุดนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11”

เนื่องจากปัญหาทุจริตเรื้อรังที่ยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญของประเทศไทย

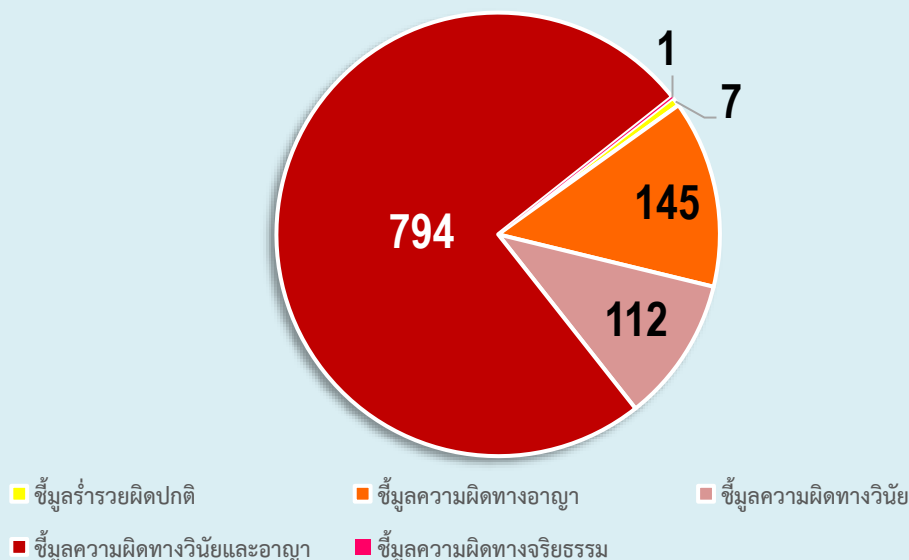
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 6 ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภาครัฐด้วยธรรมาภิบาลรวมถึงการป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบในสังคมไทย ซึ่งผลการประเมินผลกระทบของแผนพัฒนาฯ ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลใน **องค์ประกอบย่อยนิติธรรมและธรรมาภิบาล** สะท้อนให้เห็นว่า **การพัฒนาที่เกิดขึ้นยังไม่ช่วยให้คนไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขในด้านนี้เท่าที่ควร** เนื่องจากคะแนนในองค์ประกอบย่อยนี้มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปี 2564 มีคะแนน 46.77 คะแนน โดยเป็นคะแนนต่ำที่สุดนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 หนึ่งในสาเหตุที่สำคัญมาจาก **ปัญหาการทุจริตและประพฤติดมิชอบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง** สะท้อนจากจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทุจริตมีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงที่สุดนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 11 โดยในปี 2564 มีจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความเห็นว่ามีมูลความผิดมากที่สุด ได้แก่ **ความผิดทางวินัยและอาญา** จำนวน 794 เรื่อง รองลงมา ได้แก่ ความผิดทางอาญา (145 เรื่อง) ความผิดทางวินัย (112 เรื่อง) ร่ำรวยผิดปกติ (7 เรื่อง) และความผิดทางจริยธรรม (1 เรื่อง) โดย **คดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง** เป็นคดีที่มีการชี้มูลความผิดจำนวนมากที่สุด นอกจากนี้ผู้ที่มีตำแหน่งประเภท **ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น** มีสัดส่วนผู้ถูกชี้มูลความผิดสูงที่สุด และ **องค์การบริหารส่วนตำบล** เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเจ้าหน้าที่รัฐถูกชี้มูลความผิดมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า เกิดปัญหาการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในกลุ่มข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะในระดับตำบล

แผนภาพที่ 44 จำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและมีการชี้มูลความผิด

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

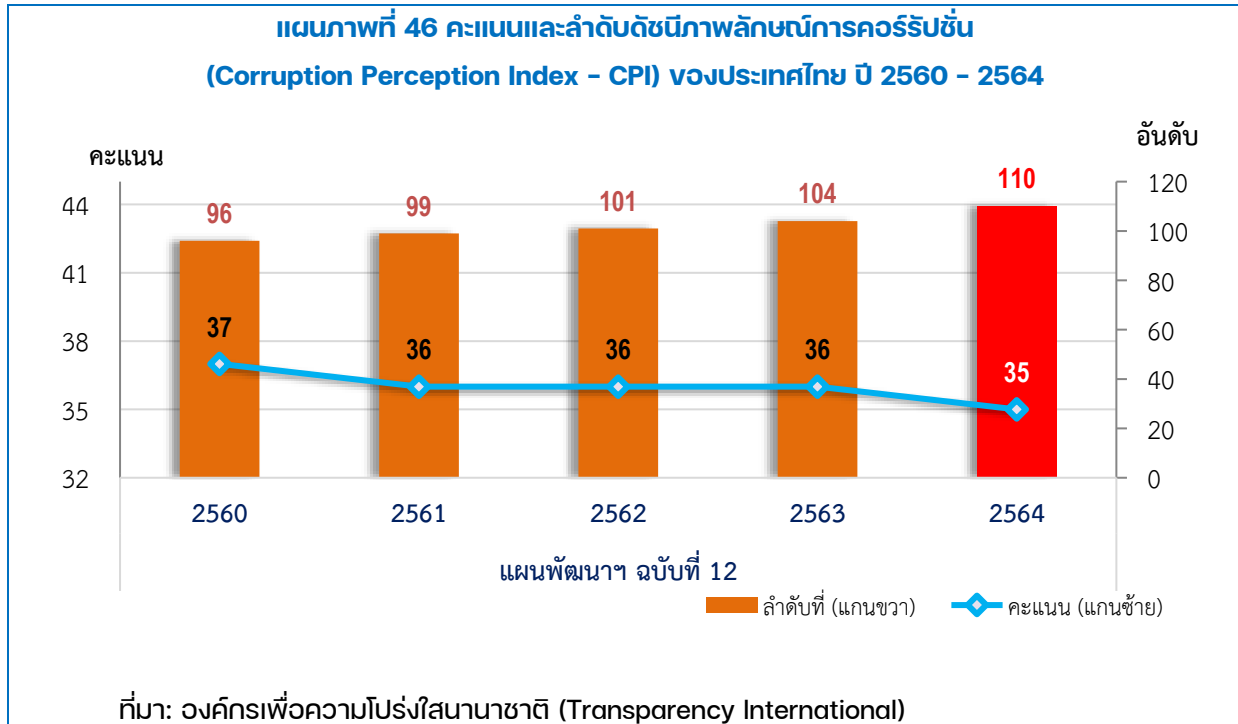
แผนภาพที่ 45 จำนวนเรื่องที่ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดปี 2564 จำแนกตามประเภทความผิด

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นอกจากนี้ **องค์ประกอบย่อยนิติธรรมและธรรมาภิบาล** ที่มีคะแนนลดลง ยังสะท้อนได้จากการที่**คะแนนดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index - CPI)** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพมี**คะแนนลดลง** โดยในปี 2564 ประเทศไทยได้คะแนน CPI ที่ 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ลดลงจากปี 2563 จำนวน 1 คะแนน ซึ่งคะแนนดังกล่าวแสดงถึงปัญหาการทุจริตในสังคมในระดับค่อนข้างรุนแรง นอกจากนี้ **อันดับของ CPI ของประเทศไทยยังตกต่ำ ลงอย่างต่อเนื่อง** จากอันดับที่ 101 ในปี 2562 เป็นลำดับที่ 104 ในปี 2563 และตกลงมาเป็นลำดับที่ 110 จาก 180 ประเทศทั่วโลก เมื่อพิจารณาในกลุ่มประเทศอาเซียน 11 ประเทศ พบว่า ในปี 2564 ไทยอยู่ในอันดับที่ 6 โดยมีประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย และประเทศติมอร์-เลสเต อยู่ในกลุ่ม 3 อันดับแรก มีคะแนน CPI ที่ 85 62 และ 41 คะแนนตามลำดับ นอกจากนี้ หลายประเทศยังมีอันดับที่ดีขึ้น อาทิ

ประเทศติมอร์-เลสเต ที่อันดับมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2562 และประเทศเวียดนาม ที่อันดับดีขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากอันดับที่ 104 ในปี 2563 เป็นอันดับที่ 87 ในปี 2564 สะท้อนให้เห็นถึง **ประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทยที่ยังไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก**

ตารางที่ 8 อันดับดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี 2560 - 2564

ประเทศ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	อันดับ ปี 2560	อันดับ ปี 2561	อันดับ ปี 2562	อันดับ ปี 2563	อันดับ ปี 2564
สิงคโปร์	6	3	4	3	4
มาเลเซีย	62	61	51	57	62
ติมอร์-เลสเต	91	105	93	86	82
เวียดนาม	107	117	96	104	87
อินโดนีเซีย	96	89	85	102	96
ไทย	96	99	101	104	110
ฟิลิปปินส์	111	99	113	115	117
ลาว	135	132	130	134	128
พม่า	130	132	130	137	140
กัมพูชา	161	161	162	160	157
บรูไน	32	31	35	35	N/A

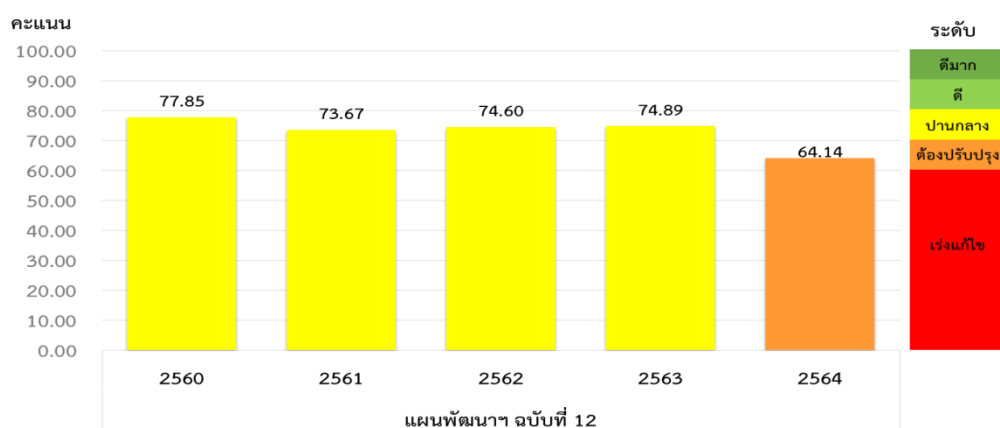
ที่มา: องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International)

การกระจายอำนาจมีคะแนนลดลงอย่างมาก : เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้จำนวนลดลง อันเป็นผลกระทบมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การกระจายอำนาจเป็นองค์ประกอบย่อยหนึ่งที่แสดงถึงสังคมในระบบประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล โดยเป็นการถ่ายโอนอำนาจและการตัดสินใจต่าง ๆ ไปยังองค์กรที่เป็นตัวแทนของประชาชนในระดับท้องถิ่น ทั้งในเรื่องการกำหนดนโยบาย การกระจายอำนาจทางการคลังในด้านศักยภาพการหารายได้ของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงบทบาทสตรีในการทำหน้าที่บริหารงานในระดับท้องถิ่น โดยปี 2564 องค์ประกอบย่อยด้านการกระจายอำนาจมีคะแนนลดลงอย่างมาก จาก 74.89 คะแนนในปี 2563 เป็น 64.14 คะแนนในปี 2564 และปรับตัวลดลงจากระดับปานกลาง (ปี 2560 - 2563) มาสู่ระดับต้องปรับปรุงเป็นครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

แผนภาพที่ 47 คะแนนองค์ประกอบย่อยด้านการกระจายอำนาจ ปี 2560 - 2564

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดสำคัญที่ส่งผลให้การกระจายอำนาจปรับตัวลงสู่ระดับต้องปรับปรุง คือ ร้อยละของ **จำนวนเงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้เองต่อรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)** ที่ตลอด 4 ปีของการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ก่อนหน้านี้ (ปี 2560 - 2563) มีสัดส่วนที่ร้อยละ 16.02 15.72 19.08 และ 19.07 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาโดยตลอด แต่ในปี 2564 มีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 7.66 เท่านั้น สาเหตุสำคัญมาจากมาตรการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หลายระลอกตลอดปี 2564 ในอัตราร้อยละ 90 ของจำนวนภาษีที่คำนวณได้สำหรับการจัดเก็บภาษีในปีภาษี 2564 ทำให้ อปท. จัดเก็บภาษีได้น้อยลง นอกจากนี้ มาตรการปิดเมือง (Lockdown) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมาก ทำให้รายได้ของ อปท. ในส่วนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้พักในโรงแรม (ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 65) ในจังหวัดที่เป็นเมืองท่องเที่ยวลดลงเป็นอย่างมากด้วยเช่นกัน

แผนภาพที่ 48 คะแนนตัวชี้วัดร้อยละของจำนวนเงินที่ อปท. จัดเก็บได้เองต่อรายได้รวมของ อปท.

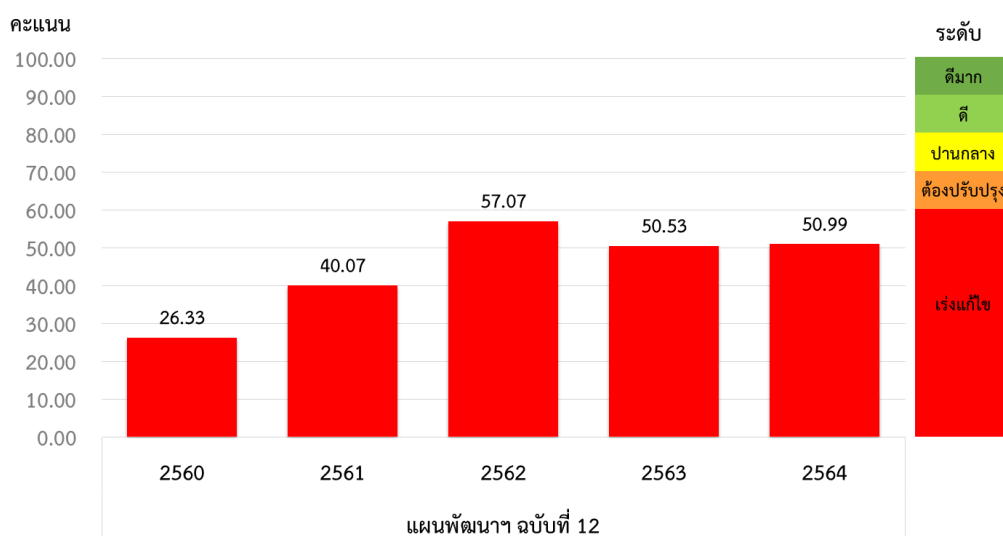

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

สังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพดีขึ้นเล็กน้อย : จากการลดลงของจำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมือง แต่คะแนนภาพรวมยังคงอยู่ในระดับเร่งแก้ไข

การมีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความอยู่เย็นเป็นสุขภายใต้การปกครองที่มีธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบย่อยประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมีคะแนนอยู่ในระดับเร่งแก้ไขมาตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่ผ่านมา แม้ว่าในปี 2564 จะมีคะแนนดีขึ้นเล็กน้อยจาก 50.53 คะแนน ในปี 2563 เป็น 50.99 คะแนน ในปี 2564 แต่ยังคงอยู่ในระดับเร่งแก้ไข โดยตัวชี้วัดที่ส่งผลให้คะแนนดีขึ้น ได้แก่ จำนวนเรื่องร้องเรียนต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองที่มีจำนวนลดลง จาก 74 เรื่องในปี 2563 เป็น 52 เรื่องในปี 2564 อย่างไรก็ตาม มีตัวชี้วัดที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ คะแนนความเป็นอิสระของสื่อมวลชนในดัชนีเสรีภาพสื่อ (World Press Freedom) ขององค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders - RSF) มีคะแนนเพิ่มขึ้น (คะแนนสูงขึ้นแสดงถึงความเป็นอิสระต่ำลง) จาก 44.94 ในปี 2563 เป็น 54.78 ในปี 2564 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการผลการบังคับใช้ประกาศและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ อาทิ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 หรือมาตรา 116 เป็นต้น ประกอบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 ที่ส่งผลต่อการเผยแพร่เนื้อหาบางอย่าง โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนต่อการปลุกเร้าให้เกิดความขัดแย้งในสังคม นอกจากนี้ ตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีคุณภาพประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ได้แก่ จำนวนร่างกฎหมายที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมาย และจำนวนร้อยละของสมาชิกสภาที่เป็นผู้หญิง ยังคงมีคะแนนคงที่และอยู่ในระดับเร่งแก้ไขเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งหามาตรการในการผลักดันให้สังคมไทยมีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมากขึ้น

แผนภาพที่ 49 คะแนนองค์ประกอบย่อยด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ปี 2560 - 2564

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

การป้องกันและลดความรุนแรงทางการเมืองมีแนวโน้มดีขึ้น จากจำนวนผู้ต้องคดีจากเหตุชุมนุมทางการเมืองลดลง ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้และสถานการณ์การอุ้มหายมีแนวโน้มดีขึ้น

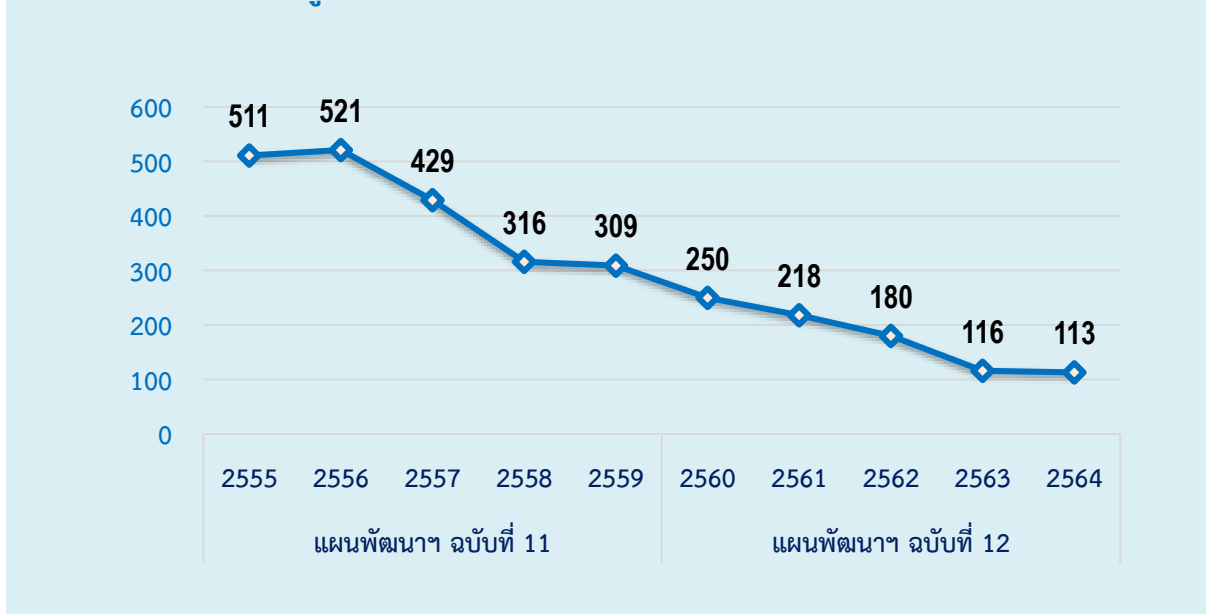
ปี 2564 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลใน **ส่วนองค์ประกอบย่อยด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางการเมือง** มีคะแนนดีขึ้นจากปี 2563 โดยเพิ่มขึ้นจาก 72.24 คะแนนในปี 2563 เป็น 78.83 คะแนนในปี 2564 และยังคงอยู่ในระดับปานกลางตลอดช่วงของการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยในปี 2564 ประเทศไทยยังคงมีการชุมนุมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องนับจากปี 2563 โดยผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เข้าร่วมการชุมนุมเนื่องจากมีความคิดเห็นที่แตกต่างด้านการเมืองการปกครองและการดำเนินงานของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยังมีการแพร่ระบาดหลายระลอกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) มีการประกาศใช้มาตรการปิดเมือง (Lockdown) ในเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุด (สีแดงเข้ม) หลายแห่งทั่วประเทศ และมีการออกข้อกำหนดห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือการทำกิจกรรมที่มีการรวมคนที่มีความแออัดในลักษณะที่เสี่ยงต่อการแพร่โรคเป็นระยะ เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ตัวชี้วัดด้านจำนวนผู้ต้องคดีที่มีเหตุมาจากการชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองจากศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพโดยไอลอร์ (iLaw) ลดลงจาก 112 คนในปี 2563 เป็น 76 คนในปี 2564 อย่างไรก็ตาม การควบคุมสถานการณ์การชุมนุมในปี 2564 มีการเกิดเหตุปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนกับผู้ชุมนุมระหว่างการสลายการชุมนุม เป็นเหตุให้มีผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในเวลาต่อมาจำนวน 2 ราย^{4,5}

⁴ สำนักงาน กสม. แจ้งผลการประสานการคุ้มครองกรณีการเสียชีวิตของนายมานะ พงษ์กิจ จากเหตุสลายการชุมนุมทางการเมืองเมื่อเดือนสิงหาคม 2564 (<https://www.nhrc.or.th/News/Information-News/สำนักงาน-กสม-แจ้งผลการประสานการคุ้มครองกรณีการเสียชีวิต.aspx>)

⁵ ยาวชนเสียชีวิตรายแรกนับตั้งแต่การชุมนุมเยาวชนปลดแอก (<https://freedom.ilaw.or.th/node/995>)

นอกจากนี้ ตัวชี้วัดจำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้มีจำนวนลดลงเล็กน้อย จาก 116 คนในปี 2563 เหลือ 113 คนในปี 2564 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการประกาศยุติปฏิบัติการทุกรูปแบบของกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) ที่มีผลบังคับใช้ในช่วงเดือนเมษายน 2563 จนกว่า BRN จะไม่ถูกโจมตีจากเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทย เพื่อจูงใจให้เจ้าหน้าที่ได้ทำหน้าที่ในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ ประกอบกับการเจรจาหรือแบบทางไกลระหว่างผู้แทนคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยกับ BRN เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2564 เกี่ยวกับการลดความรุนแรงและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหา ที่การเจรจาดังกล่าวเป็นไปในทิศทางบวก⁶

แผนภาพที่ 50 จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ ปี 2555 - 2564

ที่มา: ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch - DSW)

ในด้านสถานการณ์การอุ้มหายภายในประเทศมีแนวโน้มดีขึ้น โดยในปี 2564 ไม่มีการเกิดกรณีที่มีรายงานว่ามีการทำให้บุคคลสูญหายโดยการใช้อำนาจอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ ตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา หลายภาคส่วนในสังคมไทยทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และประชาชนยังช่วยผลักดันพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ให้สำเร็จผล โดย พ.ร.บ. ดังกล่าวได้ถูกประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 และให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 120 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกัน ปราบปราม และเยียวยาผู้เสียหาย จากการกระทำในลักษณะดังกล่าว⁷ จะเห็นได้ว่าการผลักดัน พ.ร.บ. ดังกล่าว และการเจรจาหรือเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ เป็นการดำเนินงานร่วมกันของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันเป้าหมายในยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่

⁶ ไฟใต้: มีวาระเอ็นแอลการณ 1 ปีพูดคุยสันติสุขฯ มาราปาตานียัน "ยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ" (<https://www.bbc.com/thai/thailand-56093774>)

⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 (http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/A/066/T_0043.PDF)

ความมั่นคงและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้บรรลุผลสำเร็จ

โดยสรุป ในปี 2564 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้าน**สังคมประชาธิปไตยที่มี**
ธรรมาภิบาลลดลงจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับเร่งแก้ไข เนื่องจากคะแนนองค์ประกอบย่อย
ด้าน**นิติธรรมและธรรมาภิบาล**มีคะแนนลดลงและอยู่ในระดับเร่งแก้ไข สาเหตุหลักเนื่องจากตัวชี้วัด
จำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงมีคะแนนลดลงอย่างมาก ประกอบ
กับองค์ประกอบย่อยด้าน**การกระจายอำนาจ**มีคะแนนลดลงอย่างมากและอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดเก็บรายได้จำนวนมากเท่าที่ควร โดยมีสาเหตุมา
จากการงดรายได้จากนักท่องเที่ยวที่ลดลงเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019 และมาตรการลดภาษีเพื่อเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับองค์ประกอบย่อยด้าน**ประชาธิปไตยที่มี**
คุณภาพปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยเนื่องจากเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิ
พลเมืองลดลง แต่ในภาพรวมและรายตัวชี้วัดขององค์ประกอบย่อยนี้ยังอยู่ในระดับเร่งแก้ไข
ส่วนองค์ประกอบย่อยด้าน**การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง**มีแนวโน้มดีขึ้น
และอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากจำนวนผู้ต้องคดีจากเหตุชุมนุมทางการเมืองลดลง ประกอบกับ
สถานการณ์ผู้เสียชีวิตจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้และสถานการณ์การจู่โจมมีแนวโน้ม
ดีขึ้น ทั้งนี้ ในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคม
ประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลยังคงมีความท้าทายให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไขร่วมกัน

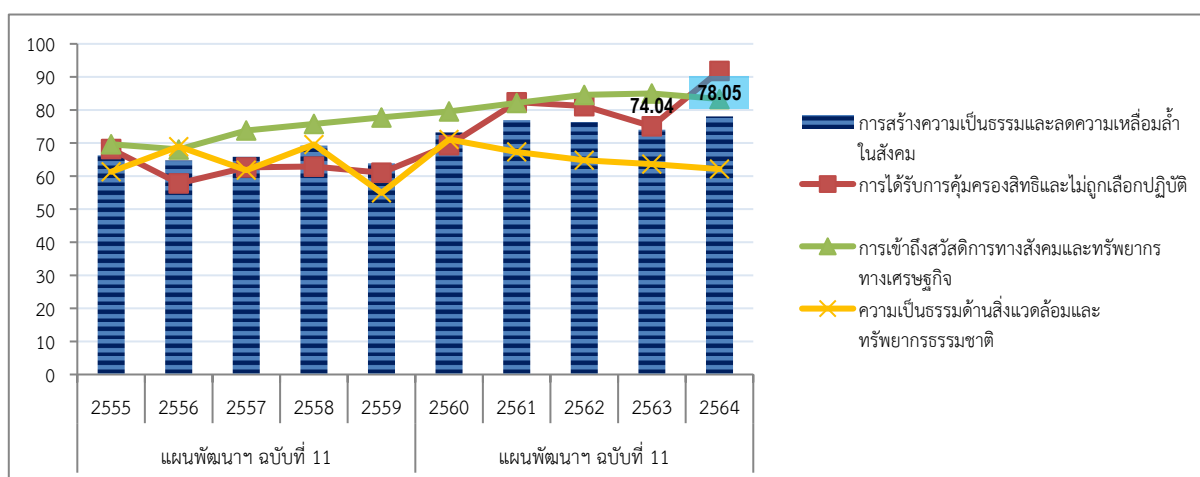
3.5 ความเหลื่อมล้ำของพหุด้วยโอกาสในสังคมไทยสูงขึ้น

แผนภาพที่ 51 องค์ประกอบย่อยของการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคน แม้ว่าเศรษฐกิจจะขยายตัว รายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น แต่หากยังมีคนด้วยโอกาสในสังคมที่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม สังคมนั้นย่อมจะไม่เป็นสังคมที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขได้ และหากช่องว่างระหว่างผู้ที่ได้รับโอกาสและผู้ด้วยโอกาสที่ถูกทอดทิ้งจากสังคมยิ่งกว้างออกไป ความอยู่เย็นเป็นสุขก็จะยิ่งลดน้อยและไม่ยั่งยืนมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสถานการณ์การระบาดรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและออกมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคธุรกิจและประชาชนเพื่อควบคุมการระบาด ซึ่งส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีการปิดกิจการ คนว่างรายได้ ทำให้เกิดคนจนเพิ่มขึ้น ยิ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำของผู้ด้วยโอกาสในสังคมมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ องค์ประกอบของการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในตอนนี้ จะแสดงถึงความเหลื่อมล้ำของคนในกลุ่มผู้ด้วยโอกาสที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลังเท่านั้น

แผนภาพที่ 52 องค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

“ความเหลื่อมล้ำของผู้ด้อยโอกาสในสังคมมีแนวโน้มลดลง”

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่เกิดกับผู้ด้อยโอกาสมีแนวโน้มลดลง สะท้อนได้จากคะแนนในองค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เพิ่มขึ้นจาก 74.04 ในปี 2563 เป็น 78.05 ในปี 2564 แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบย่อย การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมีคะแนนดีขึ้นอย่างมาก จากระดับปานกลางที่ 75.06 ในปี 2563 เป็นระดับดีมากที่ 91.85 ในปี 2564 ขณะที่องค์ประกอบย่อยการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีคะแนนลดลงเล็กน้อย จาก 84.99 ในปี 2563 เป็น 83.33 ในปี 2564 แต่ยังคงอยู่ในระดับดี และองค์ประกอบย่อยความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีคะแนนลดลงเล็กน้อยเช่นกัน จาก 63.64 ในปี 2563 มาอยู่ที่ 62.13 ในปี 2564 และยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ตารางที่ 9 คะแนนองค์ประกอบหลักการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปี 2555 - 2563

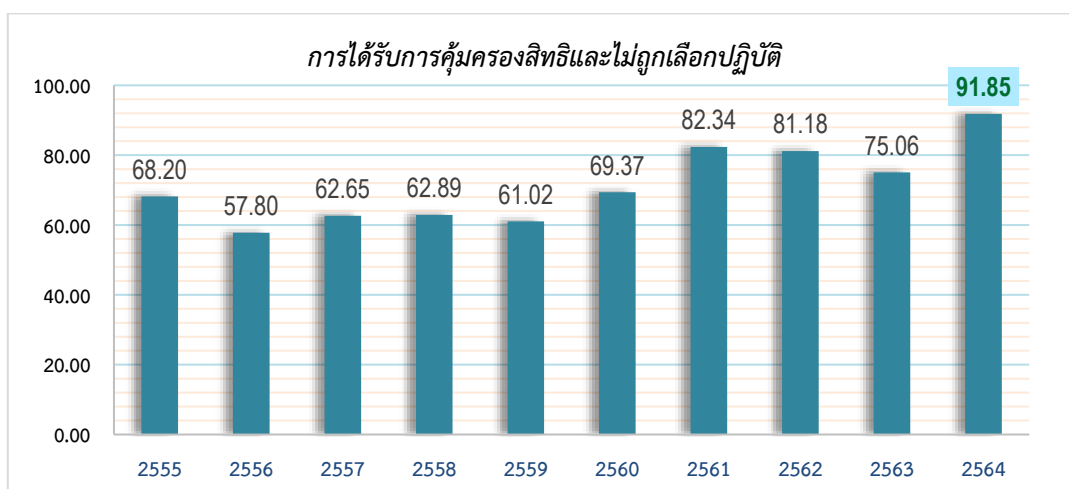
องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
ภาพรวมการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	66.29	64.73	65.86	69.22	63.87	73.21	76.93	76.34	74.04	78.05
การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ	68.20	57.80	62.65	62.89	61.02	69.37	82.34	81.18	75.06	91.85
การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ	69.65	68.08	73.80	75.78	77.74	79.57	82.14	84.58	84.99	83.33
ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	61.31	68.93	61.79	69.58	54.92	71.09	67.31	64.79	63.64	62.13

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

การคุ้มครองสิทธิของพวด้วยโอกาสและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมีแนวโน้มดีขึ้นมาก

**“การปรับการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น
และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้
เป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม”**

แผนภาพที่ 53 การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

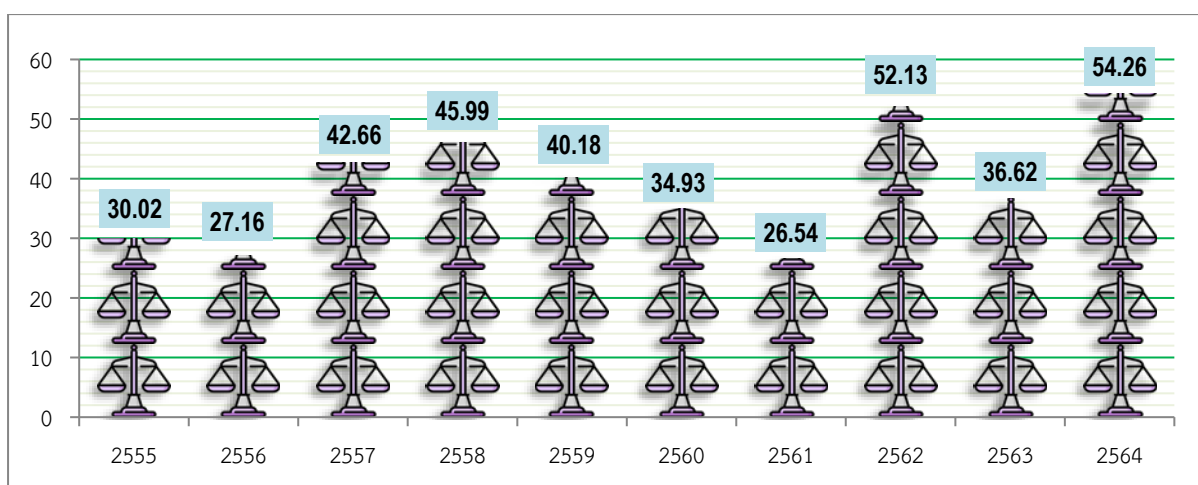
ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตัวชี้วัดในองค์ประกอบย่อยการคุ้มครองสิทธิและเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้ด้วยโอกาสมีคะแนนดีขึ้นในปี 2564 โดย**สำรวจเรียนว่าด้วยการถูกเลือกปฏิบัติว่าด้วยเหตุแห่งเพศ ศาสนา ชาติพันธุ์ รวมถึงเหตุแห่งสุขภาพ**ซึ่งแสดงถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ด้วยโอกาสมีจำนวนลดลงมาก จาก 97 จังหวัด ในปี 2563 เป็น 49 จังหวัดในปี 2564 สำหรับกองทุนยุติธรรมซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้ด้วยโอกาสให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น โดยการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ได้รับเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอุปสรรคทำให้ประชาชนไม่สามารถติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมได้สะดวก ทำให้**ร้อยละของผู้ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่ได้รับการอนุมัติเมื่อเทียบกับผู้ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือสามารถบรรลุเกณฑ์**มีสัดส่วนลดลงในช่วงเริ่มต้นการระบาด จาก 52.13 ในปี 2562 เป็น 36.62 ในปี 2563 แต่สัดส่วนดังกล่าวกลับเพิ่มขึ้นจนกระทั่งสูงกว่าช่วงก่อนการระบาดเป็น 54.26 ในปี 2564 ซึ่งสาเหตุสำคัญเนื่องจากกองทุนยุติธรรมได้มีการปรับการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง โดยการเปิดให้บริการบนช่องทางออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อาทิ การยื่นคำขอและจัดส่งเอกสารประกอบการพิจารณาทาง e-mail Facebook

Application Line Application Justice care พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่เพื่อให้บริการตอบคำถาม และให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่ประชาชนในแต่ละช่องทางการติดต่อกองทุนยุติธรรมด้วย

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบสารสนเทศกองทุนยุติธรรม ระบบการแจ้งเตือน แจ้งผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผ่าน SMS การติดตามสถานะการขอรับความช่วยเหลือผ่านเว็บไซต์สำนักงานกองทุนยุติธรรมและแอปพลิเคชัน Justice Care แบบ real time เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ประชาชนสามารถติดต่อขอรับบริการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีการพัฒนานวัตกรรมบริการ (services innovation) ด้วยการใช้หนังสือรับรองแทนการชำระเงินกองทุนยุติธรรมในระบบทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

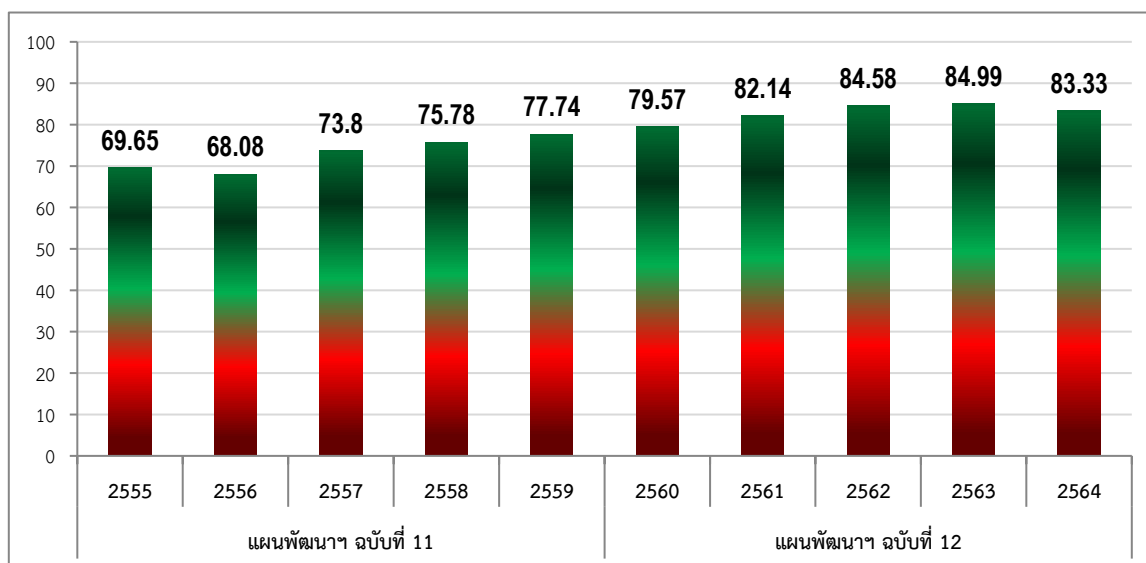
แผนภาพที่ 54 สัดส่วนผู้ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม

ที่มา : สำนักงานกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ผู้ด้วยโอกาสเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้น้อยลง

แผนภาพที่ 55 การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ

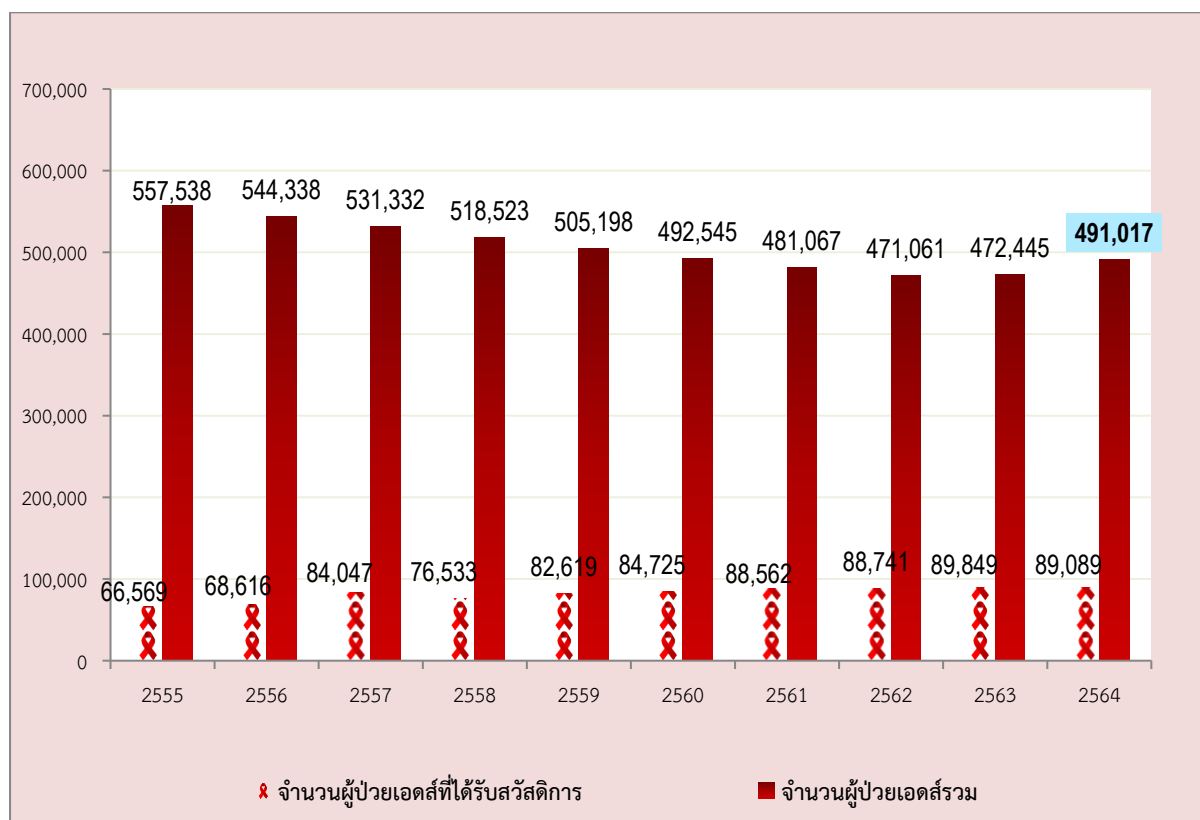

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

การสามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจของประชาชน ผู้ด้วยโอกาสมีคะแนนลดลงในปี 2564 สังเกตได้จากคนที่ผู้ป่วยเอดส์สามารถเข้าถึงสวัสดิการได้น้อยลง ทั้งนี้ ผู้ป่วยเอดส์เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ด้วยโอกาสที่ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติจากสังคม ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขสูงได้สะดวก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดความเหลื่อมล้ำกันในสังคม ทั้งนี้ สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้จำนวนผู้เข้ารับการรักษาเชื้อเอชไอวีน้อยลง จำนวนผู้ติดเชื้อที่เข้ารับยาต้านไวรัสลดลง และจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ลดลงในอัตราต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้มีจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีซึ่งมีจำนวนลดลงมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2550 กลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น จาก 471,061 รายในปี 2562 เป็น 472,445 รายในปี 2563 และ 491,017 รายในปี 2564 ขณะที่จำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยเอดส์ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2550 กลับมีจำนวนค่อนข้างคงที่ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากการติดต่อกับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำได้ยาก ส่งผลให้ตัวชี้วัด **ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยเอดส์** เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ป่วยเอดส์ทั้งหมด ในปี 2564 มีคะแนนลดลงจาก 19.02 ในปี 2563 เป็น 18.14 ทั้งนี้ โครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS) ได้กำหนดแนวคิดในการรณรงค์วันเอดส์โลกประจำปี 2564 ซึ่งครบรอบ 40 ปี นับตั้งแต่พบผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายแรกของโลกว่า "ยุติความเหลื่อมล้ำ ยุติเอดส์" (End inequalities. End AIDS. End pandemics.) เพื่อนำไปสู่สังคมยุติการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเอชไอวีและเพศภาวะ และให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้แสดงเจตนารมณ์ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยโรคเอดส์เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 โดยตั้งเป้าไว้ว่าจะยุติปัญหาเอดส์ภายในปี พ.ศ. 2573 โดยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ พ.ศ. 2560-2573 มีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ 1) ลดการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่เหลือไม่เกิน 1,000 ราย/ปี

2) ลดการเสียชีวิตในผู้ติดเชื้อเอชไอวีเหลือปีละไม่เกิน 4,000 ราย และ 3) ลดการเลือกปฏิบัติอันเกี่ยวเนื่องจากเอชไอวีและเพศภาวะลงจากเดิมร้อยละ 90

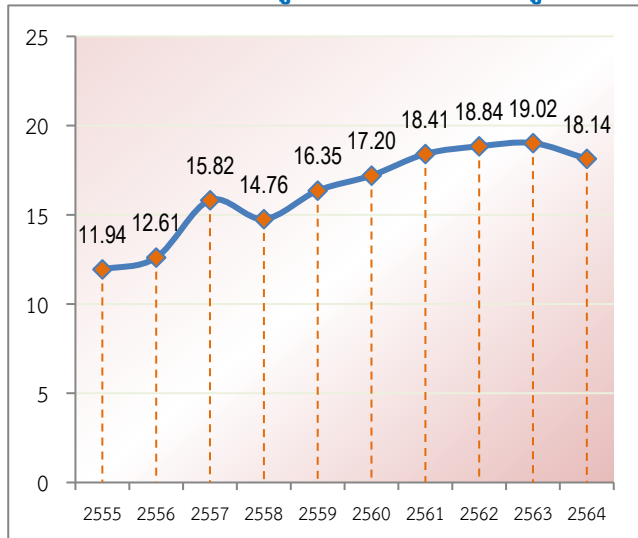
แผนภาพที่ 56 จำนวนผู้ป่วยเอดส์รวมและจำนวนผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับสวัสดิการ

ที่มา : กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช. และ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

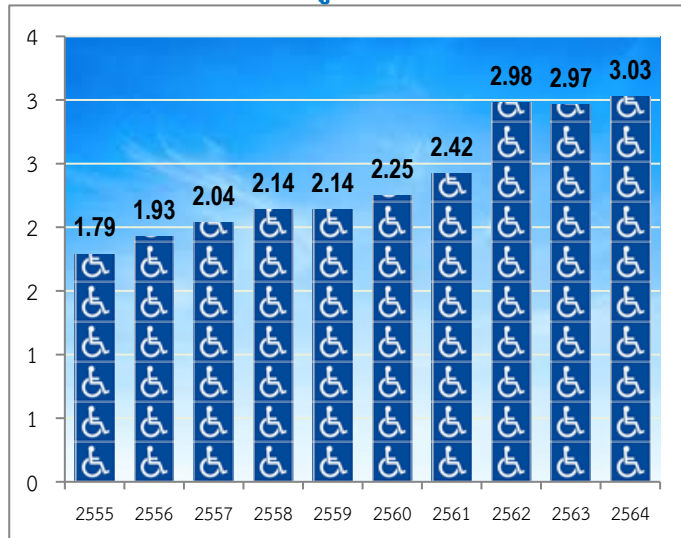
สำหรับกลุ่มคนพิการซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสอีกกลุ่มหนึ่งของสังคม ตัวชี้วัด**ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการ**เมื่อเทียบกับประชากรทั้งประเทศของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด แม้จะลดลงเล็กน้อยในปี 2563 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่กลับมาเพิ่มขึ้นอีกในปี 2564 จาก 2.97 เป็น 3.03 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เริ่มคลี่คลายลงเนื่องจากเริ่มมีการฉีดวัคซีนโควิด-19 ทำให้การดำเนินการติดต่อเพื่อจดทะเบียนขอรับบัตรประจำตัวผู้พิการหรือการต่ออายุบัตรเพื่อรับสวัสดิการสามารถทำได้ง่ายขึ้น แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเข้าถึงสวัสดิการจากภาครัฐที่ดีขึ้น และสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคม

แผนภาพที่ 57 ร้อยละของผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยอดส์

ที่มา : กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แผนภาพที่ 58 ร้อยละของผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการ

ที่มา : กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

“การจ้างงานนอกระบบภาคเกษตรซึ่งไม่มีสวัสดิการรองรับ มีจำนวนเพิ่มขึ้น”

นอกจากนี้ กลุ่มแรงงานนอกระบบภาคเกษตร⁸ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง ทั้งจากรายได้ต่ำและไม่แน่นอน ไม่มีสวัสดิการคุ้มครอง รวมทั้งมีการออมเงินน้อยและมีปัญหาหนี้สิน โดยในปี 2564 **สัดส่วนการจ้างงานนอกระบบภาคเกษตร**เพิ่มขึ้นจาก 55.60 ในปี 2563 เป็น 58.00 ในปี 2564 เนื่องจากในปี 2564 ประเทศไทยไม่มีพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้นเนื่องจากวัคซีนโควิด-19 และภาครัฐได้ดำเนินการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 เพื่อช่วยเหลือภาคเกษตร อาทิ โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ทำให้แรงงานที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยแล้งเมื่อปี 2562-2563 และต้องออกจากภาคเกษตร สามารถกลับเข้าสู่การจ้างงานนอกระบบในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นในปี 2564 ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบในปี 2564 มีจำนวน 19.6 ล้านคน ลดลงจาก 20.4 ล้านคนในปี 2563 โดยมีรายได้เฉลี่ย 6,853 บาทต่อเดือน ในขณะที่ลูกจ้างในระบบได้รับค่าจ้างเฉลี่ย 15,154 บาทต่อเดือน และทำงานอยู่ในสาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมงมากที่สุดถึงร้อยละ 58.0

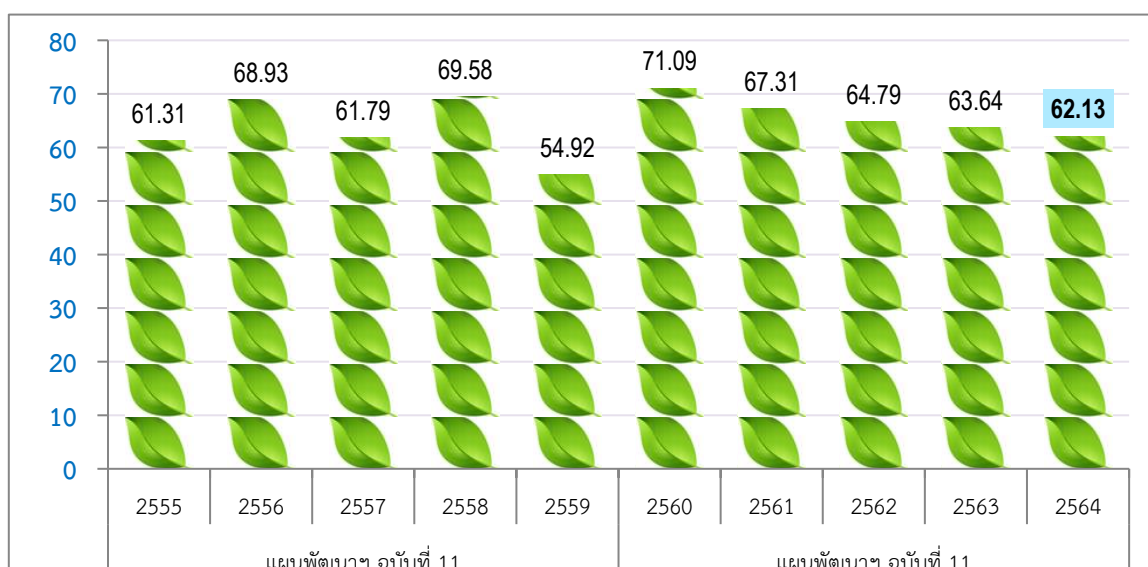
⁸ ตามนิยามของสำนักงานสถิติแห่งชาติ แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ

สำหรับ**กลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 20** มีสัดส่วนค่อนง้างทรงตัวเมื่อเทียบกับช่วงก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ปี 2562 โดยจำนวนคนจนที่อยู่ใต้เส้นความยากจนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 4.3 ล้านคนในปี 2562 เป็น 4.7 ล้านคนในปี 2563 เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 และมีจำนวนลดลงเป็น 4.4 ล้านคนในปี 2564 รวมทั้งคนจนมีรายได้น้อยในปี 2564 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.51 จากปี 2563 และระดับความรุนแรงของปัญหาความยากจนปรับตัวดีขึ้น โดยลดระดับลงจาก 0.28 ในปี 2563 เป็น 0.24 ในปี 2564 สอดคล้องกับช่องว่างความยากจน (Poverty Gap) หรือระดับความแตกต่างของรายจ่ายของคนจนที่ต่ำกว่าเส้นความยากจน ที่ปรับตัวลดลงจาก 1.09 ในปี 2563 เป็น 0.97 ในปี 2564 ซึ่งมีสาเหตุมาจากสถานการณ์การระบาดของโรคที่ลดความรุนแรงลงเนื่องจากการฉีดวัคซีนอย่างกว้างขวาง ทำให้อัตราการเสียชีวิตลดลง ประกอบกับภาครัฐได้ดำเนินการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินฯ พ.ศ. 2563 รวมทั้งพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินฯ เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มคนยากจน กลุ่มเปราะบาง ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเปราะบางโดยตรง หรือโครงการเพิ่มกำลังซื้อแก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยของกระทรวงการคลัง เป็นต้น

ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

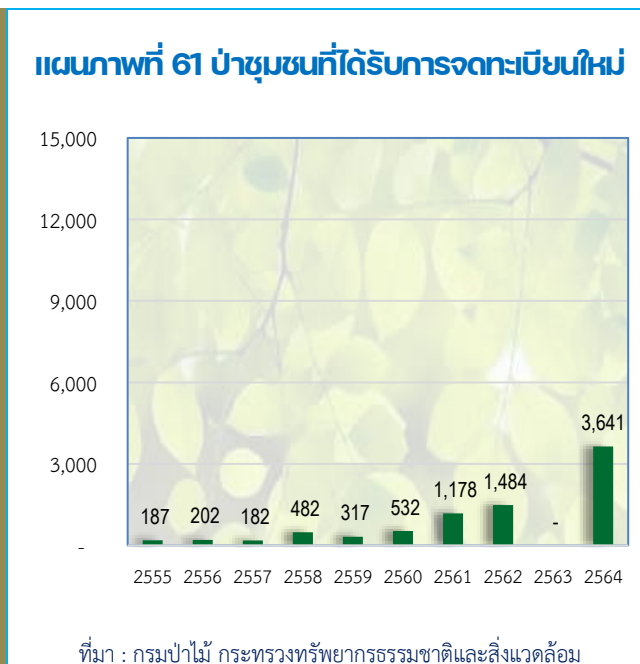
ผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้มากขึ้น แต่ได้รับความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมลดลง

แผนภาพที่ 59 ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในปี 2564 มีคะแนนลดลงเล็กน้อย สาเหตุมาจากตัวชี้วัด **จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ** ซึ่งเป็นตัวแทนของการไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมที่ดี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยในปี 2564 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 18,331 เรื่องในปี 2563 เป็น 20,617 เรื่องในปี 2564 แสดงถึงความเป็นธรรมในด้านสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระดับต้องแก้ไข โดยหน่วยงานที่ได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนมากที่สุดได้แก่ กรุงเทพมหานคร รองลงมาเป็นศูนย์บริการประชาชนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกรมควบคุมมลพิษ ตามลำดับ และแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีการร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ สถานประกอบการ (ร้อยละ 33) รองลงมาเป็นที่พักอาศัย (ร้อยละ 32) และเหตุเดือดร้อนรำคาญ (ร้อยละ 25) ตามลำดับ

สำหรับประเภทของมลพิษที่มีการร้องเรียนมากที่สุด คือ มลพิษทางอากาศ (ฝุ่นละออง ควันควัน เสียงรบกวน ความสั่นสะเทือน) (ร้อยละ 80) อื่น ๆ (ไอสารพิษ) (ร้อยละ 9) และมูลฝอย สิ่งปฏิกูล/ของเสียอันตราย (ร้อยละ 6) ตามลำดับ ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินการเชิงรุกในการติดตามตรวจสอบแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษ โดยจัดตั้งเป็นศูนย์เฉพาะกิจในการติดตามตรวจสอบดำเนินการตามกฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปลดปล่อยมลพิษทั้งน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ กลิ่นเหม็น เสียงดัง ขยะพิษต่าง ๆ และการนำเข้าสิ่งผิดกฎหมายที่ก่อมลพิษจากต่างประเทศ เพื่อการปฏิบัติการที่รวดเร็วและเบ็ดเสร็จ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในด้านการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของผู้ด้อยโอกาส สังเกตได้จากตัวชี้วัด **ป่าชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนใหม่** ซึ่งป่าชุมชนเป็นพื้นที่ซึ่งรัฐได้กำหนดไว้ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ทางด้านป่าไม้ตามวัตถุประสงค์แห่งชุมชนนั้น โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่องและถาวร ทำให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเท่าเทียม โดยในปี 2563 ไม่มีการจดทะเบียนป่าชุมชนใหม่ เนื่องจากการจัดตั้งป่าชุมชนเป็นอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาให้

ความเห็นชอบของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด แต่ในปี 2563 ยังไม่มีการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด สำหรับในปี 2564 การเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เสร็จสิ้นลงแล้ว และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดต่าง ๆ แล้ว จึงสามารถจดทะเบียนป่าชุมชนใหม่ได้ โดยในปี 2564 มีป่าชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนใหม่จำนวน 3,641 แห่ง ซึ่งเป็นจำนวนสูงที่สุดในรอบทศวรรษ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากจำนวนป่าชุมชนที่รอจดทะเบียนตกค้างมาจากปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม จำนวนป่าชุมชนที่จดทะเบียนใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอดและมีคะแนนเต็ม 100 มาตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 สะท้อนว่าการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่มีแนวโน้มดีขึ้น

โดยสรุป การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่เกิดกับผู้ด้อยโอกาส มีสถานการณ์ดีขึ้น สาเหตุสำคัญเนื่องจากคนไทยได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องผู้ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่มีสัดส่วนลดลงในช่วงเริ่มต้นการระบาดในปี 2562 กลับเพิ่มขึ้นจนกระทั่งสูงกว่าช่วงก่อนการระบาดเนื่องจากกองทุนยุติธรรมได้มีการปรับการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง อาทิ การเปิดให้บริการบนช่องทางออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ขณะที่คนไทยสามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้ลดลงเล็กน้อย เนื่องจากผู้ป่วยเอดส์ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมสามารถเข้าถึงสวัสดิการได้น้อยลง และแรงงานนอกระบบภาคเกษตรที่ไม่ได้รับสวัสดิการมีจำนวนเพิ่มขึ้น และคนไทยได้รับความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติลดลงเล็กน้อย เนื่องจากจำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษซึ่งเป็นตัวแทนของการไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมที่ดี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

บทที่ 4

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม ระบบการบริการสาธารณสุข สวัสดิการทางสังคม รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศทั่วโลกนับตั้งแต่ปี 2563 สำหรับประเทศไทย แม้ว่าจะได้รับการยอมรับว่ามีการจัดการและการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดีในช่วงแรกของการแพร่ระบาด แต่การแพร่ระบาดที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า 2 ปี รวมทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดระลอกใหม่ในปี 2564 ที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างต่อเนื่องทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และมีอื่น ๆ ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยในภาพรวมช่วงปี 2564 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยจะกล่าวถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกใหม่ ที่ส่งผลให้ประเทศไทยได้กำหนดมาตรการเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดในปี 2564 ทั้งในด้านการควบคุมการแพร่ระบาด เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมถึงมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของภาครัฐ นอกจากนี้ ยังได้สรุปผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยช่วงปี 2564 ผ่านมุมมองของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

4.1 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกใหม่ในประเทศไทย ปี 2564

เมื่อปี 2563 ที่ประเทศไทยได้รับการยอมรับถึงความสามารถในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เป็นอย่างดี ทั้งการจัดพื้นที่ควบคุมการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว การตรวจคัดกรองและการรักษาผู้ติดเชื้อได้อย่างทันก่วงที่ รวมถึงการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดในรูปแบบต่าง ๆ จนทำให้มีจำนวนผู้ติดเชื้อสะสม สิ้นปี 2563 เพียง 3,998 ราย และมีผู้เสียชีวิตเพียง 60 รายเท่านั้น และยังสามารถควบคุมการแพร่ระบาดโดยไม่มีจำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศจนถึงปลายปี 2563 นำมาซึ่งการผ่อนคลายมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดที่เคยเข้มงวดลง อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดในปี 2564 กลับมีจำนวนผู้ติดเชื้อสูงขึ้น เนื่องจากเชื้อไวรัสมีการกลายพันธุ์ซึ่งทำให้สามารถแพร่ระบาดได้รวดเร็วและผู้ติดเชื้อมีอาการที่รุนแรงมากขึ้น โดยการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยปี 2564 แบ่งออกเป็น 2 ช่วงที่สำคัญ ดังนี้

- **การแพร่ระบาดระลอกเดือนธันวาคม 2563 - มีนาคม 2564 (การแพร่ระบาดระลอกที่ 2)**

มีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้น 24,855 ราย เสียชีวิตเพิ่มขึ้น 34 ราย มีคลัสเตอร์การแพร่ระบาดที่สำคัญ ได้แก่ คลัสเตอร์ตลาดอาหารทะเลจังหวัดสมุทรสาครโดยพบผู้ติดเชื้อเป็นแรงงานชาวเมียนมาซึ่งในเวลาต่อมาพื้นที่การแพร่ระบาดไปถึงพื้นที่กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการติดเชื้ออย่างรวดเร็วมาจากสภาพการพักอาศัยของแรงงานที่มีความแออัด นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบสายพันธุ์เชื้อไวรัสโคโรนาของผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่เป็น

เชื้อสายพันธุ์ GH ซึ่งเป็นเชื้อที่มีการแพร่ระบาดในประเทศอินเดียและเมียนมา โดยที่ผู้ติดเชื้อสายพันธุ์นี้ในระยะแรกไม่ได้แสดงอาการป่วยที่ชัดเจน ได้เดินทางไปทำงานและไปยังพื้นที่ต่าง ๆ จึงเกิดการแพร่เชื้อไปยังพื้นที่อื่นได้อย่างรวดเร็ว

● **การแพร่ระบาดระลอกเดือนเมษายน - ตุลาคม 2564 (การแพร่ระบาดระลอกที่ 3)**

มีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้น 1,883,161 ราย เสียชีวิตเพิ่มขึ้น 19,111 ราย ซึ่งการระบาดในรอบนี้เริ่มจากมีรายงานพบผู้ติดเชื้อที่มีประวัติเชื่อมโยงกับสถานบันเทิงย่านทองหล่อในเดือนเมษายน 2564 ซึ่งได้เดินทางไปยังหลายพื้นที่ และนำเชื้อไปติดคนในครอบครัว จากการตรวจสอบสายพันธุ์เชื้อไวรัสของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์พบว่า เป็นสายพันธุ์อังกฤษ ซึ่งแพร่ได้เร็วขึ้น 1.7 เท่า โดยในช่วงเดือนเมษายนถึงกลางเดือนกรกฎาคม 2564 พบผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่กระจายอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และได้มีการระบาดหลายคลัสเตอร์ ต่อมาพบจำนวนผู้ติดเชื้อในพื้นที่ต่างจังหวัด ทั้งนี้ ในวันที่ 13 สิงหาคม 2564 มียอดผู้ติดเชื้อใหม่สูงสุดต่อวันสูงสุด 23,418 ราย และวันที่ 18 สิงหาคม 2564 มียอดผู้เสียชีวิตสูงสุดอยู่ที่ 312 ราย ซึ่งในช่วงนั้นมีผู้ป่วยอาการหนัก จำนวน 5,458 ราย ทั้งนี้ ข้อมูลจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ระบุว่า สายพันธุ์ที่ตรวจพบในช่วงการระบาดระลอกนี้ส่วนใหญ่คือ สายพันธุ์ Alpha สายพันธุ์เดียวกับที่พบในคลัสเตอร์สถานบันเทิงย่านทองหล่อ หลังจากนั้นได้ถูกแทนที่ด้วยสายพันธุ์ Delta ที่พบครั้งแรกที่แคมป์คนงานก่อสร้างเขตหลักสี่ในเดือนพฤษภาคม 2564 และสายพันธุ์ Beta พบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นส่วนใหญ่ที่ติดจากการเดินทางไปแสวงบุญ ณ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

แผนภาพ 62 จำนวนผู้ติดเชื้อ และจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามสัปดาห์ที่เสียชีวิต ปี 2563 - 2564

ที่มา: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

จากข้อมูลสถานการณ์การแพร่ระบาดที่กล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงการกลายพันธุ์ของเชื้อไวรัสโคโรนา มีผลต่อความรุนแรงของการแพร่ระบาดของโรค นอกจากนี้ การอยู่ในสถานที่ที่มีความแออัด ถือเป็นอีกปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดเป็นกลุ่มก้อน ทำให้มีจำนวนผู้ติดเชื้อยิ่งเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ การแพร่ระบาดและจำนวนผู้ติดเชื้อที่เพิ่มสูงขึ้นในแต่ละช่วงเวลานั้นส่งผลต่อการตัดสินใจในกำหนดมาตรการของภาครัฐเพื่อควบคุมการแพร่ระบาด รวมถึงมาตรการต่างที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4.2 มาตรการเพื่อรับมือการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ในปี 2564 ภาครัฐได้กำหนดมาตรการเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีทั้งมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรค

มาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของไทยที่สำคัญ

มาตรการวัคซีน

ประเทศไทยเริ่มมีการให้วัคซีนตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 โดยในช่วงแรกได้ระดมฉีดวัคซีนให้แก่บุคลากรทางการแพทย์และกลุ่มเสี่ยงเป็นหลัก ต่อมาวันที่ 7 มิถุนายน 2564 ได้มีการรณรงค์วัคซีนให้แก่ประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินการจัดหาวัคซีนร่วมกับผู้ผลิตวัคซีนจำนวน 6 ราย ได้แก่ ไฟเซอร์จอห์นสัน แอนด์ จอห์นสัน โมเดอร์นน่า รวมถึงแอสตราเซนeca ซิโนแวค และซิโนฟาร์ม ทั้งนี้ โดยรูปแบบการให้วัคซีนได้มีการปรับให้มี 4 รูปแบบตามคำแนะนำของที่ประชุมคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติ โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 และการประชุมคณะกรรมการอำนวยการศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 10 รูปแบบการฉีดวัคซีน

รูปแบบการให้วัคซีน	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ระยะห่างระหว่างเข็ม
แบบที่ 1	AstraZeneca 1	AstraZeneca 2	4 – 12 สัปดาห์
แบบที่ 2	Coronavac 1 (Sinovac 1)	AstraZeneca 2 หรือ Pfizer 2	3 – 4 สัปดาห์
แบบที่ 3	Pfizer 1	Pfizer 2	3 สัปดาห์
แบบที่ 4	Moderna 1	Moderna 2	2 ครั้ง ห่างกัน 4 สัปดาห์

ที่มา: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้รณรงค์ให้ประชาชนฉีดวัคซีนเข็มกระตุ้นเพิ่มเติมเพื่อลดป้องกันและบรรเทาความรุนแรงของอาการติดเชื้อ ทั้งนี้ ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2564 มีการให้วัคซีนโควิด-19 สะสม 104,278,364 โดส เป็นการให้วัคซีนเข็มที่ 1 จำนวน 51,267,054 ราย (คิดเป็นร้อยละ 71.2 ของประชากร) เข็มที่ 2 จำนวน 46,080,159 ราย (คิดเป็นร้อยละ 64.0) เข็มที่ 3 จำนวน 6,931,151 ราย (คิดเป็นร้อยละ 9.6 ของประชากร)

ตารางที่ 11 จำนวนการได้รับวัคซีนโควิด-19 ประเทศไทย ปี 2564

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน เป้าหมาย (คน)	จำนวนผู้ที่ได้รับวัคซีน					
		เข็มที่ 1 (คน)	ร้อยละ	เข็มที่ 2 (คน)	ร้อยละ	เข็มที่ 3 (คน)	ร้อยละ
บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข	712,000	867,960	121.9	848,554	119.2	699,233	98.2
เจ้าหน้าที่ด่านหน้า	1,900,000	1,223,419	64.4	1,186,068	62.4	497,112	26.2
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	1,000,000	788,818	78.9	758,607	75.9	233,654	23.4
ผู้มีโรคเรื้อรัง 7 กลุ่มโรค	6,347,125	4,930,226	77.7	4,550,982	71.7	616,015	9.7
ประชาชนทั่วไป	46,169,508	31,788,820	68.9	28,101,853	60.9	4,192,809	9.1
ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	10,906,142	8,215,782	75.3	7,367,017	67.5	688,240	6.3
หญิงตั้งครรภ์	500,000	105,524	21.1	88,390	17.7	4,088	0.8
นักเรียน/นักศึกษา อายุ 12-17 ปี	4,500,000	3,346,505	74.4	3,178,688	70.6	-	-
รวม	72,034,775	51,267,054	71.2	46,080,159	64.0	6,931,151	9.6

ที่มา: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

มาตรการควบคุมพื้นที่เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด

รัฐบาลได้นำมาตรการควบคุมเชิงพื้นที่มาใช้ควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาด เช่น การกำหนดมาตรการห้ามออกนอกเคหสถานในเวลากลางคืน การยกเลิกการจัดกิจกรรมที่มีการรวมกลุ่มกัน รวมถึงการสั่งปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดเป็นการชั่วคราว เป็นต้น ซึ่งเป็นมาตรการที่เคยนำมาใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคในระลอกแรกเมื่อปี 2563 อย่างไรก็ตาม ในปี 2564 ได้มีการทบทวนมาตรการดังกล่าวเพื่อให้สามารถใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดอย่างมีประสิทธิภาพโดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนน้อยที่สุด โดยจากเดิมประกาศพื้นที่ควบคุมการแพร่ระบาดทั่วทุกพื้นที่โดยศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) เป็นการประกาศพื้นที่ควบคุมการแพร่ระบาดเฉพาะพื้นที่ (Targeted Lockdown) เพื่อให้พื้นที่ที่ไม่มีผู้ติดเชื้อสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามปกติ โดยให้อำนาจคณะกรรมการโรคติดต่อประจำจังหวัดมีหน้าที่ประกาศพื้นที่ควบคุม โดยยึดแนวทางปฏิบัติตามประกาศของ ศบค. และกรมควบคุมโรค ซึ่งในช่วงปี 2564 มีการประกาศพื้นที่ควบคุมการและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดที่สำคัญ เช่น จังหวัดสมุทรสาครในช่วงการแพร่ระบาดได้ประกาศให้เป็นพื้นที่ควบคุมการแพร่ระบาดทั้งจังหวัดจากกรณีการแพร่ระบาดในคลัสเตอร์ตลาดอาหารทะเล พร้อมทั้งมีคำสั่งปิดพื้นที่แพร่ระบาด และการห้ามเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่ รวมถึงมีการดำเนินแนวทางควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดตามที่ ศบค. กำหนด เป็นต้น

มาตรการพักรักษาตัวที่บ้าน (Home Isolation) กรณีผู้ป่วยกลุ่มติดเชื้อที่ไม่แสดงอาการ

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 พบเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สายพันธุ์ Omicron แพร่ระบาดในวงกว้าง ซึ่งจำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มสูงขึ้นก่อให้เกิดปัญหาโรงพยาบาลมีจำนวนเตียงไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ป่วย นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการไม่รุนแรง จึงอาจไม่จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาแบบผู้ป่วยในของโรงพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดให้กลุ่มผู้ป่วยติดเชื้อที่ไม่แสดงอาการ รักษาโดยการแยกตัวที่บ้านแบบ Home Isolation เป็นเวลาอย่างน้อย 10 วัน นับตั้งแต่วันที่เริ่มป่วย หรือตรวจพบเชื้อ หากครบ 10 วัน แล้วยังมีอาการควรแยกตัวจนกว่าอาการจะหายไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง เพื่อลดการแพร่เชื้อให้ผู้อื่น ทั้งนี้ สามารถปรึกษา

แพทย์ได้หากไม่มั่นใจระยะเวลาที่เหมาะสมในการหยุดแยกตัว หลังจากนั้น แนะนำให้สวมหน้ากากอนามัยและระมัดระวังสุขอนามัยส่วนบุคคลต่อไปตามมาตรฐานวิถีใหม่ (new normal) โดยผู้ป่วยสามารถลงทะเบียนทางโทรศัพท์เพื่อขอรับเวชภัณฑ์และยารักษาตามอาการ รวมถึงคำปรึกษาด้านการปฏิบัติตัวจากสายด่วนของกระทรวงสาธารณสุขและสถานพยาบาลใกล้บ้าน

มาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ในปี 2563 คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้ตรา**พระราชกำหนด (พ.ร.ก.) ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563** มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2563 เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากมาตรการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยพระราชกำหนดดังกล่าวให้อำนาจกระทรวงการคลังมีอำนาจกู้เงินจากหรือเงินตราต่างประเทศ หรือออกตราสารหนี้ในนามรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย มีมูลค่ารวมกันไม่เกินหนึ่งล้านล้านบาท เพื่อใช้ในการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการที่ปรากฏในบัญชีท้ายพระราชกำหนดฯ **วงเงิน 1 ล้านล้านบาท แบ่งเป็น 3 ประเภท** ได้แก่

- 1 **แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019** (แผนงาน 1) จำนวนเงิน 45,000 ล้านบาท
- 2 **แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้กับภาคประชาชนเกษตรกร และผู้ประกอบการ ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019** (แผนงาน 2) จำนวนเงิน 550,000 ล้านบาท
- 3 **แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019** (แผนงาน 3) จำนวนเงิน 400,000 ล้านบาท

ต่อมาในปี 2564 คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้ตรา**พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มเติม พ.ศ. 2564** มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2564 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งยังไม่ยุติลง ให้กระทรวงการคลังโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกู้เงินจากหรือเงินตราต่างประเทศ หรือออกตราสารหนี้ ในนามรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยมีมูลค่ารวมกันไม่เกินห้าแสนล้านบาทโดยต้องลงนามในสัญญากู้เงิน หรือออกตราสารหนี้ ภายในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2565 เพื่อใช้ในการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการที่ปรากฏในบัญชีท้ายพระราชกำหนดฯ **วงเงิน 5 แสนล้านบาท แบ่งเป็น 3 ประเภท** ได้แก่

- 1 แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (แผนงาน 1) จำนวนเงิน 30,000 ล้านบาท
- 2 แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (แผนงาน 2) จำนวนเงิน 300,000 ล้านบาท
- 3 แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (แผนงาน 3) จำนวนเงิน 170,000 ล้านบาท

โดยในวันที่ 30 ธันวาคม 2564 มีโครงการภายใต้พระราชกำหนดฯ ทั้งสอง พ.ร.ก. รวมทั้งสิ้น 1,169 โครงการ วงเงินอนุมัติทั้งสิ้น 1,329,281.47 ล้านบาท จากวงเงินตามบัญชีท้ายทั้งสิ้น 1,500,000.00 ล้านบาท มีผลเบิกจ่ายแล้วทั้งสิ้น 1,173,206.90 ล้านบาท และสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (สบน.) ลงนามกู้เงินแล้วทั้งสิ้น 1,260,178.35 ล้านบาท

ตารางที่ 12 การดำเนินโครงการภายใต้พระราชกำหนดฯ พ.ศ. 2563 และ เพิ่มเติม พ.ศ. 2564 ณ สิ้นเดือน ธันวาคม 2564

หน่วย: ล้านบาท

สรุปวงเงินใช้จ่าย	จำนวนโครงการที่อนุมัติ	วงเงินตามบัญชีท้าย	วงเงินอนุมัติ	กรอบคงเหลือ	ผลเบิกจ่าย
แผนงาน/โครงการกลุ่มที่ 1 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	63	173,897.99	172,362.87	1,535.12	96,423.53
แผนงาน/โครงการกลุ่มที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่ประชาชน ทุกสาขาอาชีพ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	46	929,059.02	859,868.24	69,190.79	844,250.47
แผนงาน/โครงการกลุ่มที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	1,060	397,042.99	297,050.36	99,992.63	232,532.90
รวมทั้งสิ้น	1,169	1,500,000.00	1,329,281.47	170,718.53	1,173,206.90
สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (สบน.) ลงนามกู้เงินแล้วทั้งสิ้น (รวม Term Loan)					1,260,178.35

โครงการเยียวยาภายใต้พระราชกำหนดฯ 2563 ซึ่งดำเนินการในปี 2564 ที่สำคัญ อาทิ **โครงการราชชน** เป็นการเยียวยาประชาชนโดยการสนับสนุนวงเงินช่วยเหลือค่าครองชีพ สูงสุด 9,000 บาท โดยผู้ได้รับสิทธิต้องมีสัญชาติไทย และอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นใดในหน่วยงานภาครัฐ ไม่เป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินเกิน 300,000 บาท และไม่เป็นผู้มีเงินฝากรวมทุกบัญชีเกิน 500,000 บาทตามฐานข้อมูลล่าสุด โดยเมื่อสิ้นสุดโครงการในเดือน มิถุนายน 2564 มีประชาชนได้รับการเยียวยาทั้งสิ้น 32.86 ล้านคน วงเงินทั้งสิ้น 273,467.78 ล้านบาท **โครงการ ม. 33 เรารักกัน** เป็นการช่วยเหลือผู้ประกันตน ประกันสังคม มาตรา 33 โดยเมื่อสิ้นสุดโครงการในเดือน กันยายน 2564 มีผู้ได้รับสิทธิทั้งสิ้น 8.06 ล้านคน และมียอดการใช้จ่ายกว่า 48,185.85 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมี**การบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน** เป็นการลดค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าและน้ำประปา จาก 4 หน่วยงาน คือ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง การประปาส่งส่วนภูมิภาค โดยมีการบรรเทาเป็นมูลค่า 739.00, 3,390.01, 129.00 และ 254.73 ล้านบาทตามลำดับ รวมมูลค่ากว่า 4,512.74 ล้านบาท

โครงการกระตุ้นการบริโภคที่สำคัญ อาทิ **โครงการคนละครึ่งระยะที่ 2 และ 3** มีกลุ่มเป้าหมาย 15 ล้านคน และ 18 ล้านคนตามลำดับ โดยกระทรวงการคลังจะโอนเงินให้ผู้มีสิทธิ ซึ่งเป็นผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ มีบัตรประจำตัวประชาชนเป็นบุคคลสัญชาติไทย และไม่เป็นผู้ได้รับสิทธิโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อนำไปชำระค่าอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าทั่วไป ผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” โดยในระยะที่ 2 รัฐบาลจะช่วยออกค่าใช้จ่ายให้ร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 150 บาทต่อคนต่อวัน สูงสุดไม่เกิน 3,500 บาท/คน เป็นระยะเวลา 3 เดือน (เริ่มใช้จ่ายเงินได้ตั้งแต่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม 2564) และระยะที่ 3 รัฐบาลจะช่วยออกค่าใช้จ่ายให้ร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 150 บาทต่อคนต่อวัน สูงสุดไม่เกิน 3,000 บาท/คน แบ่งเป็น 2 รอบการใช้สิทธิ โดยรอบที่ 1 ได้รับสิทธิสนับสนุน 1,500 บาทเป็นระยะเวลา 3 เดือน (เริ่มใช้จ่ายเงินได้ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม - 30 กันยายน 2564) และรอบที่ 2 ได้รับสิทธิสนับสนุน 1,500 บาทเป็นระยะเวลา 3 เดือน (เริ่มใช้จ่ายเงินได้ตั้งแต่ 1 ตุลาคม - 31 ธันวาคม 2564) โดยเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานทั้ง 2 ระยะ รัฐบาลให้การอุดหนุนรวมทั้งสิ้น 104,264.39 ล้านบาท

โครงการเยียวยาภายใต้พระราชกำหนดฯ 2564 ซึ่งดำเนินการในปี 2564 ที่สำคัญ อาทิ **โครงการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับบริการประชากรในประเทศไทย** โดยแบ่งได้เป็น 3 โครงการคือ Pfizer 20,001,150 โดส Pfizer 9,998,820 โดส และ Sinovac 12,000,000 โดส โดยมีการดำเนินการตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนธันวาคม 2564 เมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ มีผลเบิกจ่ายรวม 16,900.93 ล้านบาท และได้รับวัคซีนรวม 41,999,970 โดส และยังมีโครงการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ได้รับการอนุมัติในปี 2564 และจะดำเนินการในปี 2565 อีก 2 โครงการคือ Pfizer 30,002,310 โดส และ AstraZeneca 60,000,000 โดส

โครงการเพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนที่สำคัญ อาทิ **โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19** ของหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กองทัพบก โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ รวม 15 หน่วยงาน วงเงินรวม 23,869.32 ล้านบาท โดยสิ้นปี 2564 มีการเบิกจ่ายสะสม 22,849.78 ล้านบาท สำหรับในระดับอุดมศึกษา ได้ดำเนิน **โครงการมาตรการการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนิสิต นักศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน**

โครงการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมเพื่อรักษาระดับการจ้างงานของผู้ประกอบการที่สำคัญ อาทิ โครงการส่งเสริมและรักษาระดับการจ้างงานในธุรกิจ SMEs วงเงิน 37,521.69 ล้านบาท มีเป้าหมายในการรักษาระดับการจ้างงานลูกจ้างสัญชาติไทย 4,034,590 คน และส่งเสริมการจ้างงานใหม่สำหรับลูกจ้างสัญชาติไทย 201,730 คน เริ่มดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม 2564 และในสิ้นปี 2564 มีการเบิกจ่าย 17,553.30 ล้านบาท

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยช่วงปี 2564 ผ่านมุมมองของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยอันเนื่องมาจากการดำเนินการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งผลกระทบจากมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาด และมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาด ทั้งในด้านการมีสุขภาพ การสร้างความเข้มแข็งและเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม การมีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล รวมทั้งด้านการมีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย สรุปได้ดังนี้

ผลกระทบด้านบวก

มาตรการภาครัฐเพื่อควบคุมการแพร่ระบาด และมาตรการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในปี 2564 ดังนี้

เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมมากขึ้น มาตรการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินฯ ทั้ง 2 ฉบับ ทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวจากปี 2563 มีความเข้มแข็งและเป็นธรรมมากขึ้น เนื่องจากอัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita growth) ปรับตัวเพิ่มขึ้นมาก รวมทั้งเศรษฐกิจมีความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น โดยมีส่วนคนยากจนลดลง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานกว่า 2 ปี ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายและการหนี้สินของครัวเรือน ทำให้สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยดีขึ้น เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐสามารถปรับรูปแบบการให้บริการประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดได้อย่างเหมาะสม ทำให้คนไทยได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องผู้ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่มีสัดส่วนลดลงในช่วงเริ่มต้นการระบาดในปี 2563 กลับเพิ่มขึ้นในปี 2564 จนกระทั่งสูงกว่าช่วงก่อนการระบาด นอกจากนี้ โครงการต่าง ๆ ภายใต้

พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินฯ ทั้ง 2 ฉบับ ที่ดำเนินการในปี 2564 ทำให้จำนวนคนจนที่เพิ่มขึ้นในปี 2563 เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลดจำนวนลง ส่งผลให้สัดส่วนผู้มีรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 20 ในปี 2564 กลับมาอยู่ในระดับเดียวกับปี 2562 ก่อนสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศมีความสมดุล สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยืดเยื้อจนถึงปี 2564 ส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมต้องชะลอหรือหยุดชะงัก ซึ่งส่งกระทบในด้านบวกต่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคุณภาพแหล่งน้ำและคุณภาพอากาศดีขึ้น และระบบนิเวศของไทยมีความสมดุลมากขึ้น สังเกตได้จากปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในพื้นที่อ่าวไทยที่สูงขึ้นมาก

ผลกระทบด้านลบ

คนไทยมีสุขภาพะดลง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยาวนานมากกว่า 2 ปี ทำให้คนไทยมีสุขภาพะดลง โดยเฉพาะด้านคุณธรรมและสติปัญญาใ้รู้ เนื่องจากคนประสบปัญหาการขาดรายได้ ขาดความยั้งคิด แก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการก่อคดีอาญาเพิ่มขึ้น รวมทั้งสุขภาพะดลงทางสังคมที่ลดลง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดที่ยาวนาน ทำให้ผู้ดูแลและผู้มีรายได้น้อยพอ ทำให้ผู้สูงอายุถูกทิ้งให้อยู่คนเดียวมากขึ้น และมีรายได้น้อยเพียงพอกในการดำรงชีวิต ตลอดจนสุขภาพกายและจิตที่ลดลง เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยืดเยื้อ ทำให้คนยังคงลดกิจกรรมที่ทำให้เกิดการออกกำลังกายและบริโภคอาหารที่มีไขมันและน้ำตาลสูงมากขึ้น รวมทั้งมีความเครียดสะสมสูง

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลลดระดับลง โดยเฉพาะการกระจายอำนาจ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดเก็บรายได้จำนวนมากเท่าที่ควร โดยมีสาเหตุมาจากการขาดรายได้จากนักท่องเที่ยวที่ลดลงเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมาตรการลดภาษีเพื่อเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไรก็ตาม การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีแนวโน้มดีขึ้นเนื่องจากจำนวนผู้ต้องคดีจากเหตุชุมนุมทางการเมืองลดลงการออกข้อก้าหนดห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือการทำกิจกรรมที่มีการรวมคนที่มีความแออัดในลักษณะที่เสี่ยงต่อการแพร่โรคเป็นระยะเพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบกับสถานการณ์ผู้เสียชีวิตจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้มีจำนวนลดลง เนื่องจากการประกาศยุติปฏิบัติการทุกรูปแบบของกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปาตานี (BRN) เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ได้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนในปีที่ 5 ของการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย แสดงให้เห็นว่า **“คนไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มขึ้น”** จากระดับต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มาอยู่ในระดับปานกลางในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จากนั้นได้ปรับตัวลดลงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และได้ปรับตัวสูงขึ้นในช่วงปี 2564 เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดลดความรุนแรงลงเนื่องจากเริ่มมีการฉีดวัคซีนอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม การรับมือกับประเด็นท้าทายที่เกิดขึ้น การพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงควรให้ความสำคัญกับประเด็น ดังต่อไปนี้

1. จัดสรรสวัสดิการและการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุทุกคน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยเพียงลำพัง

จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มจะอยู่เพียงลำพังมากขึ้น โดยมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตหลังเกษียณในวัยชรา ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องการการดูแลทั้งในด้านการเงิน สุขภาพ และการคุ้มครองทางสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งภาระการดูแลนี้จะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ลำพังซึ่งไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครอบครัว ดังนั้นทุกภาคส่วนจำเป็นต้องร่วมกันดูแลช่วยกลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ ดังนี้

- **ภาครัฐ** ควรปรับปรุงสวัสดิการและการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเงินโดยการให้ความรู้ด้านการออมเพื่อเตรียมเข้าสู่วัยเกษียณ การให้เงินช่วยเหลือเบี้ยผู้สูงอายุเพิ่มเติม ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ระบบประกันสังคม และสิทธิการรักษาข้าราชการบำนาญ ที่ให้ความสำคัญด้านการดูแลรักษาโรคให้แก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น รวมถึงสวัสดิการผู้สูงอายุที่เหมาะสมเพิ่มเติมจากหน่วยงานด้านประชากรศาสตร์
- **ภาคเอกชนและภาคธุรกิจ** ควรส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่ยังคงมีความสามารถในการทำงาน เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ
- **ภาคประชาชนและชุมชน** ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่มดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชนที่อาศัยอยู่ลำพังและไร้ที่พึ่ง

2. ให้ความสำคัญกับการลดจำนวน

คดีอาญาที่มีการรับแจ้งและการจับกุมที่เพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพทางสังคม รวมถึงสภาพทางสังคม โดยในปี 2564 คดีเกี่ยวกับยาเสพติด อาวุธปืน และการพนันเป็นคดีที่มีจำนวนการรับแจ้งและดำเนินคดีสูงมาก ดังนั้นเพื่อยกระดับความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยในมิติด้านสุขภาพจะ ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญกับลดจำนวนคดีอาญาโดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน อาวุธปืน โดย

ภาครัฐ ควรมีการสืบค้นถึงสาเหตุต้นตอของปัญหาหรือปัจจัยที่เกิดให้เกิดคดีอาญาเหล่านี้ในสังคมและเร่งดำเนินการการแก้ไขโดยเร็วควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายในการจับกุมและปราบปรามอย่างเคร่งครัด

ภาคเอกชนและประชาชน ควรให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชุมชน และดูแลช่วยเหลือรวมถึงให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มีความเสี่ยงที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การพนัน และการใช้อาวุธที่ผิดกฎหมาย

3. เร่งแก้ไขปัญหานี้ครวเรื้อรังส่งผล

โดยตรงต่อความเป็นอยู่และความอยู่เย็นเป็นสุขของคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จนถึงระดับร้อยละ 90 ของ GDP ในปี 2564 ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงควรร่วมกันให้ความสำคัญในการเร่งแก้ไขปัญหานี้ครวเรื้อรัง ดังนี้

ภาคประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และขาดสภาพคล่อง ควรต้องระมัดระวังการใช้จ่าย ศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจด้านการเงิน การบริหารจัดการ สร้างความตระหนักก่อนกู้ยืม รวมถึงจัดการโครงสร้างหนี้ให้เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของตนเอง

ภาครัฐ ควรเพิ่มช่องทางการให้ความรู้ด้านการเงิน รวมถึงประสานภาคการเงิน การธนาคารให้ช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และสร้างที่ปรึกษาทางการเงิน การลงทุน ให้กับประชาชน และป้องกันปรามการให้กู้ยืมนอกระบบ เพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมจากเจ้าหนี้ที่ผิดกฎหมาย

ภาคเอกชน (การเงิน) ควรสนับสนุนเงินกู้โดยคำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้แก่ผู้มีรายได้น้อยเป็นสำคัญ เพื่อไม่ให้เกิดการก่อหนี้โดยไม่จำเป็นจนไม่สามารถชำระหนี้และดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นได้ในภายหลัง

4. ส่งเสริมให้มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น

ขยะมูลฝอยเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรค มลพิษ และส่งผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคน การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องจะช่วยลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อประชาชนได้ นอกจากนี้ การนำขยะไปใช้ประโยชน์นอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะและผลกระทบทางลบต่อคนแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่คนอีกด้วย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การนำขยะไปใช้ประโยชน์ลดน้อยลง เนื่องจากมีการใช้พลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้งมากขึ้น จึงควรสนับสนุนให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง โดยใช้กลไกแรงจูงใจและการลงโทษเป็นปัจจัยขับเคลื่อน รวมทั้งส่งเสริมการจัดการขยะแบบรวมกลุ่มในพื้นที่ นำขยะมูลฝอยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์พลาสติก ติดตามสัดส่วนการรีไซเคิลอย่างต่อเนื่อง และเร่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ นอกจากนี้ ยังควรสนับสนุนการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ทั้งในด้านการจัดการของเสียอันตรายชุมชน การจัดการกากของเสียอุตสาหกรรม การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ การจัดการสารอันตราย ภาควัตถุอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม โดยเน้นการร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคการศึกษา และภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

5. สนับสนุนการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

ระบบนิเวศที่สมดุลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดียังยืน ส่งผลให้ประชาชนได้อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีสุขภาพดี มีรายได้ และมีความสุข จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ลดลงธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ระบบนิเวศคืนสู่ความสมดุล สะท้อนได้จากปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ที่เพิ่มขึ้นในช่วงที่เกิดการระบาดของโรคและมีการปิดเมืองในปี 2563 และสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดดในปี 2564 ที่มีการปิดเมืองถึง 2 ช่วง ดังนั้น การดำเนินนโยบายต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐาน จึงควรคำนึงถึงการให้ระยะเวลาในการฟื้นตัวของทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดสมดุลในการใช้ประโยชน์และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยังคงความอุดมสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง

6. ส่งเสริมการลดอุบัติเหตุที่เกิดจากสารเคมี

อุบัติเหตุฉุกเฉินจากสารเคมีเป็นปัจจัยที่คุกคามสุขภาพและชีวิตของประชาชนอย่างรุนแรงเป็นวงกว้าง อีกทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาวเนื่องจากสารพิษตกค้าง การป้องกันและหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุจากสารเคมีจึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดในเรื่องมาตรฐานการเก็บสารเคมีให้ปลอดภัย การจัดสรรเวตที่อยู่อาศัยและเวตอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสม รวมถึงการเตรียมพร้อมรับมือหากเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน อาทิ การยกระดับมาตรฐานการบรรเทาอุบัติเหตุด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ที่เหมาะสม การอบรมและการเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสมให้กับ

เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครให้ครอบคลุมความเสี่ยงในพื้นที่รับผิดชอบ การรองรับและเยียวยาผู้ประสบภัยอย่างเหมาะสม และการจัดการศูนย์บัญชาการเหตุฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ

7. สร้างความตระหนัก และร่วมรับผิดชอบการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอย่าง

จริงจังในทุกภาคส่วน ปัญหามลพิษทางอากาศที่เรื้อรังมาอย่างยาวนานในสังคมไทย เป็นประเด็นท้าทายสำหรับสังคมไทยในการทำให้คนอยู่ภายใต้สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลด้วยความอยู่เย็นเป็นสุขมาอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหาดังกล่าวจากต้นเหตุ และควรมีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหานี้ร่วมกัน โดย

- **ภาครัฐและองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง** หน่วยงานของรัฐควรวางรากฐานการทำงานภายในองค์กรด้วยความสุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยเฉพาะกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายที่อาจเป็นช่องทางในการกระทำการทุจริต นอกจากนี้ องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยตรง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยตรง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรมีการร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอย่างบูรณาการรอบด้าน
- **ภาคเอกชน** ควรยึดมั่นในหลักการประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ร่วมสร้างกิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ในการช่วยสนับสนุนต่อต้านการทุจริต หรือช่วยสร้างเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเฝ้าระวังช่วยให้ประชาชนสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการแจ้งเบาะแสและตรวจสอบการทุจริตได้อย่างสะดวกและปลอดภัย
- **สถาบันการศึกษา** ปลุกฝังค่านิยมและจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตในเด็กและเยาวชน รวมทั้ง ทำการศึกษาและวิจัยถึงสาเหตุของปัญหามลพิษทางอากาศ รวมถึงปัจจัยที่ช่วยป้องกันการทุจริต และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย
- **ภาคประชาสังคม** ควรเริ่มจากครอบครัวที่ช่วยกันปลูกฝังและบ่มเพาะค่านิยมและปลูกจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตในสมาชิกทุกคน ควรยืนหยัดในหลักของการดำเนินชีวิตด้วยความสุจริต ไม่นิ่งเฉยต่อเหตุการณ์การทุจริตเมื่อพบเห็น รวมทั้งผู้นำชุมชนควรเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสมาชิกของชุมชน เคารพหลักการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งสมาชิกชุมชนควรช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดการทุจริตหรือหาประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนักการเมืองในทุกระดับ

8. ร่วมกันสร้างเสริมให้สังคมมีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

โดยส่งเสริมกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิพลเมืองในการแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเสรีภายใต้กฎหมายและรัฐธรรมนูญ ไม่ถูกจำกัดและละเมิดสิทธิ โดยหน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระ และสถาบันการศึกษา ควรมีการเผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สิทธิพลเมืองให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน รวมถึงมีการปรับปรุงกฎหมายที่มีความยืดหยุ่นต่อประชาชนและสื่อมวลชนในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างอิสระ ตามสิทธิที่พึงมีภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

9. หน่วยงานภาครัฐควรปรับการดำเนินงานให้มีความยืดหยุ่น

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการให้บริการประชาชนของภาครัฐ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสซึ่งมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ภาครัฐจึงควรพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่คาดคิดได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างไม่ขาดตอน โดยนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการดำเนินงาน เพื่อลดปริมาณงานและขั้นตอนที่ยุ่งยาก ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและสามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง ผ่านช่องทางที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การให้บริการสามารถครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม จึงควรจัดเจ้าหน้าที่สำหรับตอบคำถาม และให้คำปรึกษาเบื้องต้นสำหรับแต่ละช่องทางการติดต่อไว้ด้วย เนื่องจากยังคงมีประชาชนบางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้

10. ส่งเสริมให้เกิดการรวมเพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับกลุ่มแรงงานนอก

ระบุ โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบภาคเกษตรซึ่งมีรายได้น้อย ไม่แน่นอน และไม่มีระบบสวัสดิการรองรับ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อเจ็บป่วย สูงอายุ เกิดเหตุที่ไม่คาดคิด หรือเผชิญกับวิกฤติ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้มีการรวมในกลุ่มแรงงานนอกระบบเพื่อเป็นสวัสดิการของตนเอง และไม่เป็นภาระทางการคลังของประเทศในยามที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ โดยส่งเสริมการรวมโดยสมัครใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเข้าเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ ประกันสังคมมาตรา 40 หรือการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน

ภาคผนวก

ตารางดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ปี 2555-2564

ตาราง ก-1 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2555 – 2564

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
การมีสุขภาวะ	70.77	73.37	76.21	77.43	81.96	79.88	80.95	79.77	80.28	76.83
เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	77.89	78.75	76.81	79.76	79.50	80.87	83.42	84.43	81.20	85.96
สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	60.30	62.17	65.31	68.98	67.34	63.81	73.47	70.57	72.21	76.69
สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	60.76	59.75	64.45	53.49	53.26	54.50	62.64	65.07	60.86	58.93
การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	66.29	64.73	65.86	69.22	63.87	73.21	76.93	76.34	74.04	78.05
ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย	66.89	67.39	69.51	69.12	68.36	69.70	75.11	74.92	73.34	74.72

ข้อมูล ณ วันที่ 2 กันยายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.1 คะแนนองค์ประกอบการมีสุขภาวะ ปี 2555 - 2564

การมีสุขภาวะ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
องค์ประกอบหลักที่ 1 การมีสุขภาวะ	70.77	73.37	76.21	77.43	81.96	79.88	80.95	79.77	80.28	76.83
สุขภาพกายและจิตดี	84.95	82.94	82.94	80.35	80.48	82.31	80.74	79.44	77.47	75.96
ร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมด	80.69	72.77	72.36	70.90	70.17	69.77	68.68	67.32	68.63	66.91
อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเฉลี่ย	93.51	93.82	94.07	92.88	92.52	94.25	94.44	95.69	95.94	96.86
อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ	80.65	82.24	82.37	77.28	78.74	82.92	79.11	75.30	67.84	64.10
สุขภาพทางสังคมที่ดี	66.98	76.43	72.68	70.92	75.83	70.88	82.48	79.84	81.40	77.77
ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศต่อ GDP	83.33	81.63	80.00	78.43	76.92	96.15	100.00	100.00	72.73	N/A
ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อผู้สูงอายุทั้งหมด	N/A	N/A	57.47	48.08	N/A	46.30	N/A	N/A	52.16	41.67
อัตราคดีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจต่อเด็กและเยาวชนพันคน	67.34	79.68	78.74	85.47	55.71	65.36	85.11	70.92	93.90	100.00
จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว	36.90	81.97	78.74	78.13	100.00	69.20	100.00	100.00	36.23	100.00
ร้อยละการมีบ้านเป็นของตนเอง	77.60	76.90	N/A	72.50	N/A	71.40	73.00	72.17	76.78	76.50
อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถทางบกต่อประชากรพันคน	45.66	43.67	43.10	44.84	42.02	41.49	39.84	33.11	38.02	48.61
จำนวนคดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	81.08	81.63	86.96	74.53	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สัดส่วนของผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤตที่ได้รับการปฏิบัติการฉุกเฉินภายใน 8 นาที	N/A	79.02	78.93	78.75	78.65	70.50	79.40	82.70	100.00	77.63
สัดส่วนของครัวเรือนที่ประสบภาวะล้มละลายจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล	76.92	86.96	77.52	77.52	77.52	77.52	N/A	N/A	N/A	N/A
การมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้	62.30	62.30	73.44	81.46	90.23	87.37	79.66	80.03	82.04	76.75
สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน	62.37	55.24	59.30	70.22	100.00	87.88	62.63	62.10	65.39	59.18
ร้อยละของประชากร อายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/หมู่บ้าน	N/A	N/A	72.33	N/A	N/A	N/A	97.86	N/A	N/A	N/A
อัตราการเรียนรู้ (Functional literacy rate) 9 ปีขึ้นไป	77.53	81.17	82.67	84.00	85.00	100.00	85.00	87.53	90.58	96.73
สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด	53.00	57.80	69.80	78.60	95.00	95.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนเฉลี่ยของ 4 วิชาหลัก ของนักเรียนระดับ ป. 6 ม. 3 และ ม.6)	71.10	70.28	70.08	75.54	78.60	71.32	71.64	70.52	74.26	70.14
ร้อยละของนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย	34.21	28.89	76.47	100.00	100.00	100.00	76.47	100.00	100.00	76.47
ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศต่อ GDP	75.60	80.40	83.40	80.40	82.80	70.00	64.00	60.00	62.00	58.00

ข้อมูล ณ วันที่ 2 กันยายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.2 คะแนนองค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ปี 2555 - 2564

เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
องค์ประกอบหลักที่ 2 เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	77.89	78.75	76.81	79.76	79.50	80.87	83.42	84.43	81.20	85.96
การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี	88.66	89.59	91.78	91.95	93.22	94.22	95.81	96.71	96.32	100.00
อัตราการจ้างงานต่ำระดับ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ดัชนีความต่างของค่าจ้างระหว่างเพศ	95.86	94.56	97.18	97.40	98.550	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการ ต่อกำลังแรงงานทั้งหมด	58.78	63.82	69.94	70.42	74.31	76.89	83.23	86.84	85.27	100.00
อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการ ทำงานต่อลูกจ้างพันคน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ	79.33	78.71	76.30	70.88	71.74	77.01	81.98	77.79	69.46	77.80
สัดส่วนช่องว่างการออมการลงทุน ต่อ GDP	100.00	100.00	100.00	69.00	33.00	54.00	94.00	80.00	100.00	100.00
สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP	73.08	71.28	70.11	69.55	70.23	70.71	70.60	70.04	66.33	66.25
ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP	18.88	23.98	24.49	31.63	39.80	51.02	56.63	58.16	67.86	67.86
อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวม ภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita growth)	100.00	91.02	70.61	85.19	100.00	100.00	87.60	68.45	0.00	58.07
ความเข้มข้นของการใช้พลังงาน	87.50	88.00	85.94	86.42	88.61	90.59	91.74	94.07	97.53	100.00
ดัชนีวัดการทำธุรกิจของธนาคารโลก	74.96	75.20	75.99	75.27	71.42	72.53	77.44	78.45	78.45	78.45
สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ระดับสูงและระดับกลาง ต่อมูลค่าเพิ่มทั้งหมด	81.42	81.42	82.71	82.71	80.71	82.71	82.71	79.33	78.92	83.64
อัตราเงินเฟ้อ	100.00	100.00	100.00	62.00	84.00	94.00	100.00	94.00	63.00	100.00
สัดส่วนหนี้สาธารณะ ต่อ GDP	78.10	77.53	76.81	76.17	77.87	77.56	77.12	77.60	73.02	68.16
ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	67.19	69.25	64.71	77.84	75.15	72.89	73.91	80.00	80.02	81.63
สัดส่วนคนยากจน	31.65	36.56	37.99	55.48	46.46	50.83	48.18	63.94	58.48	63.29
สัดส่วนการถือครองรายได้ของ ประชากรร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุด ต่อ ประชากรร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด	76.22	71.19	71.19	87.30	87.30	88.60	88.60	100.00	100.00	100.00
สัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุด ต่อ GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด	93.69	100.00	84.94	90.73	91.70	79.24	84.94	76.04	81.59	81.59

ข้อมูล ณ วันที่ 2 กันยายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.3 คะแนนองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล ปี 2555 – 2564

สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
องค์ประกอบหลักที่ 3 สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	60.30	62.17	65.31	68.98	67.34	63.81	73.47	70.57	72.21	76.69
สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี	61.66	64.98	66.72	69.05	72.77	74.29	83.50	71.98	77.25	78.13
ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีต่อแหล่งน้ำทั่วประเทศ	42.50	35.00	36.25	42.50	42.50	35.00	56.25	45.00	48.75	51.92
ร้อยละของขยะมูลฝอยที่กำจัดถูกต้องหรือนำไปใช้ประโยชน์	59.91	61.87	64.65	65.95	75.79	98.40	98.13	87.88	85.24	88.98
ร้อยละของจำนวนวันที่ดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	97.59	94.66	95.04	95.45	94.73	96.59	98.61	92.70	92.91	93.78
มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อจำนวนประชากร	46.63	68.38	70.95	72.30	78.08	67.18	81.00	62.34	82.11	77.84
ระบบนิเวศที่สมดุล	69.32	70.43	73.26	78.26	70.80	64.22	66.30	69.68	70.88	92.75
ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ในอ่าวไทยต่อชั่วโมง	58.63	59.28	64.75	74.75	57.00	42.60	46.70	53.20	57.20	100.00
ร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ	80.02	81.58	81.77	81.77	84.61	85.85	85.90	86.16	84.56	85.49
เศรษฐกิจสีเขียว	51.30	52.52	56.98	60.75	59.26	54.44	71.64	70.06	68.77	62.24
ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย	57.37	63.12	68.66	74.62	79.73	83.56	87.66	96.54	87.25	84.32
ร้อยละของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน (พื้นที่เกษตรอินทรีย์) ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	37.59	39.05	43.49	52.60	52.35	33.33	92.97	63.15	46.67	46.72
สัดส่วนปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบรายทาง การเกษตร ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	52.22	40.59	47.59	46.91	43.65	35.37	41.04	53.42	71.25	51.54
สถิติอุบัติเหตุจากสารเคมี	57.99	67.33	68.18	68.87	61.31	65.51	64.88	67.13	69.90	66.38

ข้อมูล ณ วันที่ 2 กันยายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.4 คะแนนองค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปี 2555 - 2564

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
องค์ประกอบหลักที่ 4	60.76	59.75	64.45	53.49	53.26	54.50	62.64	65.07	60.86	58.93
สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล										
ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ	62.98	58.47	55.97	31.73	29.23	26.33	40.07	57.07	50.53	50.99
จำนวนเรื่องร้องเรียนต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมือง	50.42	57.62	30.25	N/A	N/A	27.19	55.00	53.78	32.70	46.54
ร้อยละของผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	N/A	N/A	63.60	0.00	0.00	0.00	0.00	99.55	N/A	N/A
จำนวนร่างกฎหมายที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	100.00	45.00	N/A	N/A	N/A	20.00	60.00	10.00	50.00	50.00
คะแนนความเป็นอิสระของสื่อมวลชนในระดับนี้เสรีภาพสื่อ(World Press Freedom)	49.18	78.95	77.72	74.87	67.37	67.13	67.70	68.03	66.76	54.76
ร้อยละของสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้หญิง	52.33	52.33	52.30	20.33	20.33	17.33	17.67	54.00	52.67	52.67
นิติธรรมและธรรมาภิบาล	55.49	54.58	57.77	55.75	57.91	58.64	73.25	57.06	50.18	46.77
คะแนนจากการสำรวจของดัชนีวัดภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index - CPI)	74.00	70.00	76.00	76.00	70.00	74.00	72.00	72.00	72.00	70.00
จำนวนเรื่องที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง	25.81	24.02	22.35	32.92	38.28	86.02	100.00	41.67	15.56	7.55
ร้อยละของจำนวนผู้ที่ได้รับการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในกรณีถูกจับและได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มีการฟ้องคดี	23.03	25.13	34.71	16.26	25.93	15.90	23.04	17.80	16.83	23.59
ร้อยละของจำนวนคดีที่ศาลชั้นต้นพิจารณาเสร็จเมื่อเทียบกับจำนวนคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาในแต่ละปี	99.14	99.14	98.00	97.83	97.42	N/A	97.96	96.78	96.35	85.92
การกระจายอำนาจ	53.45	53.12	69.49	68.22	70.08	77.85	73.67	74.60	74.89	64.14
จำนวนข้อบัญญัติและเทศบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	N/A	N/A	94.41	92.77	89.49	95.71	98.54	100.00	100.00	100.00
ร้อยละของจำนวนเงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้เองต่อรายได้รวมของ อปท.	83.33	82.67	90.50	88.33	82.92	100.00	100.00	100.00	100.00	63.83
จำนวนร้อยละของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบลที่เป็นผู้หญิง	23.57	23.57	23.57	23.57	37.83	37.83	22.47	23.80	24.67	28.58
การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง	72.95	75.21	76.82	67.82	67.84	73.37	71.17	73.82	72.24	78.83
จำนวนผู้เสียชีวิตภายใต้การควบคุมสถานการณ์ของรัฐในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง	N/A	84.44	73.56	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	93.98
จำนวนผู้ต้องคดีที่มีเหตุมาจากชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง	71.70	71.70	67.74	67.96	N/A	61.51	52.32	63.88	59.02	62.38
จำนวนกรณีที่มีรายงานว่ามีการทำให้บุคคลสูญหายโดยการใช้อำนาจ (หรือการอุ้มหาย)	N/A	N/A	98.00	N/A	N/A	100.00	97.00	97.00	99.00	100.00
จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้	45.83	45.66	47.35	50.01	50.20	52.04	53.23	54.89	58.71	58.94
ร้อยละของจำนวนผู้ให้ความเห็นว่าการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลอื่นเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้จากการสำรวจค่านิยมของโลก (World Values Survey)	88.00	88.00	88.00	84.25	84.25	84.25	84.25	84.25	N/A	N/A
ร้อยละของจำนวนผู้ให้ความเห็นที่ให้ความสำคัญกับการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพผู้อื่นจากการสำรวจค่านิยมของโลก (World Values Survey)	86.27	86.27	86.27	69.07	69.07	69.07	69.07	69.07	N/A	N/A

ข้อมูล ณ วันที่ 2 กันยายน 2565 ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

ตาราง ก-2.5 คะแนนองค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปี 2555 - 2564

การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
องค์ประกอบหลักที่ 5 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม	66.29	64.73	65.86	69.22	63.87	73.21	76.93	76.34	74.04	78.05
การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ	68.20	57.80	62.65	62.89	61.02	69.37	82.34	81.18	75.06	91.85
ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม (IHDI) ⁹	N/A	77.75	81.13	81.50	82.00	82.63	83.25	85.88	85.75	85.75
จำนวนข้อร้องเรียนว่าด้วยการถูกเลือกปฏิบัติว่าด้วย เหตุแห่งเพศ ศาสนา ชชาติพันธุ์ รวมถึงเหตุแห่ง สุขภาพ	60.61	74.07	57.97	N/A	N/A	100.00	93.02	38.83	41.24	81.63
ร้อยละของจำนวนผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุน ยุติธรรมที่ได้รับการอนุมัติเมื่อเทียบกับจำนวนราย ของผู้ที่ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือรายปี	60.04	54.32	85.32	91.98	80.36	69.86	53.08	100.00	73.24	100.00
จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือในการส่งเสริมสิทธิแก่ ผู้ต้องหา ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	83.97	25.07	26.17	15.20	20.70	25.00	100.00	100.00	100.00	100.00
การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากร ทางเศรษฐกิจ	69.65	68.08	73.80	75.78	77.74	79.57	82.14	84.58	84.99	83.33
ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการ	71.60	77.20	81.60	85.60	85.60	90.00	96.80	100.00	100.00	100.00
ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการ สำหรับผู้ป่วยเอดส์	59.70	63.03	79.09	73.80	81.77	86.01	92.05	94.19	95.09	90.72
เนื้อที่การถือครองที่ดินทางการเกษตรที่ไม่ใช่ของ ตนเองต่อเนื้อที่ทั้งหมด	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08
รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรรายย่อย	81.68	69.27	76.82	75.91	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
สัดส่วนการจ้างงานนอกระบบภาคการเกษตรต่อการ จ้างงานทั้งหมด	80.00	81.57	87.87	89.29	91.24	90.09	90.09	88.81	89.93	86.21
สัดส่วนรายได้ของประชากรกลุ่ม 20% (จนที่สุด) เทียบกับประชากรทั้งหมด	76.83	69.33	69.33	82.00	82.00	83.67	83.67	91.83	91.83	91.67
ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ	61.31	68.93	61.79	69.58	54.92	71.09	67.31	64.79	63.64	62.13
จำนวนป่าชุมชน (โครงการ) ที่ได้รับการจดทะเบียน ใหม่	33.40	48.20	40.60	95.80	62.20	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ	89.22	89.65	82.97	43.37	47.64	42.19	34.62	29.59	27.28	24.25

ข้อมูล ณ วันที่ 2 กันยายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

⁹ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม " (Inequality-adjusted Human Development Index : IHDI) หมายถึง ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) ที่คำนวณจากอายุคาดหมายเฉลี่ย การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว ที่ได้ปรับค่าความเหลื่อมล้ำของแต่ละประเทศให้เท่ากันแล้ว ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP)

ผู้ประสานงาน

กองบังคับคดีและประเมินผลการพัฒนา

โทรศัพท์ : 0-2280-4085 (ต่อ 5501) แฟกซ์ : 0-2281-3938

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

โทรศัพท์ : 02-2804085 (40 คู่สาย) แฟกซ์ : 0-2281-9705

www.nesdc.go.th